

รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นฉบับสมบูรณ์

โครงการผู้นำและการบริหารเครือข่ายโพทะเลร่วมใจพัฒนา กิ่งอำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร

คณะผู้วิจัย

1. นายสมบัติ	จันทร์เชื้อ
2. นายบุญมี	สำแดงเดช
3. นายจวน	ผลเกิด
4. นายไสว	ประสานสืบ
5. นายสนาม	น่วมขมื่น
6. นายสวิง	สุทธิประภา
7. นายชัยวงศ์	รัสภา
8. นายสมเดช	สาสะกุล

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานภาค

บอกเล่าเพื่อความเข้าใจร่วมกัน

งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่คนในชุมชนได้มาร่วมคิดทบทวนสถานการณ์ ตั้งคำถาม วางแผน หาข้อมูล ทดลองทำ วิเคราะห์ สรุปผลการทำงานและหาคำตอบเพื่อปรับปรุงงานต่อไป" กล่าวคือ งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นเครื่องมือหนึ่งที่เน้นการให้ "คน" ในชุมชนเข้ามาร่วมในกระบวนการวิจัย ตั้งแต่การเริ่มคิด การตั้งคำถาม การวางแผน และค้นหา คำตอบอย่างเป็นระบบเป็นรูปธรรม โดยเรียนรู้จากการปฏิบัติการจริง (Action Research) อันทำให้ชุมชนได้เรียนรู้ สร้างผลงาน มีความเข้มแข็งในการแก้ปัญหาของตนเอง และสามารถนำกระบวนการนี้ในการแก้ไขปัญหาอื่นๆ ในท้องถิ่น โดยมีกระบวนการศึกษาเรียนรู้อย่างเป็นเหตุเป็นผล ดังนั้นจุดเน้นของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จึงอยู่ที่ "กระบวนการ" มากกว่า "ผลลัพธ์" เพื่อให้ชาวบ้านได้ประโยชน์จากงานวิจัยโดยตรง และให้งานวิจัยมีส่วนในการแก้ปัญหของชาวบ้าน รวมทั้งเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นจริงในชุมชน ซึ่งจะต้องอาศัย "เวที" (การประชุม เสวนา พุทธคุณถกเถียง) เป็นวิธีการเพื่อให้คนในชุมชน ทั้งชาวบ้าน ครู นักพัฒนา สมาชิกอบต. กรรมการสหกรณ์ ข้าราชการ หรือกลุ่มคนอื่นๆ เข้ามาร่วมหา ร่วมใช้ "ปัญญา" ในกระบวนการวิจัย

"กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น" หมายถึง การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อตอบ "คำถาม" หรือ "ความสงสัย" บางอย่าง ดังนั้นสิ่งสำคัญคือประเด็น "คำถาม" ต้องคมชัด โดยมีการแยกแยะประเด็นว่า ข้อสงสัยอยู่ตรงไหน มีการหา "ข้อมูล" ก่อนทำ มีการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข้อมูล มีการ "วางแผน" การทำงานบนฐานข้อมูลที่มีอยู่ และในระหว่างลงมือทำมีการ "บันทึก" มีการ "ทบทวน" ความก้าวหน้า "วิเคราะห์" ความสำเร็จ และอุปสรรคอย่างสม่ำเสมอ เพื่อ "ถอด" กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นออกมาให้ชัดเจน ในที่สุดก็จะสามารถ "สรุปบทเรียน" ตอบคำถามที่ตั้งไว้ แล้วอาจจะทำใหม่ ให้ดีขึ้น ตลอดจนสามารถนำไปใช้เป็นบทเรียนสำหรับเรื่องอื่นๆ หรือพื้นที่อื่นๆ ต่อไป ซึ่งทั้งหมดนี้กระทำโดย "ผู้ที่สงสัย" ซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นนั่นเอง ดังนั้นกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงเป็นงานวิจัยอีกแบบหนึ่งที่ไม่ยึดติดกับระเบียบแบบแผนทางวิชาการมากนัก แต่เป็นการสร้างความรู้ในตัวตนท้องถิ่น โดยคนท้องถิ่น เพื่อคนท้องถิ่น โดยมุ่งแก้ไขปัญหาด้วยการทดลองทำจริง และมีการบันทึกและวิเคราะห์อย่างเป็นระเบียบ การวิจัยแบบนี้จึงไม่ใช่เครื่องมือทางวิชาการ ไม่ใช่ของ ศักดิ์สิทธิ์ที่ผูกขาดอยู่กับครูบาอาจารย์ แต่เป็นเครื่องมือธรรมดาที่ชาวบ้านก็ใช้เป็น และเป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

สกว.สำนักงานภาค ได้ใช้วิธีการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นตามแนวคิด และหลักการดังกล่าวมาแล้วในระยะเวลาหนึ่ง พบว่า ชาวบ้าน หรือทีมวิจัยส่วนใหญ่สามารถสะท้อนการดำเนินงานด้วยการบอกเล่าได้เป็นอย่างดี ในขณะเดียวกันก็พบว่า การเขียนรายงาน เป็นปัญหาที่สร้างความหนักใจให้แก่นักวิจัยเป็นอย่างมาก ดังนั้นด้วยความตระหนักถึงสถานการณ์ปัญหาดังกล่าว สกว.สำนักงานภาค จึงได้ปรับรูปแบบการเขียนรายงานวิจัย ให้มีความยืดหยุ่น และมีความง่ายต่อการนำเสนองานออกมาในรูปแบบที่นักวิจัยถนัด โดยไม่ยึดติดในเรื่องของภาษา และรูปแบบที่เป็นวิชาการมากเกินไป ซึ่งเป้าหมายสำคัญของรายงานวิจัยยังคงมุ่งเน้นการนำเสนอให้เห็นภาพของกระบวนการวิจัยมากกว่าผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัย โดยกลไกสำคัญที่จะช่วยให้นักวิจัยให้มีความสามารถเขียนรายงานที่นำเสนอกระบวนการวิจัยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น คือ ศูนย์ประสานงานวิจัย (Node) ในพื้นที่ ซึ่งทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง โครงการวิจัยมาตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งจบการทำงานวิจัย ดังนั้น Node จะรับรู้พัฒนาการของโครงการวิจัยมาโดยตลอด บทบาทการวิเคราะห์เนื้อหา หรือกิจกรรมของโครงการจึงเป็นการทำงานร่วมกันระหว่าง Node และนักวิจัย ซึ่งความร่วมมือดังกล่าว ได้นำมาซึ่งการถอดบทเรียน โครงการวิจัย สู่การเขียนมาเป็นรายงานวิจัยที่มีคุณค่าในที่สุด

อย่างไรก็ตาม รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นอาจไม่สมบูรณ์แบบดังเช่นรายงานวิจัยเชิงวิชาการโดยทั่วไป หากแต่ได้คำตอบ และเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการวิจัย ซึ่งท่านสามารถเข้าไปค้นหา ศึกษาและเรียนรู้เพิ่มเติมได้จากพื้นที่

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา	1
คำถามวิจัยหลัก	3
คำถามวิจัยรอง	4
วัตถุประสงค์การวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 วิธีดำเนินงานวิจัย	
ขอบเขตการวิจัย	5
พื้นที่ศึกษา	5
ขั้นตอนการดำเนินงานของโครงการ	7
บทที่ 3 การทำงานของแกนนำและเครือข่ายที่ผ่านมา	
ประวัติเครือข่าย	9
ประวัติของแกนนำ	13
สรุปลักษณะร่วมแกนนำเครือข่าย	22
วิธีการทำงานกับเครือข่าย	23
การทำงานกับชุมชน	23
ปัญหาที่พบจากการทำงานกับชุมชน	28
วิธีแก้ปัญหาในการทำงานกับชุมชน	29
ผลการดำเนินงานของเครือข่ายที่มีต่อสังคม	29
ผลการทำงานของเครือข่ายที่มีต่อชีวิตและจิตวิญญาณของผู้นำ	32
บทที่ 4 บทเรียนเครือข่ายโพธิ์ทะเลร่วมใจ	
วัตถุประสงค์ของเครือข่าย	33
กิจกรรมที่เครือข่ายทำ	34
การเข้าเป็นสมาชิกของเครือข่าย	35
ปัญหา วิธีแก้ปัญหาที่แกนนำส่วนใหญ่ได้ประสบในช่วงที่ผ่านมา	36

	หน้า
บทที่ 5 องค์ความรู้ในการสร้างเสริมเครือข่าย	
หลักการดำเนินงานของเครือข่าย	37
วิธีการเรียนรู้การทำงานของสมาชิกในเครือข่าย	40
กระบวนการสร้างคนของเครือข่ายโดยสรุป	41
บทที่ 6 แผนการดำเนินงานในอนาคต	
ก. ชุมชนอยู่ดีมีสุข ครอบคลุมอบอุ่น	42
ข. เศรษฐกิจ	42
ค. ประเพณี – วัฒนธรรม	43
ง. การสร้างผู้นำแถวสอง	43
จ. แหล่งศึกษาฐานเผยแพร่ความรู้	44
ฉ. การเชื่อมโยง	45
บทที่ 7 บทส่งท้าย	
บทเรียนจากงานวิจัย	46
ภาคผนวก	
ประวัติทีมวิจัย	
ภาพบรรยากาศช่วงพัฒนาโครงการ 10 เมษายน 2546	
ภาพบรรยากาศการถอดบทเรียนการทำงานเครือข่ายครั้งที่ 1	
ตัวอย่างการถอดบทเรียนโดยใช้ Mind Map ช่วยวิเคราะห์ข้อมูล	

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

เครือข่ายโพทะเลร่วมใจพัฒนา เป็นการรวมตัวกันของชาวบ้านใน อำเภอโพทะเล ที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2525 โดยการรวมตัวของกลุ่มคน 3 คน คือ นายสมบัติ จันทร์เชื้อ เป็นสมาชิกองค์กรบูรณะชุมชน, นายบุญมี ลำแดงเดช เป็นสมาชิกองค์กรปฏิรูปการเกษตร และนายไสว ประสานสืบ เป็นสมาชิกองค์กรสนับสนุนการพึ่งตนเองของชุมชน จากการที่ได้เป็นสมาชิกของกลุ่มต่างๆ เมื่อมีการจัดประชุมที่เกิดจากองค์กรของรัฐ หรือเอกชน ทำให้คนทั้ง 3 ได้มีโอกาสพบปะพูดคุยกันตามเวทีฝึกอบรม และการศึกษาดูงานต่างๆ ซึ่งเป็นจุดแรกเริ่มความสัมพันธ์ของคน 3 คน และจากการเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นขององค์กรต่างๆ ทำให้บุคคลทั้ง 3 มีวิสัยทัศน์ที่กว้างขึ้น และเริ่มมีความคิดเห็นตรงกันคือ เมื่อสิ้นสุดโครงการองค์กรเอกชนเหล่านี้ ก็ต้องย้ายออกไปเพื่อพัฒนาพื้นที่อื่นต่อ เราในฐานะคนในพื้นที่ควรจะทำอย่างไรต่อไป เมื่อไม่มีพี่เลี้ยงมาชี้แนะแนวทางให้ จึงมีความคิดจะรวมตัวกันเป็นเครือข่ายเพื่อช่วยเหลือกัน โดยมีการตกลงร่วมกันให้บ้านหนองหวาย (เดิมอยู่ในเขต อำเภอโพทะเล ปัจจุบันได้มีการแบ่งเขตอำเภอใหม่ มีการเปลี่ยนชื่อเป็น บ้านห้วยแก้ว ถึง อำเภอบึงนาราง) เป็นศูนย์กลางนัดพบ เพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งต่างคนก็มีความสนใจจะพัฒนา การดำเนินชีวิต รวมไปถึงการประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม การรวมตัวครั้งแรกของเครือข่ายมีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 13 คน โดยมีแกนนำทั้ง 3 คน เป็นผู้ชักชวนคนในหมู่บ้านที่มีความสนใจและอุดมการณ์เดียวกันเข้าร่วมเป็นกลุ่มเครือข่าย โดยการรวมตัวกันครั้งนี้เป็นการรวมตัวด้วยใจจริงๆ เพราะทุกครั้งที่กลุ่มมีการประชุมกันแต่ละคนจะต้องออกค่าเดินทางเอง ซึ่งมีระยะทางประมาณ 10 – 30 กิโลเมตร และต้องเตรียมอาหารมาจากร้านและนำมากินด้วยกัน

การรวมตัวกันช่วงแรกๆ นั้น จะเป็นในลักษณะการพูดคุยกันธรรมดา มีการแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ประเด็นที่พูดคุยส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของการทำมาหากิน การทำการเกษตร โดยสมาชิกที่เข้าร่วมประชุมจะนำความรู้ที่ได้จากการประชุมไปเผยแพร่ให้เพื่อนบ้านได้รับทราบทำให้มีสมาชิกเข้าร่วมเครือข่ายเป็นจำนวนมากขึ้น ให้สมาชิกเครือข่ายจึงเริ่มมีการตั้งกฎและหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกสมาชิกเข้าร่วมเครือข่าย ซึ่งมีเงื่อนไขดังนี้ คือ

- 1) ต้องมีสำเนาทะเบียนบ้าน เพื่อแสดงถึงการที่เป็นคนมีหลักฐานมั่นคง สามารถติดต่อได้
- 2) ได้รับการรับรองจากแกนนำเครือข่ายที่อยู่ในพื้นที่
- 3) ยอมรับคณะกรรมการที่ถูกจัดตั้งขึ้น
- 4) มีความสนใจหรือทำเกษตรผสมผสาน

5) ต้องเข้าร่วมประชุมเครือข่ายทุกเดือนๆ ละ 1 ครั้ง เป็นเวลา 1 ปี ถึงจะเข้าเป็นสมาชิกได้

จากหลักเกณฑ์การคัดเลือกสมาชิกที่ต้องอาศัยระยะเวลาและความอดทนทำให้เครือข่ายสามารถถ่วงการเข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายได้ เนื่องจากผู้อยากเป็นสมาชิกบางคนไม่สามารถปฏิบัติตามกฎของเครือข่ายก็ต้องออกจากกลุ่มไป จากกรณีตัวอย่างของนายจวนซึ่งเป็น 1 ในสมาชิกของเครือข่าย ได้เล่าประสบการณ์การเข้าเป็นสมาชิกเครือข่าย ในอดีตนายจวนได้ทำเกษตรผสมผสานแบบไม่เป็นระบบ ไม่รู้วิธีการมากนัก อยากปลูกอะไรก็ปลูกไม่มีหลักเกณฑ์ จนวันหนึ่งมีสมาชิกของเครือข่ายโพทะเลร่วมใจพัฒนา เดินผ่านมาพบ ได้ชักชวนนายจวนให้เข้าร่วมประชุม ครั้งแรกในวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2536 โดยต้องห่อข้าวไปกินเอง หลังจากประชุมครั้งแรกนั้น นายจวนเล่าว่ารู้สึกว่ายังไม่ได้อะไรจากการเข้าร่วม แต่ด้วยความสงสัยและความไม่ย่อท้อ นายจวนก็ยังไปเข้าร่วมประชุมทุกเดือน ซึ่งผลที่ตามมาคือได้ความรู้ ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ได้เพื่อนที่มีแนวคิด และอุดมการณ์เดียวกัน ในวิถีชีวิตทางการเกษตรซึ่งต้องอาศัยความอดทน ความเข้าใจ และมีใจให้กัน

ในการร่วมตัวของสมาชิกเครือข่ายโพทะเล ทางกลุ่มได้มีการตั้งวัตถุประสงค์ของกลุ่มเพื่อเป็นเป้าหมายในการดำเนินงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่ม คือ

- 1) เพื่อให้มีการวางแผนครอบครัวให้ดียิ่งขึ้น
- 2) ผู้นำและสมาชิกเรียนรู้จุดอ่อน - จุดแข็งของงานการพัฒนาร่วมกัน
- 3) อยากให้ชาวบ้านได้ทำกิน เห็นผลจริงเพื่อเป็นแบบอย่างให้กับคนในชุมชน

จากการรวมตัวกันในช่วงแรกรูปแบบขององค์กรยังไม่ชัดเจนมากนัก จะเป็นลักษณะการค่อยๆ พูด ค่อยๆ ทำกันไป เนื่องจากยังมีสมาชิกจำนวนน้อย การคัดเลือกคณะกรรมการจึงไม่ค่อยมีระบบ ต่อมาเมื่อมีการรวมตัวเป็นจำนวนมากขึ้น ในปัจจุบันมีจำนวนสมาชิกประมาณ 93 คน ทำให้การบริหารองค์กรในปัจจุบันจะต้องมีรูปแบบที่เป็นระบบมากขึ้น ภายในเครือข่ายจะมีแกนนำเครือข่ายจำนวน 14 คน ซึ่งเป็นตัวแทนของแต่ละหมู่บ้าน 14 หมู่บ้าน คัดเลือกโดยสมาชิกเครือข่ายของแต่ละหมู่บ้าน

การคัดเลือกประธานเครือข่าย ทำโดยการออกเสียงของสมาชิกทุกคน โดยคณะกรรมการจะมีวาระการดำรงตำแหน่ง 2 ปี และใน 1 ปีจะมีการประชุมสมาชิกรวมเพื่อสรุปผลงานซึ่งการจัดรูปแบบองค์กรเป็นการทำโดยสมาชิกในเครือข่าย ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้กันเอง โดยไม่มีองค์กรจากภายนอกเข้ามาเกี่ยวข้อง

นอกจากนี้ภายในกลุ่มยังมีการจัดสรรเงินตั้งเป็นกองทุน โดยช่วงแรกๆ มีการรวมเงินกันของคณะกรรมการชุดแรกรวมเงินกันคนละ 400 บาท เป็นเงินประมาณ 4,000 บาท เป็นกองทุนให้สมาชิกได้กู้ยืมโดยไม่มีดอกเบี้ย มีกำหนดคืนเงินประมาณ 2 ปี สามารถผ่อนเป็นงวดได้ แต่ละปีจะมีการออมเพิ่มทุกปี แต่ในระยะแรกกองทุนยังมีเงินจำนวนน้อย แต่มีคนเดือดร้อนต้องการใช้เงินมากกว่าจำนวนเงินที่มีอยู่ เครือข่ายจึงใช้หลักการพิจารณาตามความเดือดร้อนของสมาชิกโดยจะต้องผ่านความ

เห็นชอบของกลุ่ม จากปีพ.ศ. 2525 ถึงปัจจุบันเครือข่ายโพทะเลมีกองทุนประมาณ 160,000 บาท เป็นการหมุนเวียนเงินภายในกลุ่มจากเงินทุนที่มีอยู่ นอกจากนี้กลุ่มยังมีแนวคิดที่จะช่วยเหลือสมาชิกโดยการซื้อน้ำมันมาขายให้กับสมาชิกในราคาถูก และสามารถผ่อนได้ถ้ายังไม่มีเงิน เพื่อที่จะสามารถนำไปทำการเกษตรก่อนได้ และจากการที่เครือข่ายโพทะเลได้รับความช่วยเหลือจากกองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม หรือเรียกว่า SIF ได้จัดสรรเงินทุนให้เครือข่ายนำไปสร้างอาคารศูนย์การเรียนรู้ เครือข่ายโพทะเลร่วมใจพัฒนา เพื่อเป็นสถานที่นัดพบ ประชุม และดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายโพทะเล

กิจกรรมต่างๆ ที่กลุ่มได้เคยทำกันมานั้นมีความหลากหลาย แต่จะเน้นไปที่เกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งกิจกรรมที่เครือข่ายทำมีดังนี้ คือ

- 1) เกษตรผสมผสาน
- 2) กลุ่มออมทรัพย์
- 3) ทอดผ้าป่าปลูกป่า
- 4) อนุรักษ์ปลา
- 5) ส่งเคราะห์ผู้เดือนร้อนจากภัยธรรมชาติ เช่น ไฟไหม้ น้ำท่วม
- 6) การปลดหนี้

แกนนำกลุ่มจึงมีความเห็นตรงกันว่าน่าจะมีการจัดทำประวัติของกลุ่มผู้นำ ความเป็นมาของการตั้งเครือข่าย การสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมา และการทำงานร่วมกันของกลุ่มผู้นำเครือข่ายว่ามีจุดแข็ง และจุดอ่อนอย่างไร เพื่อเป็นบทสะท้อนตนเองและบททวนการทำงานที่ผ่านมา อีกทั้งยังนำมาเผยแพร่ และเป็นแนวทางในการบริหารจัดการของเครือข่าย

หากไม่มีการถอดบทเรียน จัดทำเป็นเอกสาร ความรู้ ภูมิปัญญาชาวบ้านเหล่านี้ ก็จะค่อยๆ หายไป เพราะกลุ่มผู้นำก็มีอายุมากขึ้นทุกวัน และในปัจจุบันมีผู้นำทางธรรมชาติน้อยมาก และเป็นสิ่งที่จะฝากไว้ให้กับคนรุ่นลูกหลาน ไว้ได้ศึกษา และอาจจะนำมาเป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิตแบบพึ่งพาตนเอง โดยไม่ต้องอาศัยปัจจัยจากภายนอก

คำถามวิจัยหลัก

- 1) บทเรียนการทำงานที่ผ่านมาของเครือข่ายโพทะเลร่วมใจพัฒนาเป็นอย่างไร
- 2) รูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายให้ยั่งยืนเป็นอย่างไร

คำถามวิจัยรอง

- 1) ประวัติความเป็นมาของเครือข่ายและแกนนำเป็นอย่างไร
- 2) การทำงานกับเครือข่ายและชุมชนในช่วงที่ผ่านมาเป็นอย่างไร
- 3) ผลการดำเนินงานของเครือข่ายที่มีต่อชีวิตและจิตวิญญาณของผู้นำและต่อสังคมเป็นอย่างไร
- 4) แผนการดำเนินงานของเครือข่ายที่มีต่อสังคมในอนาคตเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาบทเรียนเครือข่ายโพทะเลร่วมใจพัฒนา
- 2) เพื่อรวบรวมองค์ความรู้ในเรื่อง “การสร้างเสริมเครือข่าย”
- 3) การทบทวนการทำงานที่ผ่านมาของแกนนำและเครือข่าย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ได้ข้อมูลองค์ความรู้เกี่ยวกับ
 - ประวัติเครือข่าย
 - ประวัติแกนนำ
 - การทำงานกับเครือข่าย
 - การทำงานกับชุมชน
 - แผนการดำเนินงานในอนาคต
 - ผลการดำเนินงานที่มีต่อสังคม
 - ผลการทำงานของเครือข่ายที่มีต่อชีวิตและจิตวิญญาณของผู้นำ
- 2) ทราบบทเรียนการดำเนินงานที่ผ่านมา
- 3) ได้รูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายที่ยั่งยืน
- 4) ได้เผยแพร่แนวทางการบริหารงานเครือข่ายให้กับชุมชน
- 5) ได้รายงานผลการดำเนินงานวิจัย

บทที่ 2

วิธีดำเนินงานวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้เป็นการถอดบทเรียนและรวบรวมองค์ความรู้ในการบริหารเครือข่ายในช่วงที่ผ่านมาจากเหล่าแกนนำของเครือข่าย เพื่อค้นหารูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายโพทะเลแบบยั่งยืน รวมทั้งศึกษาบทบาทของเครือข่ายโพทะเลส่งผลกระทบต่อชุมชนอย่างไรบ้าง โดยจัดเป็นเวทีถอดบทเรียนการทำงานที่ผ่านมาของเครือข่ายฯ มีประเด็นในการถอดบทเรียนทั้งสิ้น 7 ประเด็น ดังนี้

- 1) ประวัติเครือข่าย
- 2) ประวัติแกนนำ
- 3) การทำงานกับเครือข่าย
- 4) การทำงานกับชุมชน
- 5) แผนการดำเนินงานในอนาคต
- 6) ผลการดำเนินงานที่มีต่อสังคม
- 7) ผลการทำงานของเครือข่ายที่มีต่อชีวิตและจิตวิญญาณของผู้นำ

พื้นที่ศึกษา

การวิจัยครั้งนี้มีพื้นที่ศึกษา คือ เครือข่ายโพทะเลร่วมใจพัฒนา กิ่งอำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร ซึ่งมีแกนนำที่ประกอบไปด้วย

1. นายสมบัติ จันทร์เชื้อ	อายุ 59 ปี
ที่อยู่ 237 หมู่ 7 ตำบลห้วยแก้ว กิ่งอำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร	
2. นายบุญมี ลำแดงเดช	อายุ 59 ปี
ที่อยู่ 479 หมู่ 7 ตำบลแหลมรัง กิ่งอำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร	
3. นายจวน ผลเกิด	อายุ 67 ปี
ที่อยู่ 143 หมู่ 3 ตำบลโพธิ์ทรายงาม กิ่งอำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร	
4. นายไสว ประสานสืบ	อายุ 59 ปี
ที่อยู่ 93 หมู่ 2 ตำบลแหลมรัง กิ่งอำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร	
5. นายสนาม นุ่มขมิ้น	อายุ 50 ปี
ที่อยู่ 170 หมู่ 7 ตำบลท้ายน้ำ อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร	

6. นายสวิง สุทธิประภา อายุ 68 ปี
ที่อยู่ 217 หมู่ 7 ตำบลห้วยแก้ว อำเภอเบ็ญจนาเรียง จังหวัดพิจิตร
7. นายชัยวงศ์ รัตภา อายุ 48 ปี
ที่อยู่ 168 หมู่ 1 ตำบลแหลมเรียง กิ่งอำเภอเบ็ญจนาเรียง จังหวัดพิจิตร
8. นายสมเดช ใสทะกุล อายุ 50 ปี
ที่อยู่ 98/1 หมู่ 7 ตำบลท้ายน้ำ อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

ขั้นตอนการดำเนินงานและงบประมาณของโครงการ

ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์	เครื่องมือ/วิธีการ	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม	ระยะเวลาวัน/เดือน/ปี	งบประมาณ	ผู้รับผิดชอบ	ผลที่จะได้รับ
1. เวทีถอดบทเรียนเครือข่ายโพทะเลฯ	ถอดบทเรียนเครือข่ายในเรื่องต่างๆ	จัดเวทีพูดคุย เล่าเรื่อง แกนนำ 8 คน ใน 5 เวที โดยจะมีนิสิตสาขาพัฒนา สังคม 1 เข้า 1 ร่วม สังเกตการณ์ และช่วย บันทึก	- แกนนำกลุ่ม 8 คน - สมาชิกกลุ่ม 20 คน - นิสิตสาขาพัฒนาสังคม 2 คน	5 เดือน เดือนที่ 1, 2, 3, 4 และ 5	22,000 บาท	ทีมวิจัย	ได้ข้อมูล (Information) - ประวัติเครือข่าย - ประวัติแกนนำ - การทำงานกับเครือข่าย - การทำงานกับชุมชน - แผนการดำเนินงานในอนาคต - ผลการดำเนินงานที่มีต่อสังคม - ผลการดำเนินงานของเครือข่ายที่มีต่อชีวิตและจิตวิญญาณของผู้มี
2. การวิเคราะห์/สังเคราะห์ข้อมูล	วิเคราะห์/สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการถอดบทเรียนในกิจกรรมที่ 1	การวิเคราะห์/สังเคราะห์ จะมีนิสิตสาขาพัฒนา สังคมเป็นผู้ช่วยวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล	- แกนนำกลุ่ม 8 คน - ผู้ช่วยวิเคราะห์/สังเคราะห์ 2 คน	1 วัน เดือนที่ 5	1,600 บาท	ทีมวิจัย	ได้ความรู้ (Knowledge) - ประวัติเครือข่าย - ประวัติแกนนำ - การทำงานกับเครือข่าย - การทำงานกับชุมชน - แผนการดำเนินงานในอนาคต - ผลการดำเนินงานที่มีต่อสังคม - ผลการดำเนินงานของเครือข่ายที่มีต่อชีวิตและจิตวิญญาณของผู้มี ร่างผลการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินงานและงบประมาณของโครงการ (ต่อ)

ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์	เครื่องมือ/วิธีการ	ผู้เข้าร่วม กิจกรรม	ระยะเวลา วัน/เดือน/ปี	งบประมาณ	ผู้รับผิดชอบ	ผลที่จะได้รับ
3. เวทีเสวนาเครือข่าย	- เผยแพร่ข้อมูลที่ได้จากการถอดบทเรียน	เสวนา กับสมาชิกเครือข่ายจาก 14 หมู่บ้าน	- แกนนำกลุ่ม 8 คน - สมาชิกเครือข่าย 72 คน จาก 14 หมู่บ้าน	1 วัน เดือนที่ 6	17,810 บาท	ทีมวิจัย	การเผยแพร่ - เพิ่มเติมข้อมูล 1. ประสิทธิภาพเป็นมา 2. ผลงานของเครือข่าย 3. รูปแบบการบริหารเครือข่าย 4. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายกับชุมชน
4. การเขียนรายงานสรุป	- จัดทำรายงานสรุปส่ง สกว.ภาค	การจัดทำรายงาน	- แกนนำกลุ่ม	1 เดือน เดือนที่ 6	4,000 บาท	ทีมวิจัย	รูปแบบรายงานสรุปผลการวิจัย

บทที่ 3

การทำงานของแกนนำและเครือข่ายที่ผ่านมา

ประวัติเครือข่าย

เครือข่ายโพทะเลร่วมใจพัฒนา เป็นการรวมตัวกันของชาวบ้าน อำเภอโพทะเล การรวมกลุ่มกันครั้งแรกเกิดจากการต้องการเงินเพื่อไปลงทุนทำนา จึงรวบรวมคนได้สมาชิกทั้งหมด 12 คน ไปกู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) การไปกู้เงิน ธกส.จึงทำให้ทางเครือข่ายรู้จักการรวมกลุ่มกัน 4-5 ปี ต่อมาเริ่มมีนักพัฒนาเข้ามาในหมู่บ้าน มี NGO มาจากอีสาน ชื่อ นายเสน่ห์ วิชัยวงศ์ มาทำงานเป็นอาสาสมัครของโครงการไทย-ออสเตรเลีย ได้เข้ามาพัฒนาที่บ้านหนองหวาย บ้านบึงปลิง บ้านเกาะแก้ว เขาก็พาผู้นำมารู้จักกัน เชื่อมกับหมู่บ้านอื่นๆ เลยทำให้คน 3 คน คือ นายสมบัติ จันทร์เชื้อ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล, นายบุญมี สำแดงเดช สมาชิกองค์การปฏิรูปการเกษตร, นายไสว ประสานสืบ สมาชิกองค์การสนับสนุนการพึ่งตนเองของชุมชน ได้มารู้จักและทำงานร่วมกัน มีงานประชุม ทำกิจกรรมร่วมกันอยู่บ่อยๆ อบรมสัมมนา พาไปดูงานที่ต่างๆ ทำอยู่ที่นี้ประมาณปีครึ่งก็ออกไปเพราะหมดโครงการ

ต่อมามีปัญหา รัตนวรรณ เข้ามาทำโครงการบูรณะชุมชนต่อเปิดโครงการอยู่ 4 หมู่บ้าน โครงการปฏิรูปการเกษตรและพัฒนาชนบท ที่บ้านสุขเกษม และบ้านทุ่งผัก ก็พามารู้จักกัน โดยจัดเวทีพูดคุยกันในหมู่บ้าน และพาไปศึกษาดูงาน องค์การการสร้างเครือข่ายองค์กรชุมชนทั้ง 4 ภาค ซึ่งแบ่งกันไปดูงานตามภาคต่างๆ ดังนี้

- ภาคเหนือ ดูงานที่บ้านแม่อาว จังหวัดลำพูน
- ภาคอีสาน ดูงานที่ทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งกำลังต่อสู้เรื่องปัญาปลอม รวมทั้งมีกลุ่มองค์กรที่หนาแน่น เพื่อเรียกร้องเอาเงินค่าปฏิสิน ซึ่งได้คืนมา 200,000 บาท หรือประมาณ 60 %
- ภาคใต้ ดูงานเรื่องกลุ่มออมทรัพย์ ที่จังหวัดสงขลา

จนมาถึงช่วงปี พ.ศ. 2531 - 2532 โครงการต่างๆ ก็ลี้จะหมดโครงการแล้ว ก่อนที่นักพัฒนาต่างๆ จะออกไป เขาก็มาพูดคุยให้แง่คิดกับสมาชิกที่ทำงานพัฒนาว่า “พอพวกผมออกไปแล้ว พวกคุณจะทำอย่างไรกัน ถ้าพวกคุณไม่ทำกิจกรรมต่อก็สูญเปล่า เพราะที่ผ่านมาใช้งบประมาณไม่ใช่น้อย” จากจุดนี้ได้ทำให้จุดประกายความคิดรวมกลุ่มกันขึ้นมา ขณะนั้นนายไสว ประสานสืบ ได้ปรึกษาหารือกับนายสมบัติ จันทร์เชื้อ นายบุญมี สำแดงเดช และคนอื่นๆ จากนั้นมาจึงได้รวมตัวกันตั้งเป็นกลุ่มเครือข่ายขึ้นมา เวลามาประชุมพูดคุยกัน ก็นำปัญหาต่างๆ มาพูดคุยแลกเปลี่ยนกัน ประมาณ 2 เดือนพอรวมตัวกันได้ เริ่มหาชื่อให้กลุ่มว่าจะชื่อว่าอะไร เพราะตอนนั้นยังไม่มีชื่อ จึงช่วยกันตั้งชื่อเครือข่ายขึ้น ในวันนั้นมีคนมาร่วมประชุม 9 คน ที่บ้านหนองหวาย (เดิมอยู่ที่โพทะเล ปัจจุบันได้แบ่งเขตอำเภอใหม่เป็น บ้านห้วย

แก้ว กิ่งอำเภอบึงนาราง) โดยให้แต่ละคนเสนอชื่อมา ทุกคนลงความเห็นกันจนได้เป็น “ กลุ่มผู้นำ
เครือข่ายโพทะเลร่วมใจพัฒนา ”

เมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม พ.ศ. 2532 จึงได้มีการรวมกลุ่มอย่างเป็นทางการ โดยมีวัตถุประสงค์ของ
กลุ่ม มีดังนี้

- 1) เพื่อวางแผนให้มีการวางแผนครอบครัวให้ดียิ่งขึ้น
- 2) ผู้นำและสมาชิกรู้จักอ่อน – จุดแข็งของงานการพัฒนาาร่วมกัน
- 3) อยากให้ชาวบ้านได้ทำกิน เห็นผลจริงเพื่อเป็นแบบอย่างให้กับคนในชุมชน

หลังจากนั้น ทางกลุ่มเครือข่ายก็ไปสังกัดอยู่กับกอปพภาค องค์การบริหารงานองค์การเอกชน
พัฒนาภาคเหนือตอนล่างและภาคกลางคณะกรรมการประสานงานองค์การเอกชนพัฒนาภาคเหนือ
ตอนล่างและภาคกลาง

เมื่อครั้งจัดตั้งกลุ่มทางราชการต้องการให้ตัดคำว่า “เครือข่าย” ออก เพราะช่วงนั้นคำว่า
“เครือข่าย” ครอบคลุมไปมาก และภาครัฐมองว่าเป็นเรื่องความมั่นคง ว่าเครือข่ายฯ มีการตัวกันเพื่ออะไร
โดยกลัวจะเป็นเรื่องทางการเมือง จึงให้ตำรวจสันติบาลมาควบคุมอยู่ 3 ปี ซึ่งเวลาสรุปงานจะมาฟังตลอด
แต่เมื่อเห็นว่าเครือข่ายฯ ไม่มีอะไรจึงเลิกติดตามไป และแกนนำของเครือข่ายเองก็ยืนยันที่จะใช้คำว่า
“เครือข่าย” เช่นเดิมไม่ยอมตัดออก เพราะคำว่า “เครือข่าย” จะไปได้ทั่ว ซึ่งจะไปทำตรงไหนก็ได้ ไม่
จำกัดขอบเขต ถ้าเป็นกลุ่มจะกระจุยตัว และแกนนำคิดว่ามันเป็นแนวคิดของเหล่าแกนนำ และเป็น
ปณิธาน จึงยังคงอยู่เป็น “กลุ่มผู้นำเครือข่ายโพทะเลร่วมใจพัฒนา” จนกระทั่งทุกวันนี้

พอเข้ามาสังกัด กอปพภาค ก็จะมีการจัดสมาชิกแต่ละปีๆ และเมื่อเป็นเครือข่ายฯ แล้วก็มีการ
ประชุมกันทุกเดือน โดยจัดเดือนละครึ่ง ซึ่งใช้วิธีหมุนเวียนกันไปในแต่ละหมู่บ้าน เมื่อมีการประชุมกัน
บ่อยๆ เข้าจึงทำให้เกิดปัญหาขึ้นในครอบครัวของแกนนำ และสมาชิกแต่ละคน ก็มาคิดกันว่า เครือข่ายฯ
จะทำอย่างไรที่จะมาช่วยเหลือกันในกลุ่มสมาชิกของเครือข่าย คุยกันไปคุยกันมาเลยคิดระดมทุนกัน

การระดมทุนครั้งแรกก็เกิดการโต้เถียงกันว่า จะออกคนละเท่าไร จนลงมติได้ที่ปีละ 400 บาท ต่อ
คน ขณะนั้นมีสมาชิกทั้งหมด 13 คน เมื่อตกลงกันแล้ว ในเดือนถัดมาได้นัดหมายนำเงินมารวมกัน แต่มา
เพียง 10 คน จึงทำให้ได้เงิน 4,000 บาท ส่วนสมาชิกอีก 3 คนยังไม่ลง เพราะยังไม่แน่ใจและมีปัญหากับ
ครอบครัวอยู่

จนประมาณปี พ.ศ.2531 แห้งแล้งมาก น้ำจะปลูกผักก็ไม่มี สมาชิกเสนอมาอยากจะได้เงินไป ชุ
ดสระน้ำไว้รดผัก จึงตัดสินใจให้ประธาน (ขณะนั้นคือ นายไสว ประสานสืบ) ก่อนเพราะมีความพร้อม
มากกว่าคนอื่นๆ (คาดกันว่าน่าจะได้ผล) เมื่อผ่านไป 1 ปี นำเงินมาคืน แล้วให้คนใหม่ขี้นต่อไป หมุนเวียน
กันภายในเครือข่าย ซึ่งทุกๆ เดือนทางกลุ่มมานั่งคุยเรื่องการทำมาหากิน หากิจกรรมมาช่วยเหลือสมาชิก
ถ้าครอบครัวมีปัญหา หากสมาชิกไม่พร้อมเครือข่ายก็เลื่อนงานไม่ได้ ซึ่งเงินปีละ 4,000 บาท ไม่พอ
สำหรับหมุนเวียน สบโอกาสช่วงนั้น ทางกอปพ ภาค มีงบฯ ของสถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา (LDI) อยู่

จึงให้อาจารย์ท่านหนึ่ง ซึ่งประจำอยู่ที่นั่นช่วยทำเรื่องขอโครงการขึ้นไป ตอนที่เสนอโครงการ องค์กรที่เลี้ยงหมคอายุไปแล้ว 2 – 3 ปี จนสมาชิกคิดกันว่า ถ้าเข้าปีที่ 4 แล้วยังไม่มียะไรเกิดขึ้นสมาชิกจะออกกลุ่ม เพราะรับภาระปัญหาภายในครอบครัวไม่ไหว เมื่อนำโครงการไปเสนอได้งบฯ จริงๆ ทำให้แหล่งทุนมองว่าเครือข่ายฯ เป็นกลุ่มที่รวมตัวกันทำงานได้จริงๆ ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา ทางเครือข่ายฯ มีการประชุมกันตลอด คุยกันตลอดทุกเดือน หมุนเวียนกันไป ซึ่งการรวมกลุ่มกันมีน้ำหนักน่าเชื่อถือ และทางส่วนกลางของแหล่งทุนเห็นทางเครือข่ายฯ ทำจริง จึงให้เงินยืมแบบไม่คิดดอกเบี้ย แต่ต้องส่งคืน พอได้เงินมาก็ทำให้สมาชิกที่ยังไม่ได้เข้ากลุ่มตัดสินใจมาลงหุ้น เพราะว่าเขารู้แล้วว่าทางเครือข่ายฯ สามารถทำได้

จากนั้นเงินเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เวียนกันกู้ยืม ซึ่งช่วงที่ได้เงินกู้จาก LDI ก็นำเงินมาจัดสรรให้กับสมาชิกทั้ง 13 คน ซึ่งได้คนละประมาณ 57,000 บาท โดยมีเงื่อนไขว่าสมาชิกทุกคนต้องคืนเงินที่ยืมมาคือส่งคืนทุกๆ ปี จนครบ 6 ปี เงินที่ได้ส่วนใหญ่สมาชิคนำไปซื้อวัวมาเลี้ยง ทำเกษตรผสมผสาน ขุดสระเก็บน้ำ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ก็ยังคงมีอยู่จนกระทั่งทุกวันนี้ และจากการดำเนินงานครั้งนั้นก็ทำให้สมาชิกในหมู่บ้านมองเห็นว่าเครือข่ายฯ นี้ ทำงานได้ และเห็นผลประโยชน์จริงๆ และเริ่มมีสมาชิกสนใจเข้ามามากขึ้น

ขณะนั้นมีสมาชิกทั้งเก่าและใหม่ โดยเพิ่มขึ้นจากเดิมจำนวน 13 คน มาเป็นจำนวน 32 คน จากที่มีจำนวนสมาชิกเครือข่ายฯ เพิ่มขึ้น ประกอบกับช่วงนั้นน้ำแล้งมาก จึงทำให้ทางเครือข่ายฯ ต้องคิดหาทางช่วยเหลือสมาชิก รวมทั้งทางกอกพอกภาคเห็นทางเครือข่ายฯ เป็นองค์กรชุมชนที่เข้มแข็ง ซึ่งเวลามีเอกสารแผ่นพับจะส่งมาให้เรื่อยๆ หรือมีแหล่งทุนที่ไหนบ้าง ทางกอกพอกภาคก็จะพยายามหาให้ ซึ่งก็ได้ส่งข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งทุนของสถานทูตออสเตรเลียมาให้ กับทางเครือข่ายฯ ประกอบกับมาคุยกันในเครือข่ายฯ และมีสมาชิกที่เรียนจบ ปวช.(ประกาศนียบัตรวิชาชีพ) เลยให้เขาเขียนโครงการไปขอประมาณจากแหล่งทุนของสถานทูตออสเตรเลียให้ และได้มาจริงๆ (ขอได้ 2 ครั้ง 2 ปีซ้อน) โดยนำงบประมาณส่วนนี้มาให้สมาชิกทำปศุสัตว์ และเกษตรผสมผสาน พอทางเครือข่ายฯ สามารถทำตรงนี้ได้ เริ่มมีคนสนใจอยากจะเข้าเป็นสมาชิกเพิ่มขึ้น

สำหรับคนที่จะมาเป็นสมาชิกเครือข่ายนั้น จะต้องติดตามการประชุมอย่างน้อย 6 เดือน ถึง 1 ปี และจะต้องเป็นคนที่มีความรับผิดชอบ ได้รับการยอมรับจากผู้นำหมู่บ้าน ซึ่งทางเครือข่ายฯ จะไม่เน้นที่ปริมาณจะเป็นที่คุณภาพ ต้องดูนิสัยกันเป็นปี จากเดิมมีสมาชิกจำนวน 30 กว่าคน เพิ่มขึ้นเป็น 60 กว่าคน แกนนำเครือข่ายต้องทำงานหนักขึ้นอีก ซึ่งได้มีการประชุมสมาชิก 60 กว่าคน นับจากเดือน กลายเป็นหลายเดือน ซึ่งต้องหาทางช่วยเหลือสมาชิก เพราะต่างคนต่างยากจน และต้องการความช่วยเหลือประจวบเหมาะกับทางกอกพอกภาคไปประชุม และมีแผ่นพับของสถานทูตอังกฤษ ซึ่งมีงบประมาณให้เพื่อสนับสนุนองค์กรชุมชน เครือข่ายฯ จึงเขียนโครงการเสนอไป และได้งบฯ มา ซึ่งมีระยะเวลายกกำหนดไว้ว่า 3 ปี ต้องส่งเงินคืน หลังจากได้รับงบฯ ของสถานทูตอังกฤษมาแล้ว ช่วงหลังๆ เครือข่ายฯ โดนตัดงบฯ ไป เพราะทางแหล่งทุนคิดว่า ประเทศไทยรวยแล้ว เป็นนิคส์แล้ว ก็น่าจะนำงบฯ ไปช่วยเหลือประเทศที่ยากจนกว่าประเทศไทย จากนั้นถูกตัดงบประมาณไปที่ประเทศอื่นหมด

ช่วงหลังๆ เครือข่ายฯ ทางงบประมาณไม่ค่อยได้ จึงได้มาประชุมกันว่าจะทำอย่างไรดี ซึ่งพอเห็นแนวโน้มแล้ว เครือข่ายฯ จะรอความช่วยเหลือ หรืองบประมาณจากภายนอกอย่างเดียวไม่ได้แล้ว เพราะแหล่งทุนหายากขึ้น และต่อไปนี้เหล่าสมาชิกเครือข่ายฯ ก็ต้องช่วยเหลือตัวเอง จึงได้หยิบยกเรื่องออมทรัพย์มาคุยกัน โดยคิดว่าต้องสร้างเศรษฐกิจในชุมชนตนเองให้ได้ โดยที่แกนนำแต่ละหมู่บ้านนำแนวคิดเหล่านี้ไป ตั้งเป็นกลุ่มออมทรัพย์ของแต่ละหมู่บ้าน ซึ่งตัวแทนของหมู่บ้านจะไปบอกสมาชิกในหมู่บ้านของตน โดยการช่วยพูด ช่วยคุยว่าการตั้งกลุ่มออมทรัพย์นั้นคืออะไร ไปคุยให้ชาวบ้านให้เกิดความเข้าใจ แล้วค่อยขยายไปเรื่อยๆ การตั้งกลุ่มเรื่องการออมเงินร่วมกันนั้น อาจเรียกง่ายๆ ได้ว่าเป็น “ธนาคารหมู่บ้าน” หรือ “กลุ่มออมทรัพย์” แต่ช่วงขณะนั้นทางราชการมองว่าชาวบ้านเล่นแชร์ แต่ทางแกนนำเครือข่ายฯ ยืนยันว่าเป็นการออมทรัพย์ที่นำความรู้จากการศึกษาดูงานมาใช้ในการตั้งกลุ่มออมทรัพย์ มาช่วงหลังๆ แกนนำเครือข่ายฯ รวมตัวกันได้ (พลังมวลชน) รวมทั้งแต่ละหมู่บ้านนำเงินมารวมกันได้หลายพันบาท จึงทำให้เงินออมในชุมชนเริ่มมีมากขึ้น และได้อาศัยเงินออมตรงนี้ มาให้กู้ยืมกันไปทำไร่นา

เครือข่ายโพทะเลร่วมใจพัฒนาจึงค่อยๆ เติบโตขึ้น ทำงานเชื่อมหมู่บ้านหลายๆ หมู่บ้าน มีปัญหาอะไรก็นำมาคุยกัน มีกิจกรรมทางประเพณี ศาสนาก็มาทำร่วมกัน เช่น สร้างวัด วันสงกรานต์จัดรดน้ำดำหัวคนแก่คนเฒ่า ให้เสื้อผ้า ยารักษาโรค วันเข้าพรรษา ช่วยเหลือคนยากคนจน คนตาบอด ผู้ประสบอุทกภัย อัคริภัย กิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ปล่อยปลารักษาสาหร่ายน้ำ ปลูกป่า เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ทางเครือข่ายฯ ก็ได้ปฏิบัติเรื่อยมาจนถึงทุกวันนี้

ประวัติของแกนนำ

1. นายจวน ผลเกิด

(ก) ครอบครัว

นายจวน เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2479 ที่หมู่ที่ 6 ตำบลบ้านจำ อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี เป็นลูกคนโตของตระกูลผลเกิด บิดาชื่อ นายเคื่อน ผลเกิด มารดาชื่อ นางผวน ผลเกิด มีพี่น้องร่วมท้อง 5 คน ชาย 2 คน และหญิง 3 คน พ่อแม่ยากจน หากินรับจ้างทั่วไป อายุได้ 7 ปี นายจวนต้องออกไปอาศัยวัดเรียนหนังสืออยู่กับหลวงตาของวัดอยู่ 7 ปีเต็ม ก็ออกจากวัดมาอยู่บ้านช่วยพ่อแม่เผาถ่าน และเลี้ยงน้อง ต่อมาก็เป็นลูกจ้างทำนา และลูกจ้างเลี้ยงวัว เลี้ยงควายทำทุกอย่างเพื่อความอยู่รอดของครอบครัว ต่อมาเมื่อถึงปี 2500 ลูกสาวคนโตของป้า (มีศักดิ์เป็นลูกพี่) ไปขออนุญาตของพ่อแม่ของนายจวนมาบวชให้ พ่อแม่ของนายจวนดีใจที่มีคนมาบวชให้ นายจวนบวชอยู่ 1 พรรษา ได้ศึกษาหาความรู้ในด้านธรรมะได้พอสมควร

(ข) นิสัย

มีความรับผิดชอบสูง ไม่ทอดทิ้งครอบครัว ไม่หนีหนี้สิน ไม่ทอดทิ้งให้กับชีวิต ใช้คุณธรรมพื้นฐานของชีวิต ใช้ธรรมะเตือนใจ ใฝ่หาความรู้ มีความมานะอดทน จิตใจอ่อนไหวแต่ไม่อ่อนแอ ไม่ข่มเหงคนอื่นแต่ไม่ยอมให้คนอื่นรังแก

(ค) ประสบการณ์ในงานพัฒนาชุมชน

ปัจจุบันเป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการผู้นำองค์กรเครือข่ายโพทะเลร่วมใจพัฒนา เป็นฐานการเรียนรู้ของวิทยาลัยการเปลี่ยนแปลงเพื่อการพึ่งตนเองและพึ่งพากันเอง (วปอ. ภาคประชาชน) ของเครือข่ายภาคประชาชนจังหวัดพิจิตร ในเรื่องเกษตรผสมผสานเป็นพระราชดำริของในหลวงในเรื่องการพออยู่พอกินของตนเองโดยไม่หนีหนี้สิน ในที่ดิน 6 งาน และเป็นแหล่งศึกษาดูงานของจังหวัดต่างๆ

(ง) เหตุจูงใจที่ทำให้มาทำงานพัฒนา

ก่อนที่จะมาเจอกลุ่มผู้นำองค์กรเครือข่ายโพทะเลร่วมใจพัฒนา ได้อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 143 หมู่ 3 ตำบลโพธิ์ไทรงาม กิ่งอำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร ในปี พ.ศ. 2535 และต่อมาปี พ.ศ. 2537 ช่วงนั้นได้มีองค์กรเครือข่ายโพทะเลร่วมใจพัฒนา 2 คน ขี่รถจักรยานยนต์ผ่านหน้าบ้าน ได้เจอภรรยาของนายจวน และได้พูดคุยถึงความเป็นมาที่ต้องมาอยู่ตรงนี้ พอเขารู้ตรงนี้เขาก็ชวนไปประชุมร่วมกันครั้งแรกที่บ้านนายอืด (ไม่ทราบนามสกุล) ในปี 2547 จนทางเครือข่ายฯ ได้ส่งไปศึกษาดูงานหลากหลายพื้นที่ เมื่อกลับมาจึงมีความคิดอยากทำเกษตรผสมผสาน และก็ได้ทำได้จนเป็นผลสำเร็จ ทั้งหมดทั้งปวงนี้เพราะการรวมตัวกันเป็นกลุ่มทำให้มีแนวคิดร่วมกันจนเกิดผลสำเร็จขึ้นได้ถึงปัจจุบัน

2. นายไสว ประสารสืบ

(ก) ครอบครัว

ครอบครัวยากจนต้องทำงานหนักตั้งแต่ยังเล็ก ช่วยพ่อแม่หาเลี้ยงน้องๆทั้งครอบครัวเพราะมีพี่น้องร่วมท้องเดียวกันมากถึง 14 คน (รวมทั้งตัวเอง) ต้องพยายามหาอยู่หากิน เห็นสิ่งใดที่กินได้ก็ต้องเอา เช่น หาแมงกูดจี้จากกองขี้ควาย ถ้าขึ้นเลือกก็ต้องอดตาย พอโตขึ้นก็ได้บวชเรียน 1 พรรษา เมื่อสึกออกมาพ่อแม่ก็ได้พาอพยพจากอำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร มาอยู่ที่บ้านทุ่งฟัก กิ่งอำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร สาเหตุที่ต้องอพยพเพราะที่ทำกินมีน้อย

(ข) ความรู้

จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้บวชเรียน 1 พรรษา และชอบค้นคว้าหาตำราต่างๆ ด้านงานพัฒนา และด้านเกษตรผสมผสานมาอ่าน เป็นตัวแทนชาวบ้านของภาคเหนือตอนล่างไปศึกษาดูงานด้านพัฒนาองค์กรชุมชน และเกษตรทางเลือกที่ฟิลิปปินส์ เมื่อปี พ.ศ. 2537

(ค) นิสัย

ชอบต่อสู้ชีวิต ไม่ท้อแท้ มีคุณธรรม ไม่หลงใหลในอบายมุขต่างๆ เช่น เหล้าไม่กิน บุหรี่ไม่สูบ การพนันไม่เล่น มีความซื่อสัตย์ต่อครอบครัวและเพื่อนบ้าน ไม่ละทิ้งวัฒนธรรมประเพณี

(ง) ประสบการณ์ในงานพัฒนาชุมชน

เคยเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในกรรมการหมู่บ้านมาได้ 16 ปี เคยทำงานร่วมกับภาครัฐและเอกชน ประสานงานเครือข่ายระหว่างพื้นที่อำเภอ และต่างจังหวัดในภาคต่างๆ ได้เป็นผู้นำตั้งกลุ่มธนาคารข้าว กลุ่มออมทรัพย์ และฉาปนกิจหมู่บ้านทุ่งฟัก และเป็นผู้เข้าร่วมจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายโพทะเลร่วมใจพัฒนา

(จ) เหตุจูงใจที่ทำให้มาทำงานพัฒนา

นิสัยชอบทำงานให้กับชุมชนมาแต่ก่อน เพราะใจรักชอบมักเฝ้หาแนวทางแก้ไขปัญหาขอพบ แสวงหารูปแบบงานพัฒนามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์กับเครือข่ายต่างๆ แล้วนำมาปรับใช้ในชุมชน และเครือข่ายตลอดมา ปัจจุบันเป็นที่ปรึกษากองทุนต่างๆ ในหมู่บ้าน

3. นายสมบัติ จันทร์เชื้อ

(ก) ครอบครัว

บ้านเกิดอยู่ที่บ้านตาล อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร มีพี่น้องรวมกัน 7 คน อาชีพทำนา เป็นคนโตก็ต้องเป็นผู้นำครอบครัวตั้งแต่เล็ก พ่อเป็นคนที่ยืดหยุ่น พาลูกๆหากินในการทำนาประกอบอาชีพมาโดยตลอด พ่อมีความรู้โดยศึกษาจบบัณฑิต และได้นำความรู้มาปฏิบัติ และสอนลูก แม่เป็นคนใจบุญ มีเมตตา ชอบทำบุญและช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสมาโดยตลอด ก็ได้นำข้อปฏิบัติมาสอนลูกทุกคน พาลูกไปทำบุญ ไปช่วยคนอื่น เช่น เท้าที่จำได้ แม่ช่วยคนถูกไฟไหม้หลายครั้ง นายสมบัติจึงมีนิสัยชอบช่วยเหลือ

คนคิดตัวมา เมื่อโตก็พาน้องๆ ออกรับจ้างหากินเลี้ยงพ่อแม่มา 5 ปี เช่น ไปรับจ้างเกี่ยวข้าวที่จังหวัดอยุธยา ต่อมาพาน้องมาเช่าที่ดินทำไร่เพื่อช่วยครอบครัว เมื่อเกิดน้ำท่วม หาเงินมาซื้อข้าวเลี้ยงน้อง การหารับจ้างนานๆ นายสมบัติก็คิดท้อแท้ว่า ถ้าไม่มีคนมาจ้าง เราก็ไม่ได้กิน จึงตัดสินใจเลิกรับจ้าง มาเช่าไร่เขาทำ อยู่ที่บ้านหนองหวาย กิ่งอำเภอเบ็ญจนาไรง จังหวัดพิจิตร อยู่มา 6 ปี จึงมีเงินซื้อไร่ 18 ไร่ ทำกินอยู่ทุกวันนี้

(ข) ความรู้

จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่โรงเรียนวัดบ้านตาล อำเภอโพทะเล ได้บวชเรียน 1 พรรษาที่ลูกเกดท่าหารอยู่ 2 ปี (เป็นทหารเมื่อปี พ.ศ. 2508 ออกมาเมื่อปี พ.ศ. 2510) ได้ประสบการณ์การเรียนรู้วิชาทหารทำให้มีวินัยมากขึ้น ก็ได้นำมาใช้ประจำตัวที่บ้าน และนายสมบัติมีโอกาสได้รับธรรมะมาตั้งแต่เล็กๆ เพราะเวลาเย็นคุณตาของนายสมบัตินำหลานที่สอนหลักธรรมมาจนเป็นนิสัย เรื่องการปฏิบัติตัวอยู่ในศีลธรรม ได้อยู่กับพระที่วัดมา 4 ปี และมีพ่อแม่ดูแลอยู่ใกล้ชิดมาโดยตลอด ได้ศึกษาเรื่อง วิชาทำขวัญนาคและทำขวัญบ่าวสาวมาหลายปีจนถึงอายุ 30 ปีจึงได้มีครอบครัว

(ค) นิสัย

ในจิตใจนั้นเป็นคนที่ไม่โลภ ไม่มักใหญ่ใฝ่สูง ไม่อยากมียศตำแหน่ง ความเป็นอยู่ของชีวิตนั้นเป็นคนเรียบง่าย นิสัยไม่เป็นคนสะสมวัตถุ แต่เป็นคนชอบเรียนรู้ และชอบสังเกตสิ่งใหม่ๆ นิสัยชอบคิดสร้างสิ่งที่สร้างสรรค์ สิ่งที่ไม่ผิดทำนองคลองธรรม ยึดหลักการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมเป็นหลัก เมื่อพูดอะไรก็มีความพยายามทำงานได้ อาศัยความเพียร เมื่อทำอะไรก็มีความรับผิดชอบสูง นิสัยทำงานไม่ยึดติดความคิดของตนเอง ชอบรับฟังคนอื่น ไม่อยากได้ของคนอื่น เห็นคนอื่นเขาได้ดีก็ไม่คิดใจ ไม่เสียใจ เป็นคนที่ทำจิตใจว่างๆ ไม่ยึดติด มีจิตใจที่ไม่อยากได้ของคนอื่น ไม่เอาเปรียบคนอื่น พอใจในสิ่งที่มีอยู่ มีความสุขสบายใจ มีนิสัยที่ชอบช่วยเหลือคนอื่นที่เขาไม่ทุกข์ มีจิตใจที่เอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น และทำงานเสียสละเพื่อส่วนรวมมาตลอด

(ง) ประสบการณ์ในงานพัฒนา

เมื่ออายุ 25 ปี ได้นำชาวบ้านทำบุญกลางบ้านอยู่ที่บ้านตาล ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 เป็นคนคิดทำเป็นคนแรกของบ้านตาล เวลาหลังสงกรานต์ (วันสุดท้าย) ตามประเพณี ชาวบ้านก็มีการจัดเลี้ยงเจ้าพ่อเจ้าแม่ที่เคยอาศัยอยู่ในพื้นที่ ชาวบ้านก็มีการใช้คินรูปปั้น ถ้าบ้านไหนมีลูก 7 คน ก็ปั้น 7 ตัว มีควายก็ตัวก็ปั้นตามจำนวนที่มีคนและสัตว์ในครอบครัว แล้วนำเครื่องสังเวยไปวางไว้ที่ทางสามแพร่ง เป็นประเพณีสืบทอดกันมา ทุกวันนี้ได้หายไปทีละเล็กละน้อยเต็มที

มาในยุคปัจจุบันก็มาคิดเรื่อง “จะทำอย่างไรให้คนในชุมชนได้มีโอกาสมาพบกัน” เมื่อก่อนนั้นชุมชนไม่ได้อพยพไปทำมาหากินต่างที่ อยู่กันเป็นกลุ่มเป็นหมู่ มีความสามัคคีกันดี และมีความเอื้ออาทรกันช่วยกันลงแขกทำงานมายุคหลังจึงเปลี่ยนแปลงไป

เมื่อยุคนั้นนายสมบัติได้เรียนรู้มาอย่างต่อเนื่องสิ่งที่คิดและทำคือเรื่อง การทำบุญกลางบ้าน จึงทำให้เกิดการรวมตัวกันของชาวบ้านเพื่อมาทำกิจกรรมร่วมกันในหมู่บ้านและคนอื่นมากมาย วิธีการจัดงานคือ นิมนต์พระมาฉันเพล หลังจากนั้นมีการเลี้ยงอาหารผู้หลักผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุ เมื่ออิ่มแล้วมีการอาบน้ำ ผู้สูงอายุ ทำพิธีขอขมา ขอโหสิกรรมที่ได้ล่วงเกินในแต่ละปี ข้อดีของการทำกิจกรรมนี้ทำให้เกิดการนัดพบ รวบรวมลูกหลานปีละหนึ่งครั้ง ซึ่งได้ทำมานาน และแพร่ออกไปสู่หมู่บ้านใกล้เคียงหลายสิบหมู่บ้าน นายสมบัติมาอยู่หนองหวายนำมาปฏิบัติกับเครือข่าย และขยายไปสู่หมู่บ้าน หลายตำบล หลายอำเภอ

นอกจากนี้ยังได้มาทำโรงสีข้าวเล็กๆ เลี้ยงสัตว์ได้มีการพัฒนาได้มีโอกาสเดินทางไปดูงานที่ภาคอีสาน เช่น จังหวัดสุรินทร์ หลายครั้งทำให้เกิดแนวคิดการทำงานในหมู่บ้าน ก็ได้มีโอกาสทำงานร่วมกับนักพัฒนา เมื่อมาทำงานเป็นกรรมการหมู่บ้านหนองหวาย ในจังหวัดพิจิตรก็ได้ทำงานเรื่องกลุ่มทำนาร่วมกันแก้ปัญหาชาวบ้านอดข้าว ทำธนาคารข้าว ทำกลุ่มออมทรัพย์ ทำกลุ่มสงเคราะห์หมู่บ้าน และได้ทำงานร่วมกับองค์การไทย - ออสเตรเลีย ที่นครสวรรค์มาหลายปี ได้ทำงานกับคณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน (กป.อพช.) ภาคเหนือตอนล่าง - ภาคกลางตอนบน และการตั้งเครือข่ายโพทะเลร่วมใจพัฒนา ขยายไปหลายหมู่บ้าน และต่อมาก็ทำงานกับป่าชุมชนภาคเหนือ ต่อมาก็ทำงานกับกองทุนเพื่อสังคม (SIF) และ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ปัจจุบันทำงานเกี่ยวกับเรื่องดิน น้ำ ป่า กับสหพันธ์ภาคเหนือ ต่อมาก็ได้แยกกลุ่มจากภาคเหนือมาทำงานภาคเหนือตอนล่าง ทำเรื่องสิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ ป่า

(จ) เหตุจูงใจที่ทำให้มาทำงานพัฒนา

เพราะมุมมองชีวิต คิดว่าเราเกิดเป็นคนที่นี่ ถ้าเรารู้ว่าเรานั้นเป็นคน ต้องทำประโยชน์ให้กับตัวเราและครอบครัวของเราให้ดีที่สุดในชีวิต ก่อนที่จะทำงานให้ชุมชน เพราะเป็นเรื่องละเอียดอ่อนซับซ้อนและหลากหลายความคิด หลายนิสสัยที่มาร่วมกัน สิ่งต่างๆเหล่านี้เป็นการเรียนรู้อีกทางหนึ่ง ที่ไม่มีตำราเรียนรู้ด้วยการสัมผัส จากคำพูด จากการกระทำ จากการคิดและปฏิบัติ เมื่อทำไปนานๆจิตใจเราจะยอมรับความคิดโดยที่ไม่มีอคติกับผู้อื่น เวลาเราทำงานกับชุมชนใหม่ๆ เรามักมองว่าตัวเราดี เก่ง ชีวิตการทำงานที่ผ่านมาที่รู้สึกว่าการทำงานที่ทวนกระแสมาโดยตลอด เหมือนปลาที่ว่ายทวนน้ำ มีความพยายามและอดทนมาโดยตลอด

เมื่อเราทำงานไปนานๆ ก็สรุปได้ว่า เราเป็นประชาชนก็ทำงานได้เหมือนกัน บางอย่างได้ทำงานกิจกรรมกับชุมชน โดยที่เราไม่ได้คิดผลประโยชน์กับใครและไม่ได้หวังอะไรตอบแทนสิ่งใดที่ชอบเราก็อำไป ทำแล้วเมื่อออกผลเราจึงรู้ว่ามันมีประโยชน์ เกิดกำลังใจขึ้นมา การทำงานไปถึงจุดหนึ่ง เมื่อเราพบปัญหา ปัญหาก็มีมาให้แก้ไข ถ้าเราไม่มีปัญหาความคิดเราก็ไม่เกิด เมื่อเกิดปัญหาก็กระตุ้นให้เราสนใจ แล้วทำให้เราเกิดการสังเกต เกิดการวิเคราะห์ เกิดความคิดหาวิธีแก้ไข บางครั้งเมื่อทำงานส่วนรวมมากก็ทำให้มีความเดือดร้อนต่อครอบครัวได้เราต้องรู้จักแบ่งเวลาให้สอดคล้องและเหมาะสม การทำงานกับชุมชนนั้นต้องดูจังหวะและโอกาสมีแผน คิดเตรียมการล่วงหน้า จึงจะเกิดผลในการทำงาน

4. นายสวิง สุทธิประภา

(ก) ครอบครัว

อพยพมาจากสระบุรีพร้อมญาติ เป็นหนี้ไม่มีทางออกจนต้องกินเหล้า ลูกๆ ผลักดันให้ขายวัว เพื่อนำเงินไปซื้อรถไถ

(ข) ความรู้

จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สมัยก่อน บวชเรียนไม่ดี เพราะเกเร

(ค) นิสัย

ทำตัวเป็นนักเลง แต่ทำผิดก็ยอมรับผิด และความผิดพลาด ต่อมาก็เลิกเป็นนักเลง เพราะคิดได้จากบทเรียนที่ผ่านมา

(ง) ประสบการณ์ในงานพัฒนาชุมชน

ปัจจุบันเป็นกรรมการธนาคารข้าว บ้านหนองหวาย กิ่งอำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร รวมทั้งเป็นผู้นำการก่อสร้างถาวรวัตถุต่างๆของหมู่บ้าน และเป็นผู้ช่วยชาวบ้านสร้างวัด

(จ) เหตุจูงใจที่ทำให้มาทำงานพัฒนา

เริ่มต้นจากนายสมบัติ จันทรเชื้อชักชวนให้เข้ากลุ่ม และกิจกรรมของกลุ่ม ซึ่งได้ช่วยกอบกู้ชีวิตที่ผ่านมาให้กลายเป็นดีขึ้น โดยเข้าร่วมในโครงการเครือข่าย และได้รับการสนับสนุนจากโครงการของเครือข่ายโดยได้วัวมา 4 ตัว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 อยู่มาถึงปี พ.ศ. 2539 ขายวัวไปเพื่อนำเงินไปซื้อรถไถ เมื่อได้รถไถมาแล้วนึกว่าจะดีขึ้น แต่ก็พบบทเรียนที่ว่า “รถไถก็เป็นทางผ่านของเงิน” จึงกลับมาทำงานพัฒนากับเครือข่ายอีกครั้ง

5. นายสนาม นุ่มขมิ้น

(ก) ครอบครัว

นายสนามมาอยู่ที่หมู่บ้านกระบังดินได้ประมาณ 30 ปีแล้ว นายสนามมีที่ดินน้อยแต่ไม่ยอมลดความพยายามต่อสู้ชีวิตมาจนอายุ 51 ปี ณ ปัจจุบัน จากเมื่อก่อนเป็นแค่ชาวบ้านธรรมดา แต่ตอนนี้เป็นกรรมการวัดของหมู่บ้าน และเป็นกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ กรรมการกองทุนหมู่บ้าน กรรมการฌาปนกิจ และเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2546 ได้รับประกาศเกียรติคุณของพลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติด

ทางการเกษตร

จากเมื่อก่อนนายสนามทำนา 10 ไร่ แต่ตอนนี้ต่อสู้จนมีที่ทำนาทั้งหมด 30 ไร่ และมีสวนส้มโอเพิ่มขึ้นอีก 3 ไร่เศษ คิดว่าในอนาคตคงเพิ่มขึ้นอีกแน่นอน

ทางการเลี้ยงสัตว์

เมื่อก่อนมีวัว 4 ตัว แต่ความพยายามทนร้อนทนฝนต่อสู้เลี้ยงวัว จนปัจจุบันมีวัวทั้งหมด 40 ตัว

ทางด้านที่อยู่อาศัย

จากเมื่อก่อนอาศัยอยู่กระท่อมน้อยๆ แต่พอทนฝนสาด ทนหนาว จนความพยายามได้ปลูกบ้านใหม่ได้ 1 หลัง

สรุปข้อคิดน้อยๆ

นายสนามเป็นคนอดทน ขยัน มีวินัย กล้าหาญ ได้พาครอบครัวประสบผลสำเร็จ และทางด้านการพัฒนาคิดว่า แม้จะเป็นคนที่มีรูปร่างน้อยก็จริง แต่ก็เป็นคนที่มีสนใจในงาน และเอาใจใส่ ซึ่งนายสนามคิดว่า คงเดินต่อไปได้ด้วยดี และลูกๆ คงเดินตามรอยของนายสนามไปเช่นกัน

6. นายบุญมี ลำแดงเดช

(ก) ครอบครัว

นายบุญมี เกิดเมื่อวันที่ 5 กันยายน 2487 ณ บ้านหนองบัวรอง ตำบลคินคำ อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด มีพี่น้องร่วมท้องเดียวกัน 4 คน เป็นชาย 3 คน และหญิง 1 คน นายบุญมี เป็นบุตรคนที่ 3 ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2513 พ่อแม่ได้จัดให้มีครอบครัว แต่งงานกับลูกสาวของคนหมู่บ้านเดียวกัน อยู่กินด้วยกันมีลูกด้วยกัน 4 คน คือ ชาย 3 คน และหญิง 1 คน

(ข) ความรู้

เรียนจบการศึกษาภาคบังคับในสมัยนั้น คือ ประถมศึกษาปีที่ 4 ที่จังหวัดร้อยเอ็ด หลังจากจบการศึกษาแล้ว ได้ช่วยพ่อแม่ทำงานอยู่ 1 ปี ก็ลาพ่อแม่พี่น้องไปบวชเรียนศึกษาธรรมวินัยอยู่ 13 ปี โดยสอบนักธรรมจาก ศรี โท เอก ตลอดทั้งบาลี ไวยากรณ์ในท้องสนามหลวง

ปี พ.ศ. 2508 ขอลาสิกขาบวชออกมาเผชิญกับโลกกว้างอีกครั้ง ได้ใช้วุฒิการศึกษาสอบเข้าทำงาน ซึ่งก็ได้ทำงานในตำแหน่งเสมียนตรา โดยทำงานอยู่เพียง 2 ปี เท่านั้น ก็ลาออกเหตุผล เพราะว่าจะต้องย้ายที่อยู่ตามพ่อแม่พี่น้อง มาอาศัยอยู่ในเขตภาคเหนือตอนล่าง คือ อำเภอลำปาง จังหวัดพิจิตร ซึ่งพื้นที่แห่งนี้มีความอุดมสมบูรณ์ ที่ดินราคาก็ไม่แพงในสมัยนั้น

(ค) นิสัย

เป็นคนเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา และผู้ใหญ่เป็นหลัก เพราะนิสัยเคยตัวมาตั้งแต่สมัยบวชเรียน มีความเคารพเชื่อฟังครูบาอาจารย์เป็นบรรทัดฐาน และเป็นคนตรงไปตรงมา ไม่ชอบอ้อมค้อมเล่ห์เหลี่ยมมารยาสาใด มีความเพียรพยายามพอควร

(ง) ประสบการณ์ในการทำงานพัฒนา

เมื่อปี พ.ศ. 2525 ได้เลื่อนเข้าวงการงานพัฒนา เพื่อศึกษาเรียนรู้งานพัฒนาว่าเป็นอย่างไร ครั้งแรกไม่เข้าใจเลยว่างานพัฒนาเป็นงานที่สร้างสรรค์ กลับเห็นตรงกันข้ามว่างานพัฒนา คืองานไปกวาดถนนไปรื้อหนองคลองบึงโน้น ! ซึ่งได้ใช้เวลากับงานพัฒนานี้เกือบสองปี จึงจับต้นชนปลายได้ รู้ว่าอะไรเป็น

อะไร จากการได้ไปประชุมสัมมนา เกิดมองเห็นปัญหาของตัวเองและชุมชนขึ้น ประการแรก คือปัญหาเรื่องน้ำเพื่อบริโภค และการเกษตร ซึ่งได้ปรึกษากับเพื่อนบ้านหลายคน เพื่อหาทางแก้ไขร่วมกัน โดยมีการสละทรัพย์ และแรงงานร่วมกัน หากจุดที่น้ำผ่านว่าจะออกมาออกน้อยอย่างไร ใช้ในการขุดเจาะหาแหล่งน้ำ ต้องพร้อมด้วยอุปกรณ์หลายอย่าง เช่น เหล็ก แป๊ป หัวเจาะเครื่องปั่น และมีการรื้อหาทางน้ำด้วยปรากฏว่าด้วยความมุ่งมั่น และพยายามจนมีน้ำบริโภค และเพื่อทำการเกษตรจนกระทั่งทุกวันนี้

ต่อมาอีกเรื่องขาดแคลนข้าวกินของชุมชน และแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ของชุมชน โดยได้ปรึกษากับคนหลายฝ่ายให้ช่วยกันแก้ปัญหา ตกลงกันว่าน่าจะจัดงานกองทุนผ้าป่าข้าวให้กับผู้ศรัทธา ซึ่งมีด้วยกันทั้งหมด 7 จังหวัด คือ พิจิตร นครสวรรค์ ลำพูน ร้อยเอ็ด ฉะเชิงเทรา นครนายก และชัยนาท ซึ่งเป็นเครือข่ายงานพัฒนาร่วมกัน ด้วยการรวมตัวกันสละทรัพย์สิน ซื่อข้าวเปลือกได้ 20 เกวียน เป็นเงิน 40,000 บาท เก็บไว้ในฉางข้าวให้ชาวบ้านได้กู้ยืมกิน จนกระทั่งชีวิตมาถึงปัจจุบันนี้ สำหรับกรณีเรื่องน้ำเพื่อการเกษตรนั้น ได้ประสานงานกับคนหลายส่วน หน่วยงานรัฐ เอกชน หารูปแบบวิธีการ ขุดเจาะน้ำผิวน้ำจากลำน้ำแม่ปิงโดยติดต่อเจ้าหน้าที่ของกรมชลประทาน ออกแบบสำรวจทางน้ำผ่าน จนกระทั่งเกิดความสำเร็จจนทุกวันนี้ นอกเหนือจากปากท้องแล้วยังมีธนาคารข้าวและศาลาเอนกประสงค์ของชุมชน ซึ่งตอนนั้นชาวบ้านไม่มีอะไรเลย จะพูดคุยอะไรกันก็ยึดศาลาเท่านั้น เป็นสถานที่เจรจา กัน ก็ได้ประสานงานความร่วมมือกับหน่วยงานภาคเอกชน ตลอดจนนิสิต นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง และมหาวิทยาลัยกรุงเทพ มาออกค่ายสร้างให้

นอกจากนี้ยังได้จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ได้ชวนผู้มีความคิดเหมือนตัวเอง ซึ่งเป็นการหาแนวร่วมให้ไปศึกษาดูงานภายนอกชุมชน หลังจากการดูงานก็ได้ดำเนินงานที่ดีมาประยุกต์ใช้ในหมู่บ้านของตนเอง เช่น กิจกรรมกองทุนน้ำมัน กองทุนถักทอหัตถกรรมกลุ่มแม่บ้านสุขเกษม

อีกเรื่องคือ ต่อต้านที่ทำมาหาเลี้ยงชีพของตำบลแหลมรังทั้งหมด 14 หมู่บ้าน ครั้งนั้นมีอดีตนักการเมืองคนหนึ่งหวังจะเอาพื้นที่ทำกินของชาวบ้านทำเป็นทุ่งหญ้าทำเลเลี้ยงสัตว์ และบอกว่าจะมีการเวนคืน โดยให้ค่าชดเชยไร่ละ 5,000 บาท ในสมัยนั้นได้มีการนำเจ้าหน้าที่จากส่วนกลางของสำนักงานปฏิรูปที่ดินมาเป็นตัวยืนยัน เขาว่าเป็นแนวนโยบายของรัฐจะเลี้ยงสัตว์ที่มีคุณค่าสูงเพื่อผลิตอาหารกระป๋องไว้บริโภค และส่งออกต่างประเทศ เช่น กวางดาว นกกระจอกเทศ จิงโจ้ สำหรับผู้ถูกเลือกเป็นพื้นที่ทำเลเลี้ยงสัตว์ พวกนี้จะตั้งเงินเคื่อนให้ พื้นที่ทั้งหมด 7,000 ไร่ ด้านตะเข็บรอยต่อจังหวัดกำแพงเพชรนี้เป็นพื้นที่ปฏิรูป แต่แล้วไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชน เพราะผมเป็นคนแรกที่ยกมือคัดค้านและชาวบ้านเห็นเหตุผลน่าฟังหลายประเด็น จึงคัดค้านจนนักการเมืองผู้นั้นไม่กล้าเวนคืนที่ดิน

(จ) เหตุที่มาทำงานพัฒนา

เป็นการพัฒนาตนเอง และครอบครัว พร้อมด้วยใจรักทางด้านนี้ด้วย คิดว่างานพัฒนานี้ทำแล้วเกิดประโยชน์กับครอบครัว และสังคมโดยรวม คิดว่าทำงานพัฒนานี้ ทำแล้วสบายใจ ได้ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน และได้รับรู้ในสิ่งที่ไม่เคยรู้มาก่อน ทำแล้วเกิดความยั่งยืนในชีวิตความเป็นอยู่

7. นายสมเดช สาสะกุล

(ก) ครอบครัว

เกิดเมื่อวันที่ 4 มิถุนายน 2496 บิดาชื่อ พริ้ง มารดาชื่อ ทองหลอม สาสะกุล เป็นบุตรคนที่ 1 จากพี่น้องทั้งหมด 6 คน พ่อแม่เป็นคนจังหวัดอ่างทอง อพยพมาอยู่จังหวัดพิจิตร เพราะต้องการมีที่ทำกิน ปัจจุบันมีอาชีพทำนา ฐานะปานกลาง ภรรยาชื่อสนม สาสะกุล มีบุตร 3 คน เป็นชาย 1 คน และหญิง 2 คน

(ข) ความรู้

จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 และได้บวชเรียน 1 พรรษา

(ค) นิสัย

มีความมุ่งมั่นตั้งใจสูง ชอบแสวงหาความรู้เพิ่มเติม ชอบทำงานเพื่อส่วนรวม เสียสละ ชอบช่วยเหลือคนที่ด้อยกว่า คิดแล้วทำให้เป็นรูปธรรม

(ง) ประสบการณ์ในงานพัฒนา

ขอขยายเขตไฟฟ้าเข้าหมู่บ้าน ขอแยกหมู่บ้าน ก่อสร้างถนนในหมู่บ้าน ขุดลอกลำคลอง ประปาหมู่บ้าน เป็นประธานกลุ่มต่างๆในหมู่บ้าน เช่น ประธานศูนย์ต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดจนได้รับธงและป้ายปลอดยาเสพติด สนับสนุนเยาวชนเล่นกีฬาเพื่อต่อต้านยาเสพติด ประธานกองทุนหมู่บ้าน ประธานกองทุนแก้ไขปัญหาคาความยากจน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มฌาปนกิจหมู่บ้าน กรรมการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล กรรมการสุขภาพประจำสถานีอนามัยตำบล กรรมการพัฒนาตำบล กรรมการพัฒนาวัดในหมู่บ้าน นอกจากนี้ยังได้เป็นผู้นำในการแยกหมู่บ้านกระบังดิน เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรกของหมู่บ้านกระบังดิน เป็นผู้ใหญ่บ้านได้ 5 ปี ได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์เหรียญเงินมงกุฎไทย ปัจจุบันเป็นผู้ใหญ่บ้านสมัยที่ 3 โดยไม่มีการเลือกตั้ง

(จ) เหตุที่มาทำงานพัฒนา

อยากให้หมู่บ้านมีความเจริญทัดเทียมกับหมู่บ้านอื่นๆ อยากเห็นชุมชนเข้มแข็ง อยากให้ชาวบ้านมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ได้ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส งานด้านวัฒนธรรมประเพณี จัดงานสงกรานต์ อาบน้ำผู้สูงอายุ จัดงานแข่งขันกีฬาในวันสงกรานต์ งานด้านสิ่งแวดล้อม อนุรักษ์พันธุ์ปลา รักษาสายน้ำ ปลูกป่า

8. นายชัยวงศ์ รัสภา

(ก) ครอบครัว

นายชัยวงศ์ เกิดวันอาทิตย์ ที่ 5 ตุลาคม พ.ศ. 2502 ที่บ้านโคกนกกระทา ตำบลเนินคู อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ เป็นลูกคนสุดท้อง มีพี่สาว 2 คน ครอบครัวยากจนมาก จึงอพยพหาแหล่งทำกินบ่อยๆ คือ เมื่ออายุ 4 ปี ก็ย้ายมาอยู่ที่บ้านโนนบุรุษ ตำบลโนนหัน อำเภอยุเมย จังหวัดขอนแก่น พออายุได้ 6 ปี ก็ย้ายมาอยู่ที่บ้านหัวฝาย ตำบลผาน้อย อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย ได้เข้าเรียนที่โรงเรียนที่นั่น พออายุได้

17 ปี ได้ย้ายมาอยู่ที่บ้านแหลมรัง ตำบลบึงนาราง อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร พอมาอยู่ที่นี้จึงไม่มีโอกาสเรียน เพราะไม่มีเงินเรียน ชีวิตจากเด็กนักเรียนมาเป็นหนุ่ม ต้องดำรงชีพ ทำนา หาเลี้ยงครอบครัว ช่วยพ่อแม่ ส่วนพี่สาวก็แต่งงานไปอยู่กับสามี เมื่อมีภรรยา และทำนา ทำไร่หาเลี้ยงครอบครัวเรื่อยมา จนมารู้จักกับเครือข่ายโพทะเลฯ จึงได้เข้าร่วมเป็นสมาชิก และผันตัวเองมาทำเกษตรผสมผสาน

(ข) ความรู้

เข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงปีที่ 7 จากโรงเรียนบ้านวังเลา ตำบลเอราวัณ อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย จากนั้นได้สอบเข้าโรงเรียน เลย์พิทยาคม ได้เรียนอยู่ 2 ปี จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ต้องลาออก เพราะย้ายตามพ่อแม่ หวังว่าจะมาเรียนต่อที่พิจิตร แต่เพราะความยากจนจึงไม่มีเงินเรียนต่อ ซึ่งหลังจากนั้นจึงได้มาเรียนต่อที่ทางศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดลำปาง ขณะนั้นได้เปิดให้ประชาชนที่สนใจเรียนต่อ สมัครเรียนทางไปรษณีย์ จึงได้สมัครเรียนโดยศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนพิจิตร เป็นฝ่ายประสานงาน เมื่อเรียนใกล้จะจบมัธยมตอนต้นแล้วเหลือเพียงอีก 1 วิชาเท่านั้นก็เกิดปัญหาเพราะทางลำปางไม่ได้ส่งหนังสือเรียนมาให้ ทำให้เรียนไม่จบ เหมือนกับที่เรียนในโรงเรียนเลย์พิทยาคม จึงคิดว่า “ผมคงมีวาสนาแค่นี้ และอีกอย่างหนึ่งพ่อ แม่มีผมเป็นลูกชายคนเดียวจึงไม่ได้ออกไปที่ไหนแม้แต่จะแสวงหาโชคก็ตาม”

(ค) นิสัย

มีจิตใจรักความสนุกสนานไม่ว่าการทำงาน ไม่เคร่งเครียดกับงานมากนัก มักทำใจให้สนุกไปกับงาน สมาชิกในเครือข่ายจึงเรียกว่า “ลุงแนบ”

ในวัยเด็กก็ได้ยินคำว่าคอมมิวนิสต์ จึงทำให้แสวงหาความรู้ หาหนังสือมาอ่านให้รู้จริงด้วยตนเอง สังเกต รวบรวมเรื่องราวต่าง ๆ บ้าง การเห็นจริงแล้ววิเคราะห์จึงจะเชื่อ ไม่เชื่อในสิ่งที่ตัวเองไม่ได้เห็น ไม่ได้วิเคราะห์ แล้วยังชอบความเป็นธรรมมาตั้งแต่เด็ก ๆ ไม่เคยเอาโรคเอาเปรียบเพื่อน ๆ เกลียดชังการเอาเปรียบเป็นที่สุด การทำอะไรที่ไม่เสมอภาคกัน การเห็นแก่ตัว ชอบการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ถ้าหากมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กับคนอื่น ๆ ตัวเราเองก็มีความสุข ซึ่งเป็นความสุขลึก ๆ ในใจ แต่มักจะลงเอยด้วยคำว่า ทำบุญกับใครเหมือนไฟตกน้ำทุกที จึงทำให้คิดว่า “ผมเป็นคนเกิดวันอาทิตย์ทำบุญไม่ขึ้นก็ไม่เป็นไร”

(ง) ประสบการณ์ในการทำงานชุมชน มวลชน

นายชัยวงศ์ ได้เข้ามาเป็นสมาชิกเครือข่ายฯ มาหลายปี ได้รู้จักการบริหารงานของเครือข่ายสมควร ต่อมาเครือข่ายได้ขยายองค์กรทางการเงินลงมาสู่หมู่บ้านที่ยังไม่มี จากนั้นจึงได้พยายามพาชาวบ้านตั้งกลุ่มออมทรัพย์ขึ้นในหมู่บ้านเมื่อต้นปี พ.ศ.2543 หลังจากการตั้งกลุ่มออมทรัพย์ก็ได้มาจัดตั้งกลุ่มฌาปนกิจหมู่บ้านขึ้นโดยทั้งที่คนในหมู่บ้านสับสนประมาณว่าเป็นไปไม่ได้ ทางด้านวัฒนธรรมได้นำพาชาวบ้านแห่เทียนพรรษาไปทอดทั้งที่วัดและที่โรงเรียน

(จ) เหตุให้มาทำงานพัฒนา

เราซึ่งเกิดมาเป็นคนเหมือนคนอื่น ทำสิ่งดีให้คนอื่นเห็นไม่ได้หรือ ผมเป็นคนชอบแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น ชอบการบอกเล่า ชอบฟังมากกว่าพูดแล้วจึงค่อยไปวิเคราะห์เนื้อหาหนทาง และสิ่งที่คาดไม่ถึงเมื่อมาเจอเครือข่าย ๆ หลายๆ คนมาพูดในเรื่องงานพัฒนา จึงเกิดความคิดบวกกับใจรักอยากจะทำพัฒนาไม่ว่าครอบครัวตนเอง ชุมชน เช่น ออมทรัพย์ คนเรารู้แต่การกู้เพียงอย่างเดียว ไม่ว่าหน่วยงานไหน งานไหน ก็กู้ๆ อยู่อย่างนั้น แล้วจะให้เป็นคนมีมั่งมีได้อย่างไร และอยากให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งอย่างต่อเนื่อง ดังวัตถุประสงค์กลุ่มสัจจะออมทรัพย์แหลมทองว่า “อยากให้ชุมชนมีการเก็บออมเพื่ออนาคตชุมชน และบุตรหลาน”

สรุปลักษณะร่วมแกนนำเครือข่าย

เมื่อวิเคราะห์ประวัติและลักษณะแกนนำเครือข่ายทุกคนแล้ว มีนาประวัติของแกนนำในแต่ละด้านมาสรุปหา “จุดร่วม” ไว้ดังนี้

(ก) ครอบครัว ส่วนใหญ่มีฐานะยากจน รับผิดชอบงานเครือข่ายและครอบครัว แบกภาระครอบครัว

(ข) ความรู้ มีความรู้น้อย จบแค่ชั้นประถม อาศัยบวชเรียน ศึกษาธรรมะ ใช้คุณธรรมและธรรมะเป็นที่ตั้ง

(ค) นิสสัย คำนึงในใฝ่หาความรู้ เพื่อให้ครอบครัวอยู่รอดและขยายไปชุมชน มีความพยายามและขยันขันแข็ง มีความมุ่งมั่น เพื่อให้ครอบครัวอยู่รอด และเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ชุมชน มีความเป็นไททางความคิด ไม่หลงเชื่อผู้นำโดยไม่มีเหตุผล มีความคิดเป็นของตนเอง รักความเป็นธรรม เกียดการเอาวัดเอาเปรียบ รู้จักเก็บออม

(ง) ประสบการณ์ในการทำงานพัฒนา พัฒนาค้น พัฒนาจิตใจ พัฒนาอาชีพ และสิ่งแวดล้อม งานมวลชน ร่วมมือกับกลุ่มต่างๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียง งานกลุ่มต่างๆ ทั้งงานในหมู่บ้านและงานระดับตำบล อำเภอ

(จ) เหตุที่มาทำงานพัฒนา ชาวบ้านเลือกให้เป็นตัวแทน นอกจากนี้ยังมีใจรักงานพัฒนา และมีเพื่อนในเครือข่ายชักชวน

วิธีการทำงานกับเครือข่าย

- 1) การประชุมเป็นนิจ ทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันรู้เท่าเทียมกันอย่างต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพในการทำงาน ป้องกันการครหานินทาภายในกลุ่มองค์กรชุมชน
- 2) มีการตั้งเตือนแนะนำสมาชิกเพื่อป้องกันการผิดพลาดในการทำงาน ถ้าผิดพลาดไปแล้วจะทำให้เสียเวลาในการทำงานและเสียกำลังใจ
- 3) ใช้สัมมาทิฐิควบคู่กับการทำงาน มีสติมีความอดทนมีเหตุผลมีหลักการที่เชื่อถือได้
- 4) ขอบทุนให้กับสมาชิก เพื่อเป็นทุนในการประกอบอาชีพ เพื่อความอยู่รอดของครอบครัว และไม่มีปัญหาในการทำงานกลุ่ม
- 5) ติดตามและประเมินผล เพื่อวัดความสำเร็จของกิจกรรมติดตามตรวจสอบการทำงานว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่
- 6) ฉันทามติถกกันกรอง ทะเลาะอย่างอารยะ ทะเลาะอย่างมีเหตุผล เพื่อหาข้อตกลงร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติในแนวทางที่ถูกต้อง
- 7) พึ่งพาตนเองก่อนพึ่งแหล่งทุน สมาชิกต้องพึ่งตนเองก่อนจนกว่าจะเกินความสามารถของตัวเองจึงคิดพึ่งแหล่งทุน
- 8) ทำจริง เป็นรูปธรรม สามารถตรวจสอบได้ เป็นแหล่งศึกษาดูงานได้
- 9) รับผิดชอบร่วมกัน เพราะเป็นงานของกลุ่มในที่ประชุมมีการตกลงร่วมกัน และมอบหมายงานให้ทำ
- 10) ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เมื่อสมาชิกมีการผิดพลาดในการทำงาน และเมื่อประสบปัญหาต่างๆ

การทำงานกับชุมชน

จากการได้ทบทวนการทำงานในช่วงอดีตที่ผ่านมาทำให้พบว่าเครือข่ายมีการทำกิจกรรมหรืองานที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชนทั้งได้ทั้งหมด 5 ด้าน ดังนี้

ก. ด้านสังคม

(1) ช่วยเหลือผู้ประสบภัย (อุทกภัย — อัคคีภัย) ความเดือดร้อนนั้นทุกคนไม่ปรารถนาอยู่แล้ว เมื่อความเดือดร้อนมาเยือนโดยไม่ได้เชื้อเชิญ หรือไม่ได้ตั้งหลักตั้งใจจึงเป็นเรื่องเศร้า เมื่อเรายังไม่เดือดร้อนเราก็ควรจะแบ่งเบาเพื่อนร่วมชาติบ้าง เพื่อให้ผู้เดือดร้อนได้มีกำลังใจ ซึ่งการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์นั้นก็เป็นการทำบุญอีกรูปแบบหนึ่งเหมือนกัน ดังคำพระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า เมื่อมั่งมีมาก ก็ควรทำบุญทำทาน การทำทานเป็นการกำจัดความตระหนี่

เมื่อปี พ.ศ. 2545 เกิดน้ำท่วมพิบัติครั้งใหญ่ ทางเครือข่ายจึงได้จัดผ้าป่าต้นไม้ไปทอดตามจุดน้ำท่วมต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือทั้งยังเป็นการสร้างกำลังใจว่าเราชาวไทยไม่ทอดทิ้งกันยามถึงคราวเดือดร้อน จุดที่ทอดผ้าป่านั้นได้แก่ ตำบลบางลาย บ้านตาล บ้านทุ่งขี้เหล็ก ส่วนอัคริภยก็เช่นกัน ทางเครือข่าย ฯ ได้บริจาคข้าว หอมแดง กระเทียม พริกเกลือ และที่เป็นของใช้จำเป็นอื่น ๆ ซึ่งก็ได้สมาชิกและผู้มีจิตศรัทธาร่วมกันบริจคนำข้าวของเหล่านี้ไปช่วยเหลือ ครั้งแรกที่หมู่บ้านกระบังดิน ครั้งที่สองที่ตลาดอำเภอโพทะเล

สำหรับผู้ด้อยโอกาสนั้นทางเครือข่ายได้บริจาคเงินช่วยเหลือสองตาขาย ที่บ้านทุ่งโคราช โดยการไปจุดเจาะน้ำใต้ดินให้พร้อมกับอุปกรณ์ทุกอย่างที่ใช้ในการเกษตรครบ เพราะในบริเวณที่ใกล้ ๆ บ้านของสองตาขายไม่มีน้ำใช้ จึงทำให้อยู่กันอย่างลำบาก และผู้ที่ไม่มีที่ทำกินรายที่ได้ช่วยเหลือคือป่าขม้อยบ้านทุ่งทองซึ่งได้เป็นสมาชิกของเครือข่ายด้วยทั้งนี้ได้มีการช่วยเหลือโดยได้ให้ยืมเงินจำนวนหนึ่งไปซื้อที่ดินได้จำนวน 2 งาน และการส่งเงินคืนให้กับทางเครือข่ายก็ให้ป่าขม้อยทยอยคืนให้แบบไม่มีกำหนด

(2) ฌาปนกิจ เมื่อทางกลุ่มได้ช่วยเหลือในเรื่องของสิ่งของต่าง ๆ ให้แก่ผู้ที่ประสบกับความเดือดร้อนมามากมาย ทางเครือข่ายจึงได้คิดที่จะช่วยเหลือสมาชิกในขั้นตอนสุดท้าย โดยการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เช่น เมื่อมีใครเสียชีวิต ก็จะช่วยในเรื่องแรงงาน ช่วยเหลือเรื่องสิ่งของที่ทำเป็นต่อครอบครัว (พริก หอม กระเทียม น้ำปลา น้ำตาลมะพร้าว ข้าว เป็นต้น) รวมทั้งปัจจัยเรื่องเงิน โดยทางเครือข่ายตั้งกฎไว้ว่าจะช่วยเหลือเพื่อนสมาชิกที่เสียชีวิต สพละ 100 บาท สำหรับสิ่งที่ได้จากการได้ช่วยเหลือเพื่อนสมาชิกที่เสียชีวิตทำให้สมาชิกเครือข่ายได้นำหลักการและวิธีการไปสร้างกลุ่มฌาปนกิจในหมู่บ้านของตนเอง

ข. ด้านสิ่งแวดล้อม

(1) ปลุปลูกป่า เมื่อก่อนนี้ พื้นที่แถบอำเภอโพทะเล เป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์มาก ต่อมาประชาชนได้ทำลายป่าเพื่อใช้พื้นที่ทำการเกษตรป่าจึงถูกทำลายอย่างมาก ทางราชการประกาศให้เป็นพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม และให้เอกชนเข้ามาสัมปทานป่าและให้เป็นพื้นที่แบบ ส.ป.ก. โดยประกาศว่า พื้นที่ใครไม่ไถ่เดียนก็จะโดยยึดให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติ จากสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นเป็นเหตุให้เกษตรกรต้องรีบเร่งทำลายป่าอย่างรวดเร็ว พื้นที่แถบนี้จึงไม่มีป่า เมื่อป่าหมดไปจึงทำให้เกิดภาวะการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติขึ้น เช่น ฝนแล้ง น้ำท่วม อาหารตามธรรมชาติหมดไป

ฉะนั้นทางเครือข่ายมองเห็นว่า น่าจะทำให้เกิดเป็นป่าบ้างในพื้นที่ของเราเอง ทางเครือข่ายจึงมีความคิดว่าต้องริเริ่มปลูกป่า โดยอาศัยพื้นที่สาธารณะ และของทางราชการ จึงได้มีการปลูกป่าถาวรนำร่องขึ้นในบริเวณวัดทุ่งโคราช หมู่ที่ 6 บ้านทุ่งโคราช ตำบลแหลมรัง อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร เมื่อเห็นผลดีเกิดขึ้นในพื้นที่นำร่อง จึงได้มีการขยายปลูกป่าไม้ผลและไม้เบญจพรรณขึ้นที่โรงเรียนแหลมรังวิทยาคม ตำบลแหลมรัง ทั่ววัดกระบังดิน และที่วัดบ้านหนองน้ำผึ้ง ตำบลท้ายน้ำ อำเภอโพทะเล ตาม ๆ

มา สำหรับผลที่ได้ คือ ชุมชนและผู้เข้าร่วมโครงการได้ตระหนักถึงความสำคัญของป่า โดยการหันมาปลูกป่าตามหัวไร่ปลายนาของตนเอง

(2) ลดการใช้สารเคมี เมื่อเกษตรกรได้ทำการเกษตรแผนใหม่(เกษตรเชิงการค้า)นั้น ส่งผลกระทบให้กับเกษตรกรคือ

- การลงทุนของเกษตรกรกับเพิ่มมากขึ้นทุกปี
- สุขภาพอนามัยของเกษตรกรอ่อนแอลงเรื่อย ๆ
- ปัจจัยการผลิตผลดีแค่ตอนแรก ๆ แต่กลับแยกลงเรื่อย ๆ

เมื่อเป็นเช่นนี้ทางเครือข่ายจึงประชุมวิเคราะห์ถึงการทำการเกษตรแผนใหม่ แล้วทำความเข้าใจกับสมาชิกและบุคคลอื่น ๆ ได้เข้าใจกับความจำเป็นและเพิ่มความระมัดระวังในการใช้สารเคมีมากยิ่งขึ้น แล้วให้สมาชิกกับบุคคลทั่วไปหันมาใช้สารหมักชีวภาพ ซึ่งไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม และก็มีตัวอย่างที่ทำได้ผลแล้ว เช่น นายจวน ผลเกิด บ้านทุ่งทอง ตำบลโพธิ์ไทรงาม และนายบุญมี ลำแดงเดช บ้านสุขเกษม ตำบลแหลมรัง อำเภอบึงนาราง

(3) อนุรักษ์สายน้ำ เมื่อทางราชการได้ประกาศให้พื้นที่กิ่งอำเภอบึงนาราง เป็นพื้นที่การเกษตรก้าวหน้า เกษตรกรจึงหันมาทำการเกษตรแผนใหม่ การใช้สารเคมีจึงมีมากขึ้นเรื่อย ๆ จึงส่งผลกระทบต่อสายน้ำเป็นอย่างมาก ชาวเครือข่ายจึงเกิดความคิดว่าจะรักษาสายน้ำและสิ่งแวดล้อม โดยการจัดการอบรมปลูกฝังจิตสำนึกให้ชุมชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของสายน้ำและให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์รักษาสายน้ำร่วมกัน โดยการใช้ปลาเป็นสื่อ บ่งบอกถึงผลกระทบต่อสายน้ำและใช้เป็นการประชาสัมพันธ์กับหมู่บ้านเครือข่ายและหมู่บ้านตามสายน้ำ ก็เพื่อให้หมู่บ้านเหล่านี้มีส่วนร่วมในกิจกรรมในการอนุรักษ์สายน้ำ โดยได้มีการปล่อยปลานำร่องที่วัดหนองหวาย ตำบลห้วยแก้ว อำเภอบึงนาราง และได้ขยายผลยังที่วัดบ้านกระบังดิน ตำบลท้ายน้ำ อำเภอโพทะเล

ผลที่ได้รับ

- คนในบริเวณที่อาศัยแถบสายน้ำเกิดมีความรู้สึกรักหวงแหนต่อปลา และน้ำ จะเห็นได้เมื่อครั้งหนึ่ง มีกลุ่มคนมาทอดแห ชาวบ้านก็เข้ามาห้าม และยังคอยนำเอาอาหารมาให้ปลากินเป็นประจำ
- สายน้ำมีอาหารเพิ่มมากขึ้น เพราะปลาที่ปล่อยหน้าวัดเป็นแหล่งเพาะพันธุ์อย่างดีสำหรับสัตว์น้ำนั่นเอง

ค. ด้านประเพณี วัฒนธรรม

(1) สงกรานต์ (รดน้ำดำหัว ผู้เฒ่าผู้แก่) ถ้าพูดถึงวันสงกรานต์ คนส่วนมากมักมองเป็นวันแห่งความสนุกสนานรื่นเริง ไม่ได้มองถึงวัฒนธรรม ประเพณีดั้งเดิมว่าเกิดขึ้นมาอย่างไร ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น ฉะนั้นทางเครือข่าย จึงได้ทำการฟื้นฟูวัฒนธรรมดั้งเดิมขึ้นมาเพื่อให้บุตรหลาน ได้จดจำนำมาเป็นวัฒนธรรมที่ถูกต้องดีงาม จึงได้ริเริ่มจัดงานขึ้นที่วัดหนองหวาย และได้ชักชวนให้ผู้เฒ่าผู้แก่ มารดน้ำดำหัวพร้อมกันถึง 130 คน เพื่อให้บุตรหลานได้รู้จักการแสดงความกตัญญูและได้รู้จักบาปบุญ คุณโทษ โดยมีการนิมนต์พระมาเทศนาให้แนวทางข้อคิดต่าง ๆ ด้วย

สิ่งที่ได้จากกิจกรรมนี้ ทำให้ผู้เข้าร่วมนั้นได้นำหลักการ และวิธีการที่ถูกต้องมาปรับใช้ในหมู่บ้านของตนเอง เช่น บ้านทุ่งฟัก นายไสว ประสารสืบ นำหลักการ และวิธีการไปใช้สำหรับการจัดงานสงกรานต์ที่ไม่ได้นึกถึงแต่ความรื่นเริงเป็นหลัก เช่นเดียวกับ นายบุญมี ตำแดงเดช และนายสุริยาแดงตาโคตร ก็นำวิธีการและการสืบทอดจากบรรพบุรุษด้วย

(2) เข้าพรรษา (แห่เทียน ทอดเทียน) เครือข่ายมีหมู่บ้านที่มีการเป็นเครือข่ายกันอยู่ 14 หมู่บ้าน ซึ่งอยู่ห่างไกลกัน ทางเครือข่ายเองจึงอยากที่จะให้มีการเชื่อมความสัมพันธ์ในหมู่บ้านเข้าหากันระหว่างชุมชนต่อชุมชน วัดต่อวัด ในรูปแบบกิจกรรม ประเพณีเดียวกัน โดยการแห่เทียนไปทอดตามวัดต่าง ๆ ของหมู่บ้านสมาชิกเครือข่าย

ผลที่ได้จากกิจกรรมนี้มีดังนี้

- เกิดความสมัครสมานสามัคคีและความเสียสละทรัพย์บางส่วนในวันแห่เทียน เช่นรวมเงินไปซื้อเทียน ค่าน้ำมันที่ใช้เดินทาง ช่วยกันทำอาหารร่วมกันเลี้ยงพระ และเตรียมงาน
- ได้ศึกษาประเพณีแต่ละหมู่บ้าน แต่ละชุมชนซึ่งอาจมีบางอย่างที่แตกต่างกันไป
- ทำให้เกิดการขยายผล เช่น เครือข่ายได้นำเทียนไปทอด ที่โรงเรียนแหลมรังวิทยาคม ซึ่งทางโรงเรียนเองยังไม่เคยมีการจัดงานแบบนี้เลย เมื่อทำแล้วเห็นผลดีที่เกิดทางโรงเรียน จึงได้มีการจัดเทียนไปทอดที่วัดในปีต่อไปอีก
- แต่ละหมู่บ้านนำเทียนมาแลกเปลี่ยนกันก่อนนำไปทอด เช่น เทียนบ้านลุงไสวทอดที่วัดบ้านลุงเนบ เทียนบ้านลุงเนบไปทอดที่วัดบ้านลุงมี เป็นต้น

(3) ทำนุบำรุงพุทธศาสนา (สร้างวัด ชักชวนผู้เฒ่าผู้แก่ คนหนุ่มสาวเข้าวัด) อารยธรรมตะวันตกที่เข้ามาสู่ประเทศไทยนั้น ทำให้ประเพณี วัฒนธรรมของไทยเสื่อมถอยไปด้วย ฉะนั้นทางเครือข่ายจึงให้ผู้เฒ่าผู้แก่ นำลูกหลาน คนหนุ่มสาวเข้าวัด ในวันแห่เทียน ทอดเทียน และในวันสำคัญต่าง ๆ ของทางพุทธศาสนา สิ่งที่ได้ คือได้มีการถ่ายทอดให้กับสังคมได้รับรู้และได้นำเอาประเพณี วัฒนธรรมที่ดีงามมาเป็นแบบอย่างในการจัดงานสำคัญทางพุทธศาสนารวมทั้งเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ได้รู้จักทำกุศล และสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่สังคม โดยเฉพาะคนรุ่นหนุ่มสาว เช่น วันมาฆบูชา เจดีย์กลางน้ำ วัดหนองหวาย

ง. ด้านอาชีพ

(1) เกษตรผสมผสาน ในพื้นที่นี้ เกษตรกรทำการเกษตรเชิงเดี่ยวหรือเกษตรสะเปะสะปะ ไม่เป็นรูปเป็นร่าง ผลผลิตทางการเกษตรใดมีราคาดี ก็จะพากันทำตาม ๆ กันเป็นจำนวนมาก หรือทำซ้ำ ๆ ซาก ๆ หรือ ทำปีละหลาย ๆ ครั้ง ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรดังนี้

- ดินเสื่อม
- ต้นทุนสูง
- ทำเพื่อขายอย่างเดียว
- การใช้สารเคมีเพิ่มมากขึ้น
- อาหารธรรมชาติลดลง
- เกิดภาวะหนี้สิน
- ค่าใช้จ่ายครัวเรือนเพิ่มขึ้น

คณะกรรมการเครือข่ายจึงมองเห็นว่า การทำเกษตรผสมผสานน่าจะดีกว่าเกษตรเชิงเดี่ยว และสามารถลดค่าใช้จ่ายลงได้ จึงให้สมาชิกหันมาทำเกษตรผสมผสาน ซึ่งมีคนที่ทำแล้วประสบผลสำเร็จจนเป็นแบบอย่างให้แก่คนอื่น ๆ ได้ และทั้งยังเป็นแหล่งเรียนรู้แก่จังหวัดอื่น ได้ ก็คือ ลุงจวน ผลเกิด แห่งบ้านทุ่งทอง

(2) ปศุสัตว์ สมาชิกที่เข้ามาในเครือข่ายนั้นมีปัญหามากมาย และปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาลเกิดแห้งแล้งมาก สมาชิกบางรายที่ไม่มีที่ดินทำกิน ซึ่งทางเครือข่ายจึงได้จัดหาอาชีพเสริม ในสิ่งที่เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศและความเป็นอยู่ นั่นคือการเลี้ยงวัว ซึ่งมีสมาชิกที่ได้ทำอาชีพเสริมนี้แล้วได้ประสบผลดีและยังไม่เลิกทำทั้งกลับเป็นอาชีพหลักไปเลยมีรายชื่อดังนี้

- 1) นายสนาม นุ่มขมื่น
- 2) นายสมบัติ จันทร์เชื้อ
- 3) นายจุ่น อำพันธ์
- 4) นายสมพิศ แห่งทอง

จ. ด้านการเงิน

(1) กลุ่มออมทรัพย์ เมื่อก่อนพอถึงฤดูกาลเกษตรเดือนพฤษภาคม เกษตรกรก็จะพากันวิ่งหาทุนทำไร่ทำนา กัน ต่างมุ่งมายังเจ้าแม่กันยกใหญ่ ตกข้าวเขียวกันบ้าง จังหวัดได้มีองค์กรเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดนครสวรรค์ มีโครงการไปดูงานองค์กรการเงินของ ครูชบ ยอดแก้ว ที่อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ซึ่งทางเครือข่ายเองได้ส่งสมาชิกไปร่วมศึกษาดูงานครั้งนี้ด้วยกัน 3 – 4 คน ทั้งนี้มีการนำเอาหลักการและวิธีการมาเล่าสู่กันฟังให้กับสมาชิกในเครือข่ายคนอื่น ๆ เมื่อได้ฟังถึงวิธีการและหลักการตรงนั้น จึงได้มี

การจัดตั้งองค์กรทางการเงิน ขึ้นในปี พ.ศ.2530 ที่หมู่บ้านกระบังดิน บ้านหนองหวาย บ้านหนองเค้าเมว บ้านทุ่งฟัก บ้านสุขเกษม ทั้งก็เพื่อแก้ปัญหาทางการเงินของเกษตรกร โดยยกประเด็นทำเล็ก ทำน้อย จึงค่อย ๆ เติบโตขึ้น

องค์กรทางการเงินที่จัดตั้งขึ้นกันเองอาจมีปัญหาบ้าง แต่ชาวเครือข่ายก็จะไปช่วยกันแก้ปัญหา แต่ก็มีล้มบ้าง ต่อมาสมาชิกในเครือข่ายคนหนึ่งได้นำหลักการไปสร้างกลุ่มขึ้นที่บ้านบึงสามัคคี จังหวัดกำแพงเพชร พอถึงปี พ.ศ.2543 ทางเครือข่ายมีการสร้างองค์กรทางการเงินอีก 4 แห่ง ได้แก่ บ้านทุ่งฟัก บ้านทุ่งทอง บ้านแหลมทอง และบ้านสุขเกษม โดยใช้หลักการใหม่ คือ มุ่งเน้นการช่วยเหลือสมาชิกเป็นหลัก มีจุดเข้าร่วมเดียวกัน เป้าหมาย ทิศทาง กลุ่มเดียวกัน และต้องชัดเจน ฉะนั้นกลุ่มนี้จะออมทรัพย์ ที่ตั้งในครั้งแรกจะแตกต่างกับครั้งที่สอง

ผลที่ได้รับจากการตั้งกลุ่มออมทรัพย์

- มีแหล่งเงินทุนของหมู่บ้าน
- เกิดความสามัคคี
- ลดแหล่งเงินทุนจากเจ้าเก่า (เห็นได้ชัดเจน)
- ผลกำไรที่ได้ คืนสู่สมาชิก
- คืนกำไรให้กับผู้ด้อยโอกาส

ปัญหาที่พบจากการทำงานกับชุมชน

การทำงานกับชุมชนไม่มีส่วนในการพูดคุยกับรัฐ และเรื่องงบประมาณประชาชนไม่ได้เข้าไปรับรู้ และไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วม ประชาชนไม่รู้จึงไม่ให้ความร่วมมือ กับการทำงานในท้องถิ่นการให้ข้อมูลไม่แจ่มแจ้ง และไม่โปร่งใส และบางเรื่องพูดไม่เข้าใจ เช่น การเก็บข้อมูล นั้นบางที่ได้ข้อมูลที่ไม่ว่าง เนื่องจากคนที่มาเก็บข้อมูลบางทีพูดให้ไม่เข้าใจ ทำให้ข้อมูลที่ได้อาจไม่สมบูรณ์ ทำให้ชุมชนในพื้นที่ได้เรียนรู้ถึงวิธีเก็บข้อมูลอย่างถูกต้อง และเป็นจริง หัวใจอยู่ตรงที่ผู้ถามไม่เข้าใจคำถาม จึงทำให้ข้อมูลที่ได้อาจไม่ตรงกับปัญหาในอนาคต เครือข่ายฯ ทำกลุ่มออมทรัพย์ ชุมชนก็ให้ความร่วมมือในการส่งคืนเงินครบ ก็จะทำให้มีเงินออมในหมู่บ้านเพิ่มขึ้น

ประชาชนต้องหมั่นประชุมกันบ่อยๆ ก็จะเกิดการเรียนรู้และเข้าใจในการแก้ปัญหาของชุมชนนั่นเอง และต้องหารูปแบบของชุมชนทำนาร่องให้เห็นเป็นตัวอย่าง ให้เห็นให้รู้และให้โอกาสไปดูงานศึกษางานต่างหมู่บ้าน รู้ด้วยตัวเอง ก็จะทำให้เกิดแนวคิดเรื่องใหม่ โดยแต่ละชุมชนเพราะวิถีชีวิตของชุมชนแต่ละหมู่บ้านมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ต้องทำให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ชุมชนต้องการ

วิธีแก้ปัญหาในการทำงานกับชุมชน

- 1) ประชุมพูดคุยแลกเปลี่ยน เรียนรู้ร่วมกันนำไปสู่การแก้ไข ทุกครั้งที่มีการประชุมได้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนปัญหาและหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน
- 2) ระดมทุนกันเองในชุมชน ในชุมชนมีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อช่วยเหลือแก้ไขหาในการลงทุนในการผลิต เป็นการพึ่งตนเอง
- 3) ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีการประชุมวางแผนร่วมกัน ตั้งกฎระเบียบชุมชนร่วมกัน เพื่อเป็นทางปฏิบัติไปในแนวทางร่วมกัน
- 4) ปฏิบัติจริงให้เห็นเป็นแบบอย่าง เพื่อให้คนในชุมชนนำไปประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมของแต่ละคนแต่ละพื้นที่
- 5) พาไปดูงานเพื่อสร้างความเข้าใจตรงกัน ไปดูงานที่เขาทำสำเร็จแล้วเป็นตัวอย่างเพื่อสร้างความมั่นใจ และเกิดประโยชน์ของครอบครัวและชุมชน

ผลการดำเนินงานของเครือข่ายที่มีต่อสังคม

ก. ด้านสังคม

(1) ความเสียสละ สามัคคี เห็นใจเพื่อนมนุษย์ เอื้อเฟื้อความร่วมมือร่วมใจรอบรู้ เท่าทันพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ แต่ต้องยึดมั่นในหลักการและเหตุผลที่สังคมร่วมกำหนดขึ้น เพื่อเป็นบรรทัดฐาน หรือข้อบังคับ กฎระเบียบ และวัฒนธรรมประเพณีของสังคมต่อไป

(2) การสร้างโอกาสแก่ผู้ด้อยโอกาสในชุมชน ตลอดจนผู้ที่ประสบอุทกภัยในช่วงเวลาทำงานที่ผ่านมา เคยร่วมกันกับสมาชิกออกเงินส่วนตัวซื้ออุปกรณ์เจาะบ่อน้ำบาดาลให้กับสองตายาย ตาพิการที่ไม่มีน้ำใช้ที่บ้านทุ่งโคราช เคยร่วมกันซื้อที่ดินทำกินให้กับป่าชุมชนที่บ้านทุ่งทองเคยช่วยคนถูกไฟไหม้บ้านที่บ้านกระบังดินและโพทะเล หากปีไหนน้ำท่วมก็พากันเอาเครื่องกินของใช้ที่จำเป็นไปช่วยทุกครั้ง โดยการมีส่วนร่วมจากสมาชิกทุกหมู่บ้าน

(3) การให้กำลังใจแก่คนในชุมชนเป็นอีกส่วนหนึ่งที่จะทำให้คนในชุมชนมีคุณภาพและประสิทธิภาพ เพราะการให้กำลังใจเป็นสิ่งที่จะทำให้ก่อเกิดแห่งความตั้งใจที่จะทำงานเพื่อสังคม แล้วจะนำไปสู่ความเสียสละและอดทนไม่ทอดทิ้งพร้อมที่จะทำงานเพื่อส่วนรวมอย่างจริงจังต่อไป

ข. ด้านสิ่งแวดล้อม

(1) เกิดความรักหวงแหนในสิ่งแวดล้อม เพราะสรรพสิ่งทั้งหลายทั้งปวงที่เกิดมามีชีวิตอยู่ได้ ต้องอาศัยอยู่กับสิ่งแวดล้อมที่สมดุลและเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ทุกคนต้องเข้าใจว่าสิ่งแวดล้อมคือธรรมชาติ ที่ให้มา ถ้าทุกคนไม่ช่วยกันรักษาไว้ อาจเกิดภัยพิบัติอย่างร้ายแรงต่อชีวิตทั้งมนุษย์และสัตว์อย่างหลักเลียงไม่พ้น

(2) ได้แหล่งอาหารในชุมชน เช่น น้ำมีปลาเป็นอาหารสำหรับบริโภค ในป่าไม้ มีพืชผัก ธรรมชาติเกิดขึ้น เช่น หน่อไม้ เห็ดต่างๆ ที่เกิดขึ้นตามฤดูกาล และมีสัตว์ต่างๆ ที่มนุษย์ทำเป็นอาหารได้

(3) สร้างความตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อมให้คุณค่าต่อสัตว์และมนุษย์ มนุษย์ก็ต้องช่วยกันรักษาและไม่ทำลายรวมทั้งดินน้ำและป่า ให้อยู่ด้วยกันอย่างสมดุล

(4) เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทุกภาคส่วนต้องคิดเสียว่าสิ่งแวดล้อมคือชีวิต

(5) สิ่งแวดล้อมในชุมชนดีขึ้นเพราะว่าทุกคนไม่ทำลายช่วยกันรักษา เช่น ไม่ปล่อยสารเคมีลงในแหล่งน้ำธรรมชาติ ช่วยกันปลูกต้นไม้ในที่ว่างเปล่าหัวไร่ปลายนา หรือที่สาธารณะ เช่น วัด หรือโรงเรียน ทุกคนต้องช่วยกันหลีกเลี่ยงจากการใช้สารเคมีที่อันตรายต่อสิ่งแวดล้อม

ค. ด้านประเพณี

(1) ชุมชนได้สืบทอดวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ และความศรัทธาเก่าแก่ของชุมชน เช่น การทำบุญทางพระพุทธศาสนาในวันสำคัญ เช่น วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันพระ 8 ค่ำ หรือ 15 ค่ำ ของทุกเดือน และอาบน้ำคำหัวผู้สูงอายุในวันสงกรานต์ ทำบุญเบิกบ้าน หรือ ทำบุญกลางบ้านและการเลี้ยงปู่ตา ก่อนฤดูกาลเพาะปลูก เพราะเน้นความเชื่อมาแต่โบราณ

(2) เกิดความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจ เมื่อทุกคนได้มาทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันก็ทำให้เกิดความรักความสามัคคีขึ้นในชุมชนและร่วมแรงร่วมใจกันทำและประพฤติปฏิบัติและสืบทอดตามความเชื่อของพ่อแม่ หรือผู้สูงอายุที่ได้พาปฏิบัติและพร้อมที่จะสืบทอดต่อไป

ง. ด้านอาชีพ

เป็นต้นแบบและแหล่งเรียนรู้ให้กับชุมชนอื่น เพราะอาชีพการทำเกษตรผสมผสานหรือเกษตร ยั่งยืนเป็นเรื่องที่หาได้ยากเพราะทำแล้วไม่ค่อยได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐเท่าที่ควร จึงทำให้เกษตรกรไม่ค่อยสนใจที่จะทำจะมีทำก็เป็นผู้สนใจจริงๆ และก็มีเป็นส่วนน้อย

(1) เป็นแหล่งข้อมูลด้านพัฒนาการเกษตรผสมผสานแบบยั่งยืน ตลอดระยะเวลาเกือบ 20 ปี ที่ผ่านการทำเกษตรผสมผสานของลุงไสว ได้มีผู้สนใจจากต่างจังหวัด ได้มาศึกษารูปแบบการทำเกษตรผสมผสานที่มีทุกอย่างอยู่ด้วยกันได้ เช่น ในน้ำมีปลาในนามีข้าว บนคันมีต้นไม้และพืชผักต่างๆ ทั้งนำมาปลูกและขึ้นเองตามธรรมชาติ

(2) ลดการใช้สารเคมี การทำเกษตรผสมผสานต้องหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีโดยสิ้นเชิง เพราะสารเคมีทุกตัว เป็นอันตรายต่อสิ่งที่มีชีวิตที่อาศัยอยู่ในแปลงเกษตรถ้าจำเป็นต้องใช้ ก็ต้องใช้สารไล่แมลงที่สกัดจากสมุนไพร เพื่อที่จะทำให้ทุกชีวิตอยู่ด้วยกันอย่างสมดุล และเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

(3) บางส่วนที่มาศึกษาดูงานแล้วก็หันกลับไปทำเกษตรผสมผสานและประสบผลสำเร็จ

(4) เป็นแหล่งอาหารประจำวัน ลดค่าใช้จ่ายลดต้นทุนการผลิตเพิ่มรายได้ หากเรานำของที่ทำได้มาเป็นอาหารก็เท่ากับว่าเราไม่ต้องจ่ายออกไปภายนอกเป็นการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ไปในตัว โดยไม่ต้องพึ่งปัจจัยภายนอก

จ. ด้านการเงินหรือกลุ่มออมทรัพย์

(1) ปลุกฝังนิสัยยอคอมเงินให้คนในชุมชน ในระยะการทำงานในชุมชนของกลุ่มเครือข่ายโพทะเล ได้เห็นว่า ทุกชุมชนได้รวมตัวกันไปกู้เงินภายนอก จึงได้เกิดแนวคิดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ขึ้นทุกหมู่บ้าน

(2) ฝึกการบริหารจัดการเงินทุนเมื่อมีการตั้งกลุ่มออมทรัพย์ขึ้นแล้วก็มีการบริหารจัดการในรูปแบบคณะกรรมการที่ได้รับการเลือกตั้งมาจากสมาชิกในชุมชน

(3) ทำให้เกิดแหล่งทุนในชุมชน เป็นแนวคิดที่จะทำให้ชุมชนพึ่งตนเองในด้านการเงินในอนาคต ทำให้เงินเป็นสื่อกลางที่จะทำให้ทุกคนรอบรู้ได้มีเวทีพบปะพูดคุยกันทุกรอบเดือนที่มาออมเงินสังจะ

(4) ทำให้ชุมชนรู้จักรับผิดชอบร่วมกันมีระเบียบวินัยในการบริหารการเงิน โดยชุมชนทุกคนรอบรู้ร่วมกันตรวจสอบ และพร้อมที่จะบริหารงานได้ เพื่อได้รับเลือกเป็นคณะกรรมการ

(5) ทำให้คนในชุมชนรู้จักปฏิบัติตามกฎกติกาของชุมชนเอง เพราะทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดและยกร่างกฎระเบียบของตนเอง และทุกคนก็ต้องมีสิทธิที่จะร่วมปรับปรุงแก้ไข ได้ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตามสภาพแวดล้อมของชุมชน

(6) ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตั้งกฎ กติกาและรับผิดชอบร่วมกันถ้ามีการแก้ไขกฎระเบียบและข้อบังคับ คณะกรรมการต้องมีการเรียกประชุม เพราะทุกคนจะได้ร่วมในการเสนอและออกความคิดเห็นร่วมกัน เมื่อทุกคนได้ร่วมและได้ข้อยุติแล้วทุกคนต้องปฏิบัติตามและรับผิดชอบร่วมกัน

(7) เกิดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ คำว่ากลุ่มออมทรัพย์หรือองค์กรการเงินของชุมชนเป็นการร่วมทุน ของคนในชุมชนไม่ว่าจะร่ำรวยหรือยากจน ทุกคนก็มีสิทธิเข้ามามีส่วนร่วม เมื่อมีผู้ใดจำเป็นต้องใช้เงินกู้ไปแก้ปัญหา ซึ่งเป็นการช่วยเหลือกันเองในชุมชน โดยไม่ต้องรอนคนภายนอกมาช่วยเหลือ

(8) เกิดความมั่นคงทางการเงินในชุมชน เพราะเงินทุกบาททุกสตางค์ เป็นเงินของสมาชิกในชุมชน กฎระเบียบ กติกาก็กำหนดขึ้น โดยคนในชุมชน การบริหารจัดการก็เป็นคนในชุมชนหากมีการผิดพลาดก็ร่วมกันแก้ไขกันเอง จึงเชื่อว่าจะเกิดความมั่นคงทางการเงินในระยะยาว และในอนาคตต้องเป็นที่พึ่งทางการเงินของชุมชนอย่างยั่งยืน

ผลการทำงานของเครือข่ายที่มีต่อชีวิต และจิตวิญญาณของผู้นำ

1) เห็นคุณค่าในการทำงาน

- 1.1) ต่อชีวิตและจิตใจ ทุกคนต้องทำงาน ซึ่งการทำงานก็มีความสำคัญต่อชีวิต และจิตใจ
- 1.2) ต่อครอบครัว ทุกครอบครัวต้องทำงาน และขึ้นอยู่กับแต่ละครอบครัวจะเห็นคุณค่าของงาน

2) ความรับผิดชอบ

- 2.1) ต่อตนเองและครอบครัว โดยส่วนตัวของแกนนำแต่ละคน มีความรับผิดชอบต่อครอบครัวมากอยู่แล้ว ไม่ว่าจะทำงานส่วนไหนก็ตาม
- 2.2) ต่องานส่วนรวม มีบางงานของเครือข่ายให้นำเอาความรู้มาเผยแพร่ต่อชุมชน และช่วยประสานงานต่อชุมชน

3) ความผูกพันทางด้านจิตใจ

- 3.1) เป็นห่วงลูกหลาน ถือว่าได้ไปทำงานที่เครือข่ายแล้วมีความรู้หลายอย่าง จึงเกิดความคิดเห็นความสำคัญทางงานที่ทำ และอยากให้ลูกหลานมีความคิดที่อยากจะทำงานด้านการพัฒนา
- 3.2) เอื้อเฟื้อ และห่วงใยกัน อยากให้สมาชิกเครือข่ายทุกคนมีความห่วงใยซึ่งกัน และกัน ไม่อยากให้แยกกัน แบ่งกลุ่มกัน ให้มีความห่วงใยกัน (อยากให้ร่วมมือเราอยู่แยกหมู่เราตาย)

4) บ่มเพาะลักษณะนิสัย

- 4.1) ความไม่รู้อย่างสงสัย คือการไม่แน่ใจว่ากลุ่มจะพาไปในทางที่ดีหรือชั่ว ผิดหรือถูก เพราะยังไม่เคยมีกลุ่ม
- 4.2) กล้าตัดสินใจ เพราะว่าโบราณพูดไว้ว่า “ไม่ลองไม่รู้ ไม่ดูไม่เห็น อะไรที่เกิดก็ต้องเกิด”
- 4.3) ความเป็นผู้ให้ คือ เป็นผู้นำต้องใจกว้างเป็นผู้เสียสละ ให้ได้ก็ให้
- 4.4) เลิกทำไม่ได้ เพราะใจรัก และมีเพื่อนร่วมงานที่คิดอะไรคล้ายๆ กันทำให้ทำงานได้สนุก
- 4.5) ศีลธรรม มีสัจจะพูดแล้วต้องเป็นจริง ต้องเชื่อมั่นก็ต้องเป็นคนพูดจริงทำจริง

5) ความเชื่อมั่น

- 5.1) การพึ่งตนเอง ก่อนจะทำอะไรแต่ถ้าไม่ลองเราจะไม่รู้ เช่น เกวียนติดหล่มยังไม่ได้ลองเข็นดู ก็บนบาลเทวดาเสียก่อนแล้ว ซึ่งแท้ที่จริงเจ้าของยังไม่ได้ลองเข็นดูเองเลย
- 5.2) เชื่อมั่นในเครือข่ายและคนทำงาน ต้องเป็นคนพูดจริง ทำจริง ต้องตรงต่อเวลา

6) จิตวิญญาณถึงจะบริหารงานได้

- 6.1) รู้จักวางแผน แบ่งเวลาให้ดีกว่าเราจะทำอะไรก่อน คิดก่อนแล้วค่อยทำ
- 6.2) มีความเป็นผู้นำเพราะรักอยากช่วยสังคม และชุมชนอยู่ดีกินดี เพื่อทดแทนแผ่นดินเกิด

บทที่ 4

บทเรียนเครือข่ายโพธิ์ทะเลร่วมใจ

จากการถอดบทเรียนการทำงานที่ผ่านมาตั้งแต่เริ่มก่อตั้งเครือข่ายของแกนนำทั้ง 8 คน ทำให้ได้เห็นแง่มุมบทเรียนการทำงาน รวมถึงปัญหา และวิธีแก้ปัญหามา ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ประเด็นดังนี้

วัตถุประสงค์ของเครือข่าย

1) เพื่อให้ผู้นำได้วางแผนพัฒนาในครอบครัวของตนเองให้ดีขึ้น สำหรับการทำงานทุกอย่างย่อมเป็นธรรมชาติของคนทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นคนเดียว หรือหลายคน หรือกลุ่มคนร่วมกัน ต้องมีความประสงค์มุ่งหมายเป็นที่ตั้ง แต่ความมุ่งหมายนั้นเป็นไปเพื่อความเจริญ ยิ่งถ้าเป็นความประสงค์เพื่อให้คนหลายคนนั้นเกิดประโยชน์แล้ว ยิ่งมีความสำคัญมากเลยทีเดียว เพราะว่าฐานะครอบครัวซึ่งเป็นด้านแรกที่จะพัฒนาให้มีความมั่นคง เพื่อก้าวขึ้นสู่วิถีชีวิตอันยาวนานในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนที่เป็แกนนำ ต้องทำให้เกิดผลประโยชน์สูงสุด สามารถให้คนตามรอยในผลงานนั้นได้อย่างถูกต้อง

2) เพื่อให้ผู้นำได้ศึกษาเรียนรู้ถึงจุดอ่อนจุดแข็งของการทำงานพัฒนาที่มีรูปแบบสำเร็จรูปนั้น ย่อมหาได้ยาก ซึ่งต้องมีข้อบกพร่อง และสมบูรณ์เป็นบางส่วน สำหรับบุคคลที่ทำงานนั้น ต้องศึกษาหาทางออกที่ดีว่า อ่อนตรงไหน เพราะอะไร มีวิธีการอย่างไรที่จะทำให้เกิดความสมบูรณ์แก่ตนเอง และคนอื่นที่ตามมา นอกจากนี้แต่ละคนต้องมองให้ทะลุ ถึงงานที่ทำด้วยตนเอง หรือกลุ่ม จะเป็นกิจกรรมหลายๆ อย่าง ถ้าขาดการศึกษาทบทวนอดีต – ปัจจุบัน อนาคตแล้ว โอกาสพลาดมีมาก งานพัฒนานั้นย่อมไม่ตาย เพราะปรับสภาพได้ตามกาลสมัย แต่ต้องรู้และเข้าใจในการทำงาน ด้วยปัจจัยหลายด้านเป็นหลัก ไม่ใช่ยึดติดกับของสิ่งเดียว

3) เพื่อให้ผู้นำได้ศึกษาเรียนรู้ ถึงหลักการพึ่งพาตนเอง ตลอดวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม เป็นแบบอย่างแก่ผู้สนใจทั่วไป การสร้างรากฐานความเป็นจริง สามารถพึ่งพาในผลงานนั้นได้ จำเป็นอย่างยิ่งกับทุกคน และสัตว์โลกทั้งหลาย ไม่ว่าเล็กหรือใหญ่ ต่างก็อยากจะมีสุขด้วยกันทั้งนั้น แต่วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคน ย่อมไม่เหมือนกัน ยิ่งการเรียนรู้ใฝ่หาสิ่งต่างๆ จะมีความแตกต่างกันเป็นของธรรมดา ผู้ใฝ่หาทางดีย่อมได้รับผลดี พร้อมด้วยการกระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตัวเอง และผู้อื่น สามารถให้สาธารณะชนทั่วไปเกิดการยอมรับในงานนั้น เช่น การทำเกษตรผสมผสาน ซึ่งกิจกรรมตัวนี้ถ้าบุคคลใดทำได้จริง ก็จะสามารถนำพาตัวเอง และครอบครัวอยู่ได้อย่างมั่นคง

กิจกรรมที่เครือข่ายทำ

1) การทำเกษตรผสมผสานในพื้นที่ของสมาชิกเครือข่าย เพื่อให้เขาได้สร้างหลักประกันชีวิตเกิดความมั่นคง เพราะคนเราอยู่ได้เพราะอาหารเป็นหลัก หากมีแหล่งอาหารเพียงพอแล้ว ก็จะเกิดความสบายใจพร้อมที่จะทำอะไรก็ได้ นอกจากจะช่วยเหลือตนเอง และครอบครัวได้แล้ว ยังส่งผลให้ชุมชนพึ่งพิงกันเองได้ หากผลผลิตไหนมีมาก ย่อมมีผลกระทบต่อราคา ดังนั้นทางเครือข่ายให้สมาชิกรู้จักการแปรรูปวัตถุดิบ เช่น ถั่วลันเตา ถั่วเขียว ถั่วเหลือง จัดหาวิทยากรมาฝึกให้สมาชิกมีความเข้าใจ ซึ่งสามารถเพิ่มรายได้มาอีกทางหนึ่ง นอกจากนี้ยังมีวัตถุดิบหลายตัวที่ทางเครือข่ายแปรรูปผลผลิต อาทิเช่น มะม่วง ฟักทอง มะขาม เป็นต้น

2) เครือข่ายฯ ส่งเสริม สนับสนุนเรื่องกองทุนออมทรัพย์ของชุมชนของสมาชิก เพื่อให้สมาชิกได้รู้จักเก็บออมเงินที่หาได้ด้วยหยาตเหงื่อแรงงาน รู้จักการรวมตัวภายในชุมชน เพื่อช่วยเหลือกัน ในยามยาก และหวังอย่างยิ่งที่จะให้เกิดการบริหารงานเป็น เช่น การถือหุ้น การแบ่งจัดการเรื่องสวัสดิการ ตลอดจนถึงการจัดสรรผลกำไรของการออมทรัพย์แต่ละปีช่วยเหลือสังคมในชุมชนนั้นๆ

3) แต่ละปีทางเครือข่ายฯ พร้อมด้วยผู้สนใจใคร่ทำบุญกุศลได้ร่วมจัดงานประเพณีที่สำคัญๆ เช่น เทศกาลเข้าพรรษา – ออกพรรษา ตรุษสงกรานต์ เป็นต้น ทั้งนี้ยังได้ทำกิจกรรมตามความสำคัญของเทศกาลนั้นๆ เพื่อเป็นการสืบต่อรักษาจารีตประเพณีอันดีงามเอาไว้ และให้ผู้ทำกิจกรรมนั้นเกิดความสบายใจ รวมถึงเพื่อเป็นแบบอย่างแก่คนรุ่นหลังได้เจริญรอยตาม

4) ทางเครือข่ายโพทะเลร่วมใจ พร้อมด้วยสมาชิกกลุ่ม ตลอดจนประชาชนผู้ห่วงหาอาวได้ให้ความสำคัญในสิ่งแวดล้อม ซึ่งมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมนั้น ย่อมขาดจากกันไม่ได้ แต่มนุษย์เองมักจะทำลายสิ่งแวดล้อมเสียเอง ดังนั้นจึงเกิดกิจกรรมที่จะช่วยปกป้องไม่ให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมคิดต่อมาเป็นเวลาหลายปี เช่น การปลูกป่าชุมชนการอนุรักษ์พันธุ์ปลารักษาสาหร่ายน้ำ โดยมุ่งหวังอยากให้ธรรมชาติอยู่คู่แผ่นดิน ซึ่งปัจจุบันการเกษตรแผนใหม่ ได้มีผลกระทบต่อธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างมาก โดยทำให้เสียความสมดุล ด้วยวิธีการผลิตมีการปล่อยน้ำเสีย ซึ่งเจือปนด้วยสารพิษลงในแม่น้ำลำคลองทำให้สัตว์น้ำหลายชนิด หลายสายพันธุ์สูญหายไปจากแม่น้ำลำคลอง

ทางเครือข่ายฯ เห็นเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นตามสถานที่สาธารณะหลายพื้นที่ จึงเกิดความสังเวชสลดใจ จึงได้จัดให้มีการทำกิจกรรมดังกล่าวร่วมกัน โดยมีการจัดกิจกรรมเกือบทุกปีตามสถานที่ที่มีความเหมาะสม โดยส่วนใหญ่จะอยู่ในละแวกชุมชน เช่น สระน้ำ หรือลำคลองหน้าวัด เพื่อให้พระสงฆ์ได้มีส่วนร่วมในการกระทำกิจกรรมด้วย และให้เป็นการปลูกจิตสำนึกให้ชาวบ้านละแวกนั้นเกิดความรัก และหวงแหนร่วมกัน ที่ผ่านมานั้นผลลัพธ์เป็นที่น่าพึงพอใจ แก่ผู้ที่ได้พบเห็น รวมทั้งชาวบ้านยังให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี มีการเล่าสู่กันฟัง พูดปากต่อปากไปทั่วทุกสารทิศ โดยความมุ่งหวังท้ายสุดเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่เป็นที่ตั้ง โดยไม่หวังคำตอบแทนใดๆ ขอเพียงมีใจ มีส่วนอนุรักษ์ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมก็เพียงพอแล้ว

นอกจากนี้ยังกิจกรรมช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วม โดยสมาชิกเครือข่ายได้นำเครื่องบริโภคและอุปโภคไปช่วย ช่วงที่ฝนแล้ง ขาดแคลนน้ำกินน้ำใช้ เครือข่ายฯ ได้จัดเครื่องชุดจะน้ำให้มีน้ำไว้กิน ไว้ใช้ให้กับบ้านที่ขาดแคลนน้ำไป และยังได้ช่วยเหลือผู้ประสบอัคคีภัยโดยช่วยกันสงเคราะห์เครื่องใช้ในครัวเรือน ตลอดทั้งเดือน เครื่องนุ่งห่มบางชนิดให้ไป ที่สำคัญยังได้ให้ความช่วยเหลือแก่การเสียชีวิตของเพื่อนสมาชิกเครือข่าย และนอกเครือข่ายเป็นรายๆ ไป ซึ่งการช่วยเหลือเหล่านี้สมาชิกเครือข่ายฯ ต่างทำด้วยความเต็มใจ ทั้งนี้เพื่อให้บรรดาผู้ประสบภัยต่างๆ พ้นจากทุกข์ อีกทั้งยังเป็นการแบ่งเบาภาระเมื่อเขาตกอยู่ในสภาพชะตากรรมอันน่าเวทนา ซึ่งสิ่งที่สมาชิกเครือข่ายฯ นึกอยู่เสมอ คือ “เราจะพยายามสร้างคนรุ่นใหม่ขึ้นมาทำหน้าที่เหมือนอย่างเราทำอยู่ในปัจจุบันนี้ เพื่อสืบสานต่อไปในอนาคตอันไกล เพราะคนเราเกิดมาแต่ตัว ต้องไปแต่ตัวไม่สามารถจะหอบหิ้วอะไรติดตัวไปได้ สิ่งที่ได้คือ กว้างสอกยาววาทะนั้นเอง”

การเข้าเป็นสมาชิกของเครือข่าย

- 1) มีความสนใจในกิจกรรมของเครือข่ายฯ ซึ่งมีมากมาย และหลายรูปแบบ เช่น กิจกรรมทางการเกษตร จะเน้นเรื่องการพอกอยู่พอกกิน เป็นหลักใหญ่ กิจกรรมด้านวัฒนธรรมประเพณี กิจกรรมทางสังคม เป็นต้น ฉะนั้นจึงทำให้คนอื่นอยากเข้ามาเป็นสมาชิก เพื่อเปลี่ยนรูปแบบการทำมาหากินของตนเอง หรือปรับปรุงการทำเกษตรให้เป็นหลักเป็นเกณฑ์ยิ่งขึ้นไป
- 2) ต้องเข้าร่วมประชุมอย่างน้อย 6 เดือน ซึ่งต้องแสดงเจตนาอันแน่วแน่แน่ว่า จะเข้ามาเป็นสมาชิกเพื่อการแก้ปัญหาตนเอง หรือสังคม ไม่ว่าจะเป็นทางตรง หรือทางอ้อมก็ตาม ฉะนั้นจะต้องเข้าร่วมประชุมให้คณะกรรมการเครือข่ายเห็นเจตนารมณ์ของตนเอง
- 3) ต้องมีการรับรองจากคณะกรรมการการบริหารเครือข่ายฯ ของแต่ละหมู่บ้านเห็นพร้อมกันว่า บุคคลคนนั้นเป็นคนดีและมีจิตใจดี จะไม่ก่อให้เกิดความเสียหายกับกลุ่มเป็นอันขาด
- 4) มีหลักฐานว่าเป็นบุคคลที่มีฐานในหมู่บ้านนั้นจริงๆ โดยนำเอกสารเหล่านี้ เช่น สำเนาทะเบียนใบถือครองที่ดินทำกิน หรือใบสำคัญอย่างอื่น (ถ้ามี) มาแสดงว่าเป็นตนเอง
- 5) ต้องผ่านมติเวทีประชุมเครือข่ายฯ พอถึงการประชุมใหญ่ๆ จะมีขึ้นปีละครั้ง ฉะนั้นคนใหม่ต้องให้เวทีประชุมใหญ่นี้ตัดสินว่า สมควรหรือไม่สมควรเป็นสมาชิกอย่างไร เพราะเวทีประชุมใหญ่ให้ได้รับทราบกันทุกฝ่ายของสมาชิกทั้งหมด
- 6) มีการระดมทุนร่วมกับเครือข่ายฯ ทุกๆ ปี ปีละ 400 บาท ซึ่งเป็นหลักอย่างหนึ่งที่จะฝึกฝนให้สมาชิกรู้จักการประหยัดอดออม ซึ่งจะทำให้คนมีอยู่มีกินในวันข้างหน้าได้ เมื่อสมาชิกระดมทุนเข้า

หลายๆ ปี ก็เสมือนว่าสมาชิกมีเงินฝากธนาคารนั่นเอง โดยเครือข่ายฯ จะได้นำเงินส่วนนั้นไปสนับสนุนสมาชิกที่ได้รับความเดือดร้อนให้บรรเทาลง ซึ่งเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันของสมาชิก

7) ติดตามร่วมประชุมกับเครือข่ายทุกวันที 6 ของเดือน ซึ่งบุคคลที่จะมาเป็นสมาชิกต้องติดตามการประชุมกับเครือข่ายอย่างสม่ำเสมอ การเข้าร่วมประชุมแต่ละครั้งจะทำให้คนนั้นได้รู้เรื่องราวต่างๆ อย่างต่อเนื่องไม่ขาดวรรคขาดตอน เมื่อประชุมไปเรื่อยๆ จะติดการประชุม (ขาดการประชุมไม่ได้) และก่อเกิดการแสดงความคิดเห็นต่างๆ ให้กับกลุ่ม ฉะนั้นคนที่จะมาเป็นสมาชิกใหม่จะต้องติดตามการประชุมอย่างสม่ำเสมอด้วย

8) สมาชิกเครือข่ายฯ ต้องทำการเกษตรผสมผสานเกษตรเป็นของคู่กับคนในพื้นที่แถบนี้ ซึ่งการเกษตรเช่นนี้ เป็นการทำเกษตรตามแนวพระราชดำริ และทางเครือข่ายมองในรูปธรรมของการพออยู่พอกิน โดยเป็นแบบอย่างของบุคคลทั่วไป โดยการพึ่งตนเองเป็นใหญ่ คือ การตัดสินใจไม่จำเป็นจริงๆ ออกไป การที่จะพึ่งตนเองได้นั้นรูปแบบหนึ่ง คือ เกษตรผสมผสาน ฉะนั้นทางการบริหารเครือข่าย จึงได้ยกข้อนี้ขึ้นมาเพื่อเป็นหลักของผู้นำและสมาชิกเครือข่ายฯ

ปัญหา วิธีแก้ปัญหาก็แกนนำส่วนใหญ่ได้ประสบในช่วงที่ผ่านมา

1) ครอบครัวไม่เข้าใจ คือ บางครั้งทางบ้านของแกนนำมีงานยุ่ง แต่แกนนำเองต้องไปประชุม จนไม่ค่อยได้ทำงานทางบ้าน จึงทำให้เกิดปัญหากับครอบครัว แต่ด้วยการประชุมพูดคุยกันระหว่างสมาชิกในเครือข่ายพอสมควร บางครั้งแกนนำที่รู้จักกับครอบครัวของแกนนำที่กำลังประสบปัญหานี้ ก็จะพูดคุยกับแม่บ้านสร้างความเข้าใจร่วมด้วย ซึ่งได้ผลพอสมควร แต่ทั้งนี้แกนนำแต่ละคนจะต้องรู้จักแบ่งงานของครอบครัวกับงานเครือข่าย และสร้างความเข้าใจในครอบครัวร่วมด้วย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการจัดการปัญหาของแต่ละคนไป

2) การเดินทางมาประชุม ในช่วงฤดูฝนมีปัญหาบ้าง เพราะหนทางค่อนข้างจะลำบาก และไม่สะดวก ระหว่างทางที่จัดการประชุมบางที่ทั้งมืด และเปลี่ยว จึงทำให้ครอบครัวเป็นห่วงเวลามาประชุม ช่วงกลางคืนกลางคืน ส่วนกลางวันไม่ลำบากเท่าไร

3) การท้อถอยในการทำงาน ซึ่งย่อมมีบ้างเป็นบางครั้ง เนื่องจากการขอความร่วมมือในการมาประชุม บางครั้งทำได้ยาก โดยแต่ละงานส่วนใหญ่ต้องใช้ความพยายามเป็นธรรมดา ซึ่งปัญหา หรืออุปสรรคก็ต้องพบทุกงานทุกหน้าที่ ขึ้นอยู่กับว่าใครจะมีปัญหามากน้อยกว่ากัน ส่วนผลที่ได้เกิดจากงานนั้น มีบางครั้งก็ไม่ทันใจ ทำแล้วไม่รวยบ้าง อาทิเช่น ลงทุนทำแล้วแต่ผลที่ได้อาจน้อยกว่า ซึ่งก็ไม่ได้ทำให้ร่ำรวย แต่ก็ไม่อับจน ถ้าเข้าใจก็จะดำรงอยู่กับสิ่งเหล่านี้ได้อย่างสุขใจ

บทที่ 5

องค์ความรู้ในการสร้างเสริมเครือข่าย

สำหรับองค์ความรู้ในการเสริมสร้างให้เครือข่ายสามารถดำเนินงานมาจวบจนวันนี้ มีหลายองค์ประกอบ หลากหลายความคิดของแกนนำ และสมาชิกแต่ละรุ่นของเครือข่าย ซึ่งสามารถสรุปออกมาเป็น 4 ประเด็นหลักๆ ดังนี้

หลักการทำงานของเครือข่าย

ขบวนการการทำงานเครือข่ายโพทะเลร่วมใจพัฒนานั้น มีแนวความคิดหลากหลาย รวมทั้งมีทิศทางการทำงานร่วมกัน ซึ่งคนต้นคิดนั้นจะต้องมีความจริงใจ และจริงจังต่องานที่จะทำร่วมกับคนหลายคน โดยต้องสามารถรู้งานทุกแง่มุม ที่สำคัญงานนั้นต้องเป็นงานที่ให้คนส่วนใหญ่ยอมรับด้วย

สำหรับกระบวนการเรียนรู้ ในเรื่องต่างๆที่เครือข่ายได้ทำอยู่นั้น หากเมื่อได้รูปแบบวิธีการในการกระทำที่เป็นรูปธรรมแล้ว จำเป็นอย่างยิ่ง คือ คนที่จะร่วมทำกระบวนการทำงาน ถ้าเพียงแต่คิดกระบวนการได้เฉยๆ แต่ว่าขาดขบวนการหรือคนติดตามแล้วถือว่าใช้ไม่ได้ เพราะถ้าขาดขบวนการติดตามการทำงาน และเรียนรู้ร่วมกันแล้วอาจทำให้การทำงานเป็นไปอย่างไร้ทิศทาง ดังนั้นเครือข่ายจึงต้องมียุทธศาสตร์ในการทำงานไว้ 7 ข้อหลักๆ ดังนี้

1) การประชุมจะต้องมีการทำความเข้าใจประชาคม หรือการประชุมพูดคุยกันก่อน ว่าลักษณะงานมีความมุ่งหมาย หรือวัตถุประสงค์อะไร โดยทำกับใคร ที่ไหน อย่างไร ผลการกระทำได้ตอบสนองเหมือนอย่างวัตถุประสงค์แค่ไหน ให้เกิดความเข้าใจ ต้องลงหาพื้นที่ ซึ่งมีความเหมาะสมกับกิจกรรมที่จะดำเนินการด้วย รวมทั้งคนที่เข้าร่วมขบวนการในแต่ละเรื่องนั้นมีความเข้าใจระดับใด ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องพูดคุยประชุมให้เกิดความชัดเจน และเข้าใจตรงกัน

2) การพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในปัญหาต่างๆ ในหมู่บ้าน ถือว่ามีส่วนสำคัญ เพราะว่าคนๆเดียว ไม่สามารถรู้อะไรได้ทั้งหมดในโลกลี้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการแลกเปลี่ยนในข้อคิดเห็นกัน เช่น ในชุมชนหนึ่งทำกิจกรรมอย่างหนึ่ง แต่กลุ่มคนขาดประสบการณ์ ขาดความชำนาญในขั้นตอนการทำงาน ย่อมทำให้เกิดความล่าช้า และปัญหาอื่นๆ อาจตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งแทนที่งานนั้นจะเสร็จตามกำหนดวันเวลา แต่กลับต้องมาแก้ไขเพิ่มเติมใหม่อีกครั้ง ดังนั้นการพูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ปัญหาต่างๆ ในหมู่บ้านถือเป็นการเสาะหาเหตุผลข้อเท็จจริง

นอกจากจะได้ข้อถูกต้อง และข้อผิดพลาดจากการพูดคุยแก่กันและกัน ยังได้ประวัติการทำงานในปัจจุบัน และอนาคตด้วย ตัวอย่างเช่น การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในแต่ละชุมชน ก่อนลงมือทำงานต้องทำความเข้าใจในเรื่องงาน ต้องศึกษากับชุมชนแม่แบบที่ทำมาก่อน อุปสรรคเกิดขึ้นแล้วแก้ไข

อย่างไร ถ้าเรารู้เรื่องงานที่จะทำแล้วความถูกต้อง ความขาวสะอาดก็จะเกิดขึ้น เพื่อนร่วมคิดร่วมทำก็สบายใจ สิ่งที่มาคือ ความไว้วางใจ ในหมู่คณะของชุมชนนั้นๆ

3) การใช้กุศโลบายในการทำงาน คือ การทำงานด้วยอุบายอันให้เข้าถึงซึ่งประโยชน์ที่คนส่วนใหญ่มีความต้องการ แต่ไม่ใช่เรื่องโกหกหลอกลวง อุบายในที่นี้ คือ อุบายอันเป็นกุศล ศรัทธาเลื่อมใส ในสิ่งที่จะทำ ตัวอย่างจากการปล่อยปลารักษาสาหร่าย ได้ทำให้เป็นเขตอุทยานให้กับทางวัด ถ้าไม่ใช่อุบายอย่างนี้ ก็อาจจะไม่ค่อยได้ผล ฉะนั้นจึงทำอุบายอันนี้ออกมาเพื่อรักษาผลประโยชน์ส่วนใหญ่เอาไว้ เพื่อลูกหลานได้มีสาหร่ายที่ใสสะอาดสืบไป

4) ตีวัฏกระทบคราด ขบวนการทำงานอยากให้เกิดกับสมาชิกส่วนหนึ่งที่ติดตามมาหลายปีทั้งๆ ที่รู้แล้วว่าอยากจะทำให้เกิดขึ้นในหมู่คณะของเขา แต่ก็ยังตัดสินใจไม่ได้ เพราะกลัวผิดพลาด ด้วยหลักการอย่างหนึ่งอย่างใดอยู่จริงๆ แล้วมันสมควรเกิดตั้งแต่การติดตามกลุ่มเครือข่ายมาปีที่ 2 เพราะปีแรกนั้น ทางกลุ่มใหญ่ต้องการให้โอกาสเขาได้ศึกษาเรียนรู้ และเป็นการดูใจกันว่าเขามีความอดทนแค่ไหน กาลเวลาล่วงเลยมาเป็นปีที่ 5 แล้ว ทางแกนนำหรือกระบวนที่จะทำให้เกิดผลกับคนกลุ่มนั้น ก็เลยแกล้งๆ พุดออกมา ด้วยวาจาที่มีผลกระทบว่า จะตามมาไม่ถึง 5 ปีแล้ว ไม่เห็นได้อะไรเลย สมควรเลิกได้แล้วเสียเวลาทำมาหากิน แต่ในใจของผู้พูดนั้นเต็มเปี่ยมไปด้วยเจตนารมณ์อันดีอยากจะให้เขาได้ ในสิ่งที่จะได้ เช่น การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ในเมื่อลูกข่ายเขาได้รับฟังดังนั้นแล้วเขาก็เกิดความขุ่นเคืองใจของเขา หลังจากนั้นมาไม่นานเขาก็ได้รวมกันจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ขึ้นมาได้จริงๆ

ปัจจุบันมีเงินเป็นเรือนแสน ด้วยคำพูดที่จะทำให้เกิดคิด กับผลดีต่อตัวเอง และกลุ่มทั้งหมด ด้วยความมุ่งมั่นมีความอดทนพยายามใช้สติปัญญาของตัวเอง และหลักการวิธีการจากเพื่อนๆ น่วมเครือข่าย ชี้แนะแนวนจนประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง ไม่ได้คิดท้อแท้ต่อคำพูดที่กระทบต่อจิตใจแม้แต่น้อยเลย นี่ก็คือคำพูดออกจากปากของเขาเองอันสืบเนื่องจากการพูดแบบตีวัฏกระทบคราดยังมีมากด้วย ทำให้คนได้เกิดสติสัมปชัญญะ รู้ตัวเองรู้ผู้อื่นว่าเขามีเจตนาอย่างไร แม้ว่าจะทำแบบตรงๆ ให้เลยดูเหมือนว่า ไม่มีรศชาติในด้านความคิด

5) พุดจริง ทำจริง ด้วยความจริงใจ เป็นสมบัติของคนดี คนที่ดีมีคนนับถือให้เกียรติยกย่องเทิดทูนเพราะว่าเขาพุดด้วยความจริงไม่เลาะแหละคำพุดแต่ละคำที่พุดออกมานั้นคือเชื่อถือได้ เป็นงานเป็นการได้เลย ไม่ใช่พุดลมๆ แล้งๆ หาหลักจับไม่ได้ เหมือนกับคำที่ว่าพุดเหมือนนกจับไม้ไม่มีล่อยอย่างนั้น ลักษณะคนพุดจริงนั้น เขาต้องทำจริงด้วย การกระทำคือ เครื่องบ่งบอกในคำพุดที่ผ่านไปแล้ว ถ้าหากทำตามทีพุดไปแล้วนั้นยังเพิ่มคุณค่าให้มีความศักดิ์สิทธิ์ขึ้นอีก ทำจริงในที่นี้หมายความว่าทำในสิ่งที่ดีงาม มีคนต้องการมีคนอยากรู้ อยากเห็นเช่น การทำนุญบริจาคนาน ทำเป็นทุนการศึกษา ให้ความสงเคราะห์แก่ผู้ศึกษาเรียนเก่ง แต่ยากจนอย่างนี้เป็นต้น และด้วยความจริงใจนั้น

การพุดการทำนั้นก่อนจะหลุดออกจากปากมานั้น มันต้องมาจากขบวนการคิดก่อน ลักษณะของคนดีนั้นเขามักรอบคอบถี่ถ้วน คิดตรึกตรองวิเคราะห์แล้วจึงพุดออกมา ด้วยความจริงใจ หนักแน่น มันคง

เป็นแก่นสาร สารประโยชน์ นำไปปฏิบัติได้เลยโดยไม่ต้องสงสัยเลยว่าจะล้มเหลว เพราะว่าคิดดีแล้วอย่างรอบคอบเป็นการพูด - การทำที่ไม่ตาย สมกับคำพูดที่ว่า “สังขังเว อะมะตะ วาจา” วาจาสังขังเป็นวาจาที่ไม่ตายสรุปแล้วคือการพูดไม่ให้ผู้อื่นลุ่มหลง ลังเลใจ ทำก็ทำในสิ่งที่ประ โยชน์ต่อสังคมโดยรวมด้วยจิตใจอันบริสุทธิ์ชาวสะอาดปราศจากเล่ห์กลใดๆ ทั้งสิ้น

6) ติดอาวุธทางปัญญา อาวุธทางปัญญาของมนุษย์มีมากน้อยไม่เท่ากัน เพราะว่าขึ้นอยู่กับตัวบุคคลจะเสาะแสวงหา และสาขาวิชาที่เรียนรู้ ก็แตกต่างกัน มากบ้างน้อยบ้าง ตามความสามารถ อาวุธทางปัญญานี้เกิดขึ้นได้หลาย คือ

- 6.1 สุตตะมะยะปัญญา ปัญญาเกิดจากการฟัง
- 6.2 จิตตะมะยะปัญญา ปัญญาเกิดจากการคิด
- 6.3 ปุสะมะยะปัญญา ปัญญาเกิดจากการไตร่ตรองสนทนาพูดคุย
- 6.4 ภาวะนะปัญญา ปัญญาเกิดจากการเจริญภาวนา

อาวุธในที่นี้ทางเครือข่ายโพทะเลร่วมใจพัฒนา ได้คิดให้ลูกข่ายหลายแขนง เช่นอาวุธด้านปศุสัตว์ แต่ปศุสัตว์ตัวนี้จะแยกออกเป็น 2 ด้านคือ สัตว์บกและสัตว์น้ำ หมายถึงใหญ่และเล็ก 4 เท้า ถึง 2 เท้า ด้านเกษตร ด้านการเงิน กลุ่มออมทรัพย์ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านประเพณีวัฒนธรรม อาวุธ 5 เล่มนี้ เป็นภาคบังคับให้เรียนรู้ ถ้าลูกคนไหนมีความสนใจใฝ่รู้ ถือว่าป้องกันตนเองและครอบครัวได้ แต่ต้องมีความตั้งมั่น มุมานะ สรรสร้างให้เกิดมีขึ้นในครอบครัว เอาเวลาเป็นเดือน ปี เป็นเครื่องพิสูจน์กันจะรู้ว่าคนไหนได้มาก — ได้น้อย แต่ว่า อาวุธทางปัญญา 5 เล่มนี้ ต้องประกอบไปด้วยความพอใจ ความเพียรพยายามอดทน อดกลั้น ความไตร่ตรองหาเหตุผลในกิจกรรมจะทำ ควรไม่ควรอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับทำเองจะรู้ ได้เมื่อผลลัพธ์ออกมาคือ การอยู่ดี กินดีในครอบครัวจะเกิดความยั่งยืน ในชีวิตความเป็นอยู่

7) ใช้เครือข่ายเป็นสื่อกลางระหว่างหมู่บ้านกับหมู่บ้าน พวกเราพี่น้องชาวเครือข่ายโพทะเลร่วมใจ มองเห็นความสำคัญของข่ายมาก เพราะเป็นจุดกลางประสานความร่วมมือ เป็นศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันแม้ว่าอยู่ห่างไกลกันหน่อย คนละตำบลก็เหมือนอยู่บ้านเดียวกัน เพราะใจถึงใจกัน เราขาดประชุมพูดคุยเพียงเดือนเดียว ดูเหมือนว่าเป็น 3 - 4 เดือน เปรียบเหมือนว่ากินแกงขาดเครื่องปรุงรสชาติรสกร่อยเลยทีเดียวน พวกเราเคยได้รับรู้สถานการณ์ภายนอก และภายในของกันและกันต่อเนื่อง ถ้าขาดไปทำให้พวกเรารับรู้สถานการณ์ปัจจุบันไม่ทัน 93 ชีวิต ที่เหลืออยู่ที่นี่พวกเราถือว่าเป็นบุคคลถูกลดน้ำพรวนดินมาแล้วย่อมจะรู้ว่าอะไรดีหรือชั่ว พวกเราจะเดินหน้าเรื่อยไป โดยไม่หยุดยั้ง เพื่อศักดิ์ศรีของเครือข่ายโพทะเลร่วมใจพัฒนา คาดว่าอีกสักวันหนึ่งข้างหน้าไม่นานนัก คงจะได้รับผลวิบากแห่งการทำงาน ของพี่น้องชาวเครือข่ายโพทะเลร่วมใจพัฒนาอย่างแน่นอน

วิธีการเรียนรู้การทำงานของสมาชิกในเครือข่าย

1) ขบวนการเรียนรู้ เคยไปศึกษาดูงานเรื่องการท่าเกษตรผสมผสาน จากฟาร์มหายู่ สุนทรชัย ที่จังหวัดสุรินทร์ ต่อมาได้ไปเรียนรู้เรื่องจัดตั้งองค์กรชุมชนแบบมีส่วนร่วมที่ จังหวัดร้อยเอ็ด และไปศึกษาดูงานการทำเกษตรอย่างยั่งยืน ตามโครงการแลกเปลี่ยนเกษตรทางเลือกเอเชียที่ฟิลิปปินส์ จึงได้นำความรู้ที่ได้รับกลับมาพัฒนาครอบครัว และชุมชนหมู่บ้านเครือข่าย จนเป็นที่ยอมรับของสมาชิกและองค์กรต่างๆ ที่มาศึกษาดูงาน เช่น องค์กรเครือข่ายดินภูพัฒนา อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดชัยภูมิ และองค์กรเขตอำเภอแม่वंศ์ จังหวัดนครสวรรค์ ฯลฯ

2) การเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น การขยายพันธุ์ไม้ ขยายพันธุ์กบ และทำเป็นตัวอย่างในชุมชนจนสมาชิกผู้สนใจหลายรายได้นำไปทำและได้รับผลสำเร็จทำให้ครอบครัวมั่นคงขึ้น

3) ความเคลื่อนไหว เช่น ในครอบครัวดีขึ้น เพราะไม่ต้องเดินทางไปหารับจ้างภายนอกมาใช้จ่ายในด้านอาหาร ลดค่าใช้จ่ายเพิ่มรายได้ไปในตัว ครอบครัวอบอุ่น ต่างกับหลายๆ ครอบครัวในหมู่บ้าน เขาต้องไปหารับจ้างมาเพื่อใช้จ่ายในด้านต่างๆ ของครอบครัว ร่างกายขาดการพักผ่อน จึงทำงานหนักตลอดทั้งปี

4) การประชุมเป็นกิจ เนื่องจากสภาพพื้นที่การทำงานแต่ละหมู่บ้านอยู่ห่างไกลกัน ถนนหนทางก็ยังไม่สะดวก การไปมาหาสู่ต้องใช้จักรยานหรือรถอีเก้ง อย่างดีก็รถมอเตอร์ไซค์ ต้องใช้เวลากลางคืนประชุมกัน เพราะกลางวันต้องทำงานเพื่อความอยู่รอดของครอบครัว

5) การส่งคนไปสังเกตการณ์และเข้าร่วมประชุม เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่เรา还不知道มาปรับปรุงแก้ไขภายในกลุ่มให้ดีขึ้น

6) ส่งคนไปดูงาน เมื่อมีสมาชิกใหม่เข้ามา ถ้าคนใดสนใจเรื่องตามความถนัดของแต่ละคน เช่น การทำเกษตรผสมผสาน การเลี้ยงสัตว์ การตั้งกลุ่มออมทรัพย์และการบริหารกองทุนต่างๆ ในชุมชน เพื่อให้ได้มีการแลกเปลี่ยนภายในเครือข่ายทุกปี

7) จัดกิจกรรมกระชับความสัมพันธ์ มีการจัดเวทีการแลกเปลี่ยนจับของขวัญ จัดเลี้ยงสังสรรค์กันทุกปี และจัดงานวัฒนธรรมประเพณีร่วมกัน เช่น การอาบน้ำผู้สูงอายุในวันสงกรานต์ แห่เทียนจำนำพรรษา และการประชุมอย่างต่อเนื่อง

กระบวนการสร้างคนของเครือข่ายโดยสรุป

- 1) สร้างจิตสำนึกร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกัน และฝึกให้มีความรับผิดชอบ โดยให้ทำกิจกรรมเองจะได้เกิดความรักและห่วงแหน มีความรับผิดชอบในสิ่งที่ทำด้วยตนเอง
- 2) มีการฝึกและเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยให้ทดลองทำจริงและเข้าร่วมในเวทีประชุม
- 3) กลุ่มต้องมีการสร้างกิจกรรมเป็นรูปธรรม เพื่อให้สมาชิกเห็นเป็นตัวอย่างแล้วนำไปปฏิบัติต่อไป
- 4) พาไปศึกษาดูงาน เพื่อให้เป็นการสร้างแนวคิดใหม่ๆ ให้เป็นทางเลือก
- 5) ใช้ธรรมะควบคุมการทำงาน

บทที่ 6

แผนการดำเนินงานในอนาคต

สำหรับเรื่องของแผนการดำเนินงานที่จะทำในอนาคตนั้นเป็นแนวทางที่ได้ร่วมกันพูดคุยในเวทีสุดท้ายของการถอดบทเรียน ซึ่งส่วนใหญ่ได้มีการดำเนินงานตามแผนเก่าที่ทางเครือข่ายเคยทำมาแล้ว อาทิเช่น เรื่องการส่งเสริมเรื่องของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง การส่งเสริมและทำนุบำรุงประเพณี วัฒนธรรม และเป็นแหล่งการศึกษาดูงาน เป็นต้น รวมทั้งสานเจตนารมณ์ในการทำให้ชุมชนอยู่ดีมีสุข

นอกจากนี้เรื่องใหม่ที่ทางเครือข่ายยังต้องเพิ่มเติมทำขึ้นมา คือ เรื่องของการสร้างผู้นำแถวสอง และการเชื่อมโยงเครือข่ายเพิ่มเติม ซึ่งรายละเอียดเกี่ยวกับแผนการดำเนินการในอนาคตได้แบ่งเป็น 6 ประเด็น ดังนี้

ก. ชุมชนอยู่ดีมีสุข ครอบครัวยั่งยืน

- (1) ถ่ายทอดความรู้สู่คนรุ่นหลัง ถ่ายทอดความรู้สู่เยาวชนและคนที่สนใจการทำงานเป็นกลุ่ม
- (2) ช่วยกันทำงาน ในชุมชนร่วมแรงร่วมใจทำงานในชุมชนแบบมีส่วนร่วม
- (3) สร้างความสัมพันธ์ระดับครอบครัว – สังคม ครอบครัวยั่งยืนกับแบบมีความสุขพ่อแม่ลูกตามฐานะ ปลอดภัยเสพติด การพนัน อบายมุขต่างๆ
- (4) เป็นนายของตัวเอง / พึ่งพาตนเอง มีอาชีพอิสระเป็นของตัวเองซึ่งไม่ต้องอยู่ใต้คำสั่งใคร มีรายได้ในครัวเรือนพออยู่พอกิน
- (5) ส่งเสริมบทบาทผู้สูงอายุ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณธรรมและสั่งสอนเยาวชนให้เป็นคนดี และต้องมีการให้กำลังใจผู้สูงอายุ จัดหาสวัสดิการต่างๆ ให้ตามสมควร
- (6) สร้างเยาวชน พยายามชักชวนเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน เพื่อเป็นแถวสองต่อไปในอนาคต การทำงานของเยาวชน คงต้องมีค่าตอบแทนบ้างเพื่อเป็นกำลังใจในการทำงาน

ข. เศรษฐกิจ

- (1) ทำเกษตรปลอดภัย ใช้สมุนไพรไล่แมลง ปุ๋ยน้ำชีวภาพ ปุ๋ยหมัก
- (2) ธุรกิจชุมชน ผลิตพืชผลทางการเกษตร ปลอดภัยพืชม้าจำหน่าย
- (3) สร้างวินัยการใช้เงิน, ออมทรัพย์ ต้องสร้างวินัยให้ชาวบ้านใช้เงินในสิ่งที่จำเป็นและควรใช้ ไม่ให้ไปในทางฟุ่มเฟือย รู้จักเก็บออม เช่นทุกหมู่บ้านในกลุ่มเครือข่ายมีกลุ่มออมทรัพย์
- (4) จัดสวัสดิการ(ฌาปนกิจ) ทุกหมู่บ้านในกลุ่มเครือข่ายมีกลุ่มฌาปนกิจหมู่บ้าน

ก. ประเพณี – วัฒนธรรม

(1) สิ่งแวดล้อม ปลุกป่า ปลอ่ยปลา ลดการใช้สารเคมี

(2) ศาสนา / ให้คนมีคุณธรรม แห่เทียนพรรษา งานลอยกระทง จัดงานสงกรานต์ สร้างน้ำพระ
อาบนํ้าผู้สูงอายุ

ง. การสร้างผู้นำแถวสอง

ทุกวันนี้ไม่เหมือนเมื่อก่อนนั้น ความเป็นอยู่ของชุมชน คือการหากินหาอยู่ก็มีความสุข มีเวลาว่าง มีวัฒนธรรมกลมเกลียวจิตใจ มีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้อยู่ในกรอบเครือญาติในวงจำกัด ไม่มี
สิ่งต่าง ๆ เข้ามาชักจูงยั่วยวนจิตใจให้หลงไหลไปกับวัตถุที่ไม่ได้อยู่ตลอดเวลา จึงมีความพยายาม การ
พึ่งตนเอง และพึ่งพากันเองมาโดยตลอด แต่เดี๋ยวนี้ ความเปลี่ยนแปลงและสิ่งล่อใจให้เกิดกิเลสเพิ่มขึ้น
โดยไม่มีทางหลีกเลี่ยงได้เลย

เมื่อสมัยที่ลุงทำงานอยู่ใหม่ ๆ นั้น ตัวบ้านยังมีการเอาร่งช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ยังมีการ
แบ่งปัน โดยไม่หวังค่าตอบแทนใด ๆ ทั้งสิ้น เพราะว่าแหล่งอาหารนั้น มีอยู่ตามธรรมชาติมากมาย จะเป็น
สัตว์น้ำหรือสัตว์บกและพืชพันธุ์ต่าง ๆ ที่กินได้เป็นยารักษาโรคได้ โดยพึ่งธรรมชาติเป็นแหล่งอาศัยอยู่
อย่างสมดุลและพึ่งพาซึ่งกันและกัน เป็นทุนที่ธรรมชาติสร้างให้โดยไม่คิดค่าตอบแทนทั้งสิ้น ความ
สมบูรณ์นั้นเมื่อมีมากเหลือเกินความจำเป็น ค่านั่นก็น้อยลงทำให้ช่วยเหลือกันและกันโดยไม่คิดเป็นเงิน
การให้กันโดยเป็นการห่วงใยกัน รักเคารพกัน เมื่อคนอื่นได้อาหารมา เมื่อตนเองมีก็ให้ตอบแทนคืน ทุน
สิ่งนี้ คือ ทุนเดิมทางสังคมมานาน ชุมชนเมื่อสมัยเมื่อ 20 ปีก่อน การให้การช่วยเหลือคนอื่นพันทุกขันธ์นั้น
มีความสุขทั้งสองฝ่าย มีความไว้วางใจและความยอมรับให้ความเคารพต่อกันอย่างยั่งยืน การที่จะมีทุน
ใหม่เดินตามหรือติดตามนั้นไม่เหมาะสมกับยุคนี้ ยุคก่อนมีปัจจัยมีทุนทางธรรมชาติเป็นตัวแปรให้ความ
สมดุล แก่ความเป็นอยู่

การที่เด็กยุคใหม่นี้มีเงิน มีความสบาย มีเครื่องใช้ ให้ความสะดวกสบายบริการ ซึ่งเงินเป็น
ตัวกำหนดคนให้เป็นไปตามความต้องการ ทำให้เกิดกิเลสมาก เมื่อเราสร้างผู้นำรุ่นใหม่ จำเป็นต้องใช้เงิน
หล่อเลี้ยงในการทำงาน คิดว่าน่าจะมีคนใหม่เข้ามามากขึ้นและจะทำให้มีคนทำงานอยู่กับพื้นที่ตนเอง
เพิ่มขึ้นในอนาคต อีกอย่างหนึ่งเมื่อคนไปพบปัญหา อุปสรรคมาก ๆ เข้าก็ไปไม่รอดจะกลับมาทำงานใน
หมู่บ้าน หรือถ้าเมื่ออายุมากขึ้นก็จะคิดถึงตนเองก็จะกลับมาทำงานกับชุมชนมากขึ้นเพื่อความอยู่รอดใน
บ้านปลายของชีวิต ทั้งนี้ผู้ที่จะเป็นผู้นำแถวสองได้ต้องมีจริยธรรมและรับผิดชอบครอบครัวสูง และต้อง
เป็นตัวอย่างให้คนรุ่นใหม่ ๆ ดู ต้องพูดจริงทำจริง จะสำเร็จหรือไม่ นั่นไม่สำคัญ อยู่ที่ความพยายามและ
ความรับผิดชอบต่อสิ่งนั้น ๆ ต้องใช้เวลาอันสมควรและเหมาะสม บวกกับความชอบของคนรุ่นใหม่ ซึ่ง
ต้องให้เขามีโอกาสได้ไปศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง แล้วความคิดเขาก็จะเกิดขึ้นโดยธรรมชาติของเขาเอง ที่
สำคัญก็คือต้องมีพื้นที่รูปแบบให้เขาเรียน ได้รู้และคิดเอาเองโดยเอกลักษณ์ของเขาเอง ต้องมีพื้นที่จริง

หลายรูปแบบให้เขาศึกษา เรียนรู้กับคนเก่า จนเกิดเป็นนิสัย มองทุนทางสังคมสำคัญกว่าวัตถุที่มาอุดหนุน
คุณแรงเขาไปโดยที่เขาได้เคยชินมานาน เรื่องกินเรื่องใช้ความสะดวกตามกระแสนิยม

ส่วนในแง่มุมมองของการทำงานกับเครือข่าย ได้เกิดจากเหตุผลความคิด สร้างมิตร ความคิดเดียวกัน
ทั้งทรัพย์สินปัญญา สร้างความรักต่อส่วนตัว ส่วนธรรมและครอบครัว มีการคิดเรื่องใหม่แล้วนำมาขายให้
ผู้อื่นด้วยองค์ความรู้จากตนเอง โดยการกระทำด้วยมือ ด้วยใจ การที่เราต้องการคนทำงานรุ่นใหม่
แน่นอนเมื่ออายุยังน้อยอยู่ในวัยหนุ่มสาวก็ยังมีหวัง ยังสงสัยและใฝ่สูง ซึ่งเป็นเรื่องธรรมชาติ

การที่คนรุ่นใหม่มาสืบทอดงานพัฒนา ต้องเริ่มจากการที่เขาได้หัดมีหน้าที่รับผิดชอบในการ
ทำงานของเขา แล้วก็ให้เขาทำร่วมกับผู้อาวุโสสักระยะหนึ่งก่อน เขาอาจเข้าใจยิ่งขึ้น เพราะเขามีพื้นฐาน
บางส่วนอยู่แล้ว ที่ไม่มีหนุ่มสาวอยู่ในบ้าน เขาไม่ได้คิดทำเอง แต่ได้ไปรับจ้างโรงงานทำก็ได้เงิน หากอยู่
บ้านก็ไม่ได้เงิน แต่ถ้าเราเริ่มปลูกฝังเขาให้เกิดจิตวิญญาณการต่อสู้อย่างอิสระนั้น ต้องใช้เวลาและต้องให้
การดูแลเขาให้ความอบอุ่นทางจิตใจ ความเป็นอยู่ที่เขาชอบก่อน และต้องหล่อหลอมในการทำงานอย่างมี
ความหวังในชีวิต เมื่อพอมีอายุ มีความเป็นผู้ใหญ่พอสมควรแล้วก็จะเกิดการทำงานอย่างสนุกและคิดเป็น
นิสัย คิดตัวไปอย่างยั่งยืน

จ. แหล่งศึกษาดูงานเผยแพร่ความรู้

ต้องทำเป็นตัวอย่างให้เขาเห็น และต้องปฏิบัติตัวอยู่ในศีลธรรมที่ถูกต้อง พูดยจริงทำจริงในสิ่งที่
ถูกต้อง เมื่อทำงานไปแล้วงานนั้นจะสำเร็จหรือไม่มันไม่สำคัญอยู่ที่เรามีความพยายามทำและอดทน ให้
ความสำคัญ เมื่องานที่เราทำเกิดสำเร็จก็จะเกิดความภูมิใจและมั่นใจในการคิดในการทำงาน เมื่อวันหน้า
เราพบปัญหาที่เหมือนเป็นของธรรมดา ไม่นึกใจกว่าจะให้อื่นมาเรียนรู้ได้ เราก็ต้องสู้และเข้าใจทำ
ด้วยตนเองและตอบได้ทุกขั้นตอน เมื่อทำอะไรก็ต้องอธิบายและการอยู่ร่วมกันของการทำงานเครือข่ายจะ
มากน้อยไม่สำคัญอยู่ที่เราเข้าใจกันและเห็นใจกันและก็จะมีความสุขทั้งสองฝ่าย

การเกษตรผสมผสาน หรือผมเรียก เกษตรเพื่อชีวิตและจิตใจของครอบครัวนี้ มันอยู่ที่เราเข้าใจ
และพอใจในสิ่งที่เรามีพอสำหรับเราแล้ว เราชอบสิ่งใด อยากมีอะไรที่เป็นก็พอแล้ว ไม่ใช่เราต้องตาม
คนอื่นเขาหรือให้มีมากกว่าเขา หากคิดแบบนี้ก็จะไม่หยุดจะไม่หมดทุกข์ แต่ถ้าทำสิ่งที่เราพอใจ สิ่งที่เรา
รักเมื่อเราทำงานแล้วก็จะสบายใจและภูมิใจในสิ่งที่ได้ทำ เหมือนเราทำเกษตรผสมผสานทำแล้วมีกิน มี
สวัสดิการยามแก่ มีความสุข ดิน น้ำ อากาศดี ลูกหลานให้ความสนใจ อยู่แบบมีศักดิ์ศรี แบบมีฐานะ
อนาคตพึ่งตนเองได้ ไม่ต้องพึ่งคนอื่นเต็มร้อยพึ่งเป็นอย่าง และเมื่อเราอยู่ร่วมกัน ก็มีความมั่นใจในสิ่งที่
เรามีและต้องทำด้วยมือเราเองในครอบครัวอย่างมีความสุข ทางจิตใจและความสุขทางกาย และมีจิต
วิญญาณที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่คนอื่นได้อย่างไม่รู้หมด

การทำเกษตรผสมผสานนั้นไม่มีความข้อนเร้นและเล่ห์เหลี่ยม หน้าฉากเป็นอย่างไร หลังจากก็
เป็นอย่างนั้นเป็นเรื่องของชีวิตจริงที่อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข จนกว่าจะถึงเวลาอันสมควร อีกทั้งเป็น

การเกษตรไม่หยุดนิ่งมีการเพิ่มเติม เปลี่ยนแปลง ปรับปรุงอยู่ตลอดและเป็นแหล่งให้ได้ศึกษาและได้ลงมือทำจริงรวมทั้งเป็นการเรียนรู้อยู่ตลอดไม่จบสิ้น

นอกจากนี้ยังต้องให้เกิดการหมุนความคิด สร้างมิตรที่มีความคิดเดียวกัน สร้างความเป็นพี่น้องกัน สร้างความเข้าใจให้ความช่วยเหลือกันทั้งทรัพย์สินปัญญา สร้างความเอื้ออาทรแก่ผู้อื่นและครอบครัว และนำความคิดที่ได้มาใหม่เผยแพร่ให้คนอื่น ๆ ทั้งภายในและภายนอกกลุ่มให้ได้ความรู้จากตนเอง โดยการกระทำเมื่อเราทำแล้วเห็นความสุขจริง และทำงานด้วยความสุขใจ ทำให้แผ่นดินเกิด ลูกหลานมีกิน มีกินสมบูรณ์ คำจูนสิ่งแวดล้อม ถนอมทรัพย์สิน ทำอยู่ทำกินในที่ดินตนเอง ความหวังร้องเพลง แส่นสุข อุรา ไปบ้านโน้นก็มีพี่ มาบ้านนี้ก็พี่น้อง ไปบ้านนั้นก็มีเพื่อน อยู่ไม่นานก็มีคนมาเยี่ยม เพราะเรามีพื้นที่ เครือข่าย ทั่วกันไปในหลายอำเภอ

ฉ. การเชื่อมโยง

ก่อนนี้มีด้วยกัน 2 แบบ คือ

แบบที่หนึ่ง มีโครงการก็มาร่วมกัน โดยไม่ได้มาจากใจและกาย มาด้วยโครงการที่เรารับผิดชอบร่วมกัน

แบบที่สอง เครือข่ายธรรมชาติ เกิดจากความสนิทสนม และไม่เข้าใจซึ่งกันและกัน ให้ความสำคัญในความเป็นเพื่อน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมใจกันอย่างต่อเนื่อง ระยะเวลาอันยาวนาน อุปมารวมกันเป็นเครือข่าย ซึ่งเกิดจากกลัวยรวมกันเป็นทวี หลายทวีก็รวมกันเป็นเครือข่าย เป็นเครือข่าย คำว่า เครือข่ายนั้น คือการรวมกันคิด รวมกันทำงาน ช่วยกันคิด ช่วยกันทำงาน ร่วมกันรับผิดชอบงาน ทำให้เรามีกำลังใจ และมีเพื่อนอยู่ทุกหมู่บ้าน เมื่อเราไปบ้านไหน เราไม่ต้องกลัวอดข้าวกิน เรามีการไปมาหาสู่กัน อยู่เป็นประจำ ทุกเดือนหลายปีที่ผ่านมา เราไม่ได้หยุดในการทำกิจกรรมร่วมกัน ถึงปีเราก็มาทำงาน ประเพณีร่วมกัน ในเครือข่ายของเราแต่ละอำเภอ มาในระยะสามปีมานี้ เราก็ได้มีโอกาสร่วมงานกับจังหวัด ได้มีโอกาสไปเชื่อมกับเครือข่ายต่างอำเภอและต่างจังหวัด มีการร่วมทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และยังได้มีการให้ต้นไม้ แลกเปลี่ยนอาหารการกินกันมาอย่างต่อเนื่อง เช่นปีนี้ (ปี 2546) เราได้มีการติดต่อกับต่างจังหวัด ทำกิจกรรมเรื่องดิน น้ำ ป่า ร่วมกัน ได้ทำกันมาเป็นเวลานานพอสมควร ทำงานให้กับสิ่งแวดล้อม อันเป็นสิ่งจำเป็นที่เราต้องพึ่งพิง ต้องอาศัย

ในการทำกิจกรรมร่วมกัน ต่างหมู่บ้าน ต่างอำเภอ และต่างจังหวัด ถ้าเราไม่มีสิ่งเหล่านี้ก็จะทำให้เราทำอะไรไปสักอย่าง อุปมาเหมือนบ้านเรือนก็ต้องมีวัตถุหลายชิ้นที่คำจูนช่วยกัน ตามบทบาทหน้าที่ของตัวเอง ในความสามารถที่พอจะรับได้ ตามความชอบของแต่ละอย่าง ซึ่งทางกลุ่มก็ดี ทางเครือข่ายก็ดี หัวใจนั้นอยู่ที่เราเห็นคุณค่าสิ่งหลายอย่างที่มีสอดคล้องกับความชอบของเรา และความเคยชิน การทำกิจกรรมนั้นๆ ต้องมีผลช่วยเราและเพื่อนด้วย จะทำกิจกรรมอะไรต้องมีความเป็นไปได้ และมีเป้าหมายของตนเอง ทำให้ครอบครัวเราดีขึ้น การทำงานก็จะอยู่ร่วมกันได้นานๆ

บทที่ 7

บทเรียนจากงานวิจัย

นับตั้งแต่วันเริ่มต้นในการทำวิจัยจนวันที่การดำเนินการวิจัยเสร็จสิ้นลงนั้น ทำให้ได้องค์ความรู้ที่ได้จากการพูดคุยกับแกนนำทั้ง 8 คน ซึ่งเป็นทีมวิจัยหลัก และจากสมาชิกของเครือข่ายโพทะเลร่วมใจพัฒนาว่าการดำเนินงานในอดีตนับย้อนไปประมาณ 21 ปี (นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546) เครือข่ายได้ผ่านเหตุการณ์หลายๆ อย่าง การเรียนรู้จากหลากหลายแหล่งความรู้ ทั้งการศึกษาดูงาน สร้างกติกาในการทำงานร่วมกันในเครือข่าย ผ่านการวัดใจการเข้าร่วมเป็นสมาชิก เป็นต้น

นอกจากนี้ยังได้นำบทเรียนของการดำเนินงานที่ผ่านมาของเครือข่ายมาใช้ในการปรับนโยบายในการดำเนินงานของเครือข่ายให้ทันยุคสมัยอยู่พอสมควร ซึ่งรูปแบบการบริหารเครือข่ายหลักๆ ที่ได้จากการถอดบทเรียนทำให้เห็นว่ายังดำเนินต่อๆ มา คือ

- มีการประชุมพูดคุยร่วมกันเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อรับรู้สถานการณ์ในแต่ละพื้นที่ และร่วมกันหาทางออกให้กับปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่
- มีกิจกรรมกระชับความสัมพันธ์ สร้างขวัญกำลังใจ
- มีการคัดเลือกคนก่อนไปดูงาน โดยดูตามความถนัดของสมาชิก หรือแกนนำ

จากการมีรูปแบบการบริหารงานในเครือข่ายดังกล่าวนี้ ก็ช่วยส่งผลให้เครือข่ายดำเนินการอยู่จนมาถึงทุกวันนี้ได้ แต่ในด้านการสืบทอดเจตนารมณ์ของการทำงานของเครือข่ายไปยังรุ่นต่อไปนั้นยังเลือนราง ซึ่งการสืบทอดไปยังคนอีกรุ่นของเครือข่ายๆ นั้น ได้มีการแบ่งรุ่นคนทำงานโดยเรียกว่า “แถวหนึ่ง – แถวสอง – แถวสาม” และให้ความหมายตามบทบาท และหน้าที่ของการเข้ามามีส่วนร่วมทำงานกับเครือข่าย ซึ่งไม่ได้นับตามระยะเวลาในการเข้ามาเป็นสมาชิกอย่างทั่วๆ ไป โดยให้ความหมายของคนในแต่ละแถวไว้ ดังนี้

“แถวหนึ่ง” คือ สมาชิกที่มีบทบาทต่อการดำเนินงานต่อออกจากเครือข่ายไปยังพื้นที่ รวมทั้งเป็นฝ่ายที่ร่วมวางแผนการทำงานรวมของเครือข่าย รวมถึงยุทธศาสตร์ในการทำงานของเครือข่าย หลักๆ ก็คือแกนนำทั้ง 8 คน ที่เป็นทีมวิจัย

“แถวสอง” คือ สมาชิกที่มีบทบาทรองลงมาจากแถวหนึ่ง ซึ่งสามารถดำเนินงานแทนแถวหนึ่งได้ (คนที่มีแววเป็นแถวหนึ่ง) แต่อาจจะไม่ได้มาร่วมทุกขั้นทุกตอนของการวางแผนการทำงาน และยุทธศาสตร์ของเครือข่าย

“แถวสาม” คือ สมาชิกที่มาร่วมประชุม และร่วมกิจกรรมเป็นครั้งคราว โดยรวมถึงรุ่นลูกหลานของแกนนำ และสมาชิกในเครือข่ายๆ ซึ่งอาจจะพอช่วยงานของเครือข่ายได้เป็นครั้งคราวตามโอกาส

จากที่มีการถอดบทเรียนการทำงานที่ผ่านมาของเครือข่ายใน 8 ประเด็น¹แล้ว ยังไม่สามารถจะตอบเรื่องของแผนงานที่จะสืบทอดเจตนารมณ์การทำงานจากแถวหนึ่งไปสู่แถวสองได้ชัดเจน ซึ่งทางศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลก มีประเด็นห่วงใยเรื่องแผนดำเนินการในอนาคต ประเด็นของการสานต่อการบริหารเครือข่ายไปยังแถวสอง ไม่เห็นแนวทางในแผนที่ทางเครือข่ายเสนอออกมา โดยพยายามที่จะทำให้เห็นแนวทางที่ชัดเจนยิ่งขึ้น จึงได้มีการจัดเวทีพูดคุยกับแถวหนึ่ง และแถวสองถึงเรื่องการสานงานต่อกันในเครือข่าย ในวันที่ 24 กรกฎาคม 2547 ซึ่งแบ่งเวลาในการพูดคุยเป็น 2 ช่วงเวลา คือช่วงเช้าพูดคุยกับแถวสอง และช่วงบ่ายพูดคุยกับแถวหนึ่ง และจะทำการวางแผนการทำงานต่อไปของเครือข่ายโดยภาพรวม ซึ่งรวมถึงการสานต่องานไปยังแถวสอง

ผลจากการพูดคุยทำให้ได้รู้ถึงความหมายของแถวหนึ่ง แถวสองชัดเจนยิ่งขึ้น (ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น) เพราะเมื่อก่อนคิดว่าแถวหนึ่ง คือ คนที่ทำงานกับเครือข่ายมานานและมีประสบการณ์ในการทำงานมาหลายอย่าง แต่ปรากฏว่าไม่ใช่อย่างที่คิดไว้ เพราะผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นแถวสองนั้น ก็คือ กลุ่มคนที่เข้ามาทำงานในเครือข่ายเป็นชุดแรกๆ (จากประวัติเครือข่ายเป็นช่วงที่มีสมาชิกเพียง 13 คนแรกๆ เท่านั้น) เมื่อไล่เรียงแถวสองมีเพียง 7 คน มีตั้งแต่วัยรุ่นจนถึงวัยประมาณ 60 ปี ซึ่งได้มีการพูดคุยถึงคุณลักษณะของแถวหนึ่ง จากมุมมองของแถวสองไว้ดังนี้

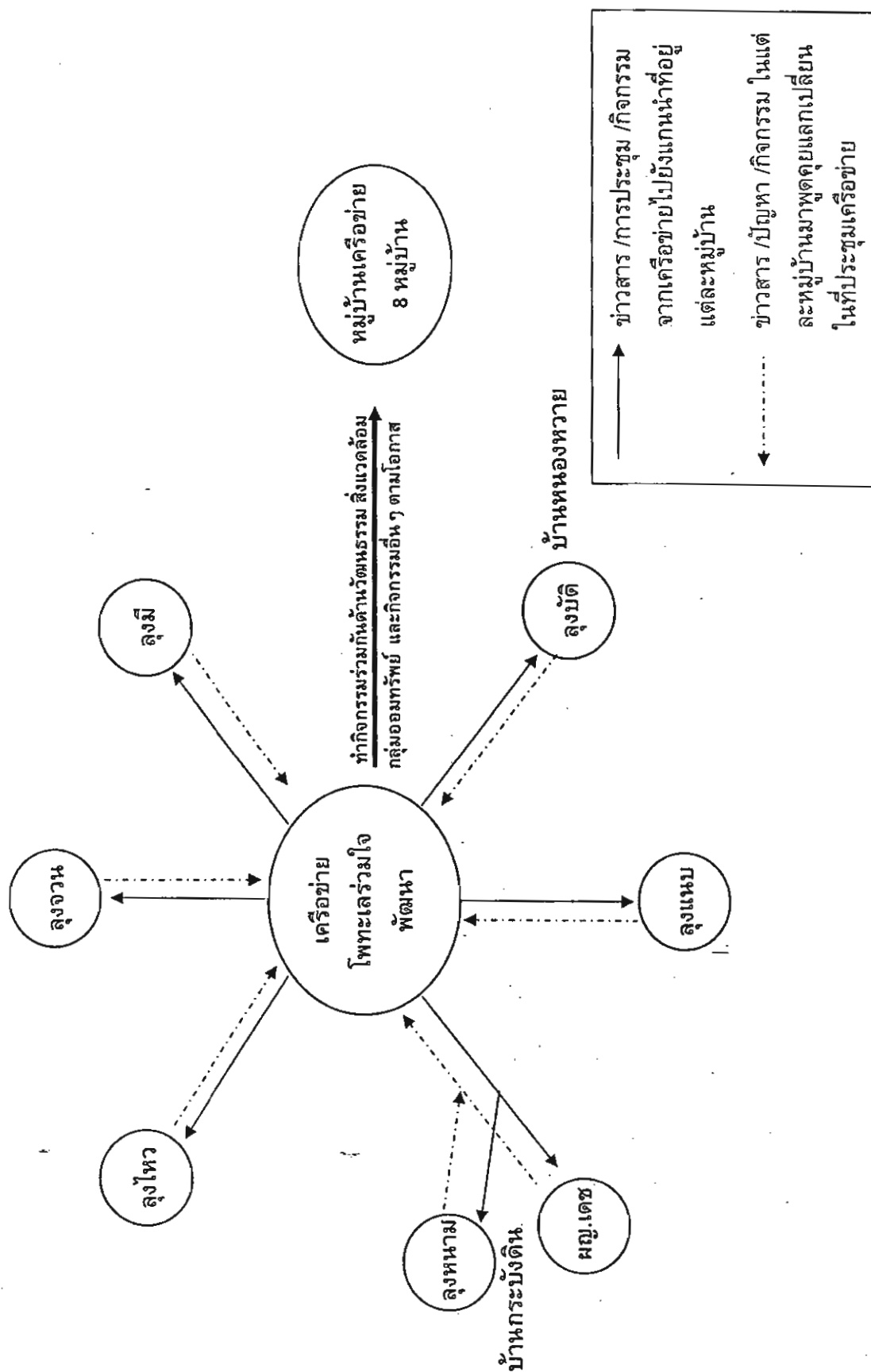
- แม้ว่าสมาชิกเครือข่ายจะเห็นหน้ากันบ่อยๆ แต่นำแปลกที่ภายในเครือข่ายกันเอง กลับยังไม่ค่อยรู้ว่าแต่ละบ้านนั้นมีพื้นฐานของการทำมาหากินจริงๆ เป็นอย่างไร คือไม่ได้มีการไปมาหาสู่กันที่บ้าน
- การประชุมที่มาเจอกันแต่ละครั้ง อยากให้มีการพูดคุยเรื่องการทำมาหากินมากกว่าเรื่องงานที่ไกลตัว หรือนอกชุมชน เช่น มาคุยแลกเปลี่ยนความสำเร็จในการทำมาหากินของสมาชิกเครือข่ายแต่ละคน เป็นต้น
- เครือข่ายฯ ยังมีจุดอ่อน เรื่องการเรียนรู้ของเครือข่าย โดยน่าจะมีการจัดทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ที่น่าสนใจของสมาชิกในเครือข่าย เพราะเคยไปดูของเศรษฐกิจแล้วนำมาทำตามไม่ได้ และอยากเน้นเรื่องการลดการไม่ยุ่งเกี่ยวกับสารเคมีเพิ่มขึ้น นอกจากนี้จะมีการพาไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับทำมาหากินมากขึ้น
- เครือข่ายเริ่มไม่ค่อยเรื่องอดีต และไม่ค่อยคุยเรื่องของปัจจุบัน แต่มักจะคุยเรื่องของวันข้างหน้า ซึ่งอยากให้มีการเลี้ยวหลังกลับมามองว่าอดีตเป็นอย่างไร เพราะจะทำให้เห็นว่าอดีตเคยทำผิดพลาดอะไร หรือทำอะไรสำเร็จมาบ้างแล้ว

¹ 1) ประวัติเครือข่าย 2) ประวัติแกนนำ 3) การทำงานกับเครือข่าย 4) การทำงานกับชุมชน 5) แผนการดำเนินงานในอนาคต 6) ผลการดำเนินงานที่มีต่อสังคม 7) ผลการทำงานของเครือข่ายที่มีต่อชีวิตและจิตวิญญาณของผู้นำ

- เครือข่ายน่าจะหาเพื่อนร่วมงานด้วย อาจจะดังวปอ.(วิทยาลัยการเปลี่ยนแปลงเพื่อการพึ่งตนเองและพึ่งพากันเอง : วปอ. ภาคประชาชน) เข้ามาช่วยกระตุ้นความคิดของชาวบ้านในเรื่องการทำมาหากินของชาวบ้านในตำบลที่เป็นสมาชิกของเครือข่ายบ้าง ซึ่งคิดว่าน่าจะดีกว่าการเดินไปเฉยๆ

สำหรับเรื่องการสืบสานเจตนารมณ์ในการเคลื่อนไหวงานของเครือข่ายไปยังคนรุ่นต่อไป หรือแถวสอง ซึ่งหากมองจากมุมของคนภายนอกเครือข่ายฯ นั้น อาจดูเหมือนว่ายังเลือนราง ในประเด็นที่คนแถวหนึ่ง กับแถวสองก็ไม่ได้แตกต่างกันสำหรับเรื่องของการเข้ามาเป็นสมาชิก และการทำงานในเครือข่าย อีกทั้งบทบาทการทำงานในช่วงเริ่มก่อตั้งเครือข่ายเกือบจะเทียบเท่ากัน อาจทำให้คิดได้ว่าการบริหารงานของเครือข่ายที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันนี้ดูไม่ค่อยมีโครงสร้างการทำงานที่แตกต่างจากอดีตและอาจไม่มีคนรุ่นต่อๆ ไปมาสืบสานเจตนารมณ์ต่อ แต่ในความเป็นจริงนั้น ทางแกนนำของเครือข่ายต่างมีความเชื่อมั่นในวิธีการบริหาร และแนวทางการดำเนินงานต่างๆ ตั้งแต่เริ่มเครือข่ายจนมากระทั่งปัจจุบันนี้นั้นยังสามารถจะบริหารงานกันไปได้อย่างตลอด ซึ่งรูปแบบที่ได้การพูดคุยถึงบทเรียนการบริหารงาน และทิศทางการดำเนินในอนาคตของเครือข่ายกับแกนนำ (ทีมวิจัย) ทั้ง 8 คน เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2548 พบว่าแกนนำมีความเชื่อมั่นว่าคนแถวสองจะมาสานงานของเครือข่ายต่อไปได้ด้วยวิธีการที่ได้ปฏิบัติกันมาตั้งแต่ก่อตั้งเครือข่าย ซึ่งทางแกนนำเห็นว่าเป็นวิธีการที่ไปได้ดี และสามารถสานต่องานของเครือข่ายฯ ไปยังหมู่บ้านที่เป็นสมาชิกเครือข่ายได้อย่างลงตัวมากที่สุด ดังแผนภาพ

แผนภาพ รูปแบบการดำเนินงานของเครือข่ายในปัจจุบันมีลักษณะดังนี้

ภาคผนวก

ประวัติทีมวิจัย

1. นายสมบัติ จันทร์เชื้อ

ที่อยู่ 237 หมู่ที่ 7 ตำบลห้วยแก้ว กิ่งอำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร 66130

อายุ 59 ปี เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน 2 6606 00405 71 0

ประวัติการศึกษา

จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ประสบการณ์การทำงาน (อดีต – ปัจจุบัน)

- คณะทำงานกองทุนเพื่อสังคม (SIF) จังหวัดพิจิตร
- คณะกรรมการชมรมเกษตรธรรมชาติและอาหารปลอดภัย จังหวัดพิจิตร
- ประธานเครือข่ายสิ่งแวดล้อม จังหวัดพิจิตร
- คณะกรรมการชมรมเกษตรธรรมชาติและอาหารปลอดภัย จังหวัดพิจิตร
- คณะกรรมการเครือข่ายแม่ลัดพันธุ์ จังหวัดพิจิตร
- คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์
- ปัจจุบันเป็นคณะกรรมการเครือข่ายโพทะเลร่วมใจพัฒนา

2. นายจวน ผลเกิด

ที่อยู่ 143 หมู่ที่ 3 ตำบลโพธิ์ไทรงาม กิ่งอำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร

อายุ 67 ปี เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน 3 6508 00622 84 6

ประวัติการศึกษา

ตั้งแต่เล็ก ๆ ไม่ได้เรียนเทียบชั้น อาศัยเรียนกับวัด เพราะโรงเรียนห่างไกลจากบ้านมาก
จนอายุ 18 ปี เรียนการศึกษาภาคบังคับที่การศึกษาผู้ใหญ่

ประสบการณ์การทำงาน (อดีต – ปัจจุบัน)

- ปัจจุบันเป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการผู้นำองค์กรเครือข่ายโพทะเลร่วมใจพัฒนา
- เป็นฐานการเรียนรู้ของวิทยาลัยการเปลี่ยนแปลงเพื่อการพึ่งตนเองและพึ่งพากันเอง (วปอ. ภาคประชาชน) ของเครือข่ายภาคประชาชนจังหวัดพิจิตร เรื่องเกษตรผสมผสานตามแนวพระราชดำริ ในพื้นที่ 6 งาน และเป็นแหล่งศึกษาดูงานของจังหวัดต่างๆ

3. นายไสว ประสารสืบ

ที่อยู่ 93 หมู่ที่ 3 ตำบลแหลมรัง กิ่งอำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร
อายุ 59 ปี เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน 3 6606 00711 08 0

ประวัติการศึกษา

- จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
- บวชเรียน 1 พรรษา

ประสบการณ์การทำงาน (อดีต – ปัจจุบัน)

- เมื่อปี พ.ศ. 2537 เป็นตัวแทนชาวบ้านของภาคเหนือตอนล่างไปศึกษาดูงานด้านพัฒนาองค์กรชุมชน และเกษตรทางเลือกที่ประเทศฟิลิปปินส์
- เคยเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการหมู่บ้านมาได้ 16 ปี
- เคยทำงานร่วมกับภาครัฐและเอกชน ประสานงานเครือข่ายระหว่างพื้นที่อำเภอ และต่างจังหวัดในภาคต่างๆ
- เคยเป็นผู้นำตั้งกลุ่มธนาคารข้าว กลุ่มออมทรัพย์ และฉาปนกิจหมู่บ้านทุ่งผัก
- เป็นผู้เข้าร่วมจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายโพทะเลร่วมใจพัฒนา
- ปัจจุบันเป็นคณะกรรมการเครือข่ายโพทะเลร่วมใจพัฒนา

4. นายบุญมี ลำแดงเดช

ที่อยู่ 479 หมู่ 7 ตำบลแหลมรัง กิ่งอำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร
อายุ 59 ปี เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน 3 6606 00630 90 0

ประวัติการศึกษา

- จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
- บวชเรียนศึกษาธรรมวินัยอยู่ 13 ปี โดยสอบนักธรรมจาก ศรี โท เอก
ตลอดทั้งบาลี ไวยากรณ์ในท้องสนามหลวง

ประสบการณ์การทำงาน (อดีต – ปัจจุบัน)

- ทำงานในตำแหน่งเสมียนตรา โดยทำงานอยู่เพียง 2 ปี เพราะต้องย้ายมาอาศัยอยู่
อำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร
- เคยร่วมทำแผนชุมชนแม่บท
- ปี พ.ศ. 2525 ได้เลื่อนเข้าวงการงานพัฒนา เพื่อศึกษาเรียนรู้งานพัฒนาว่าเป็นอย่างไร

- เคยร่วมกับเพื่อนบ้านช่วยกันแก้ปัญหาเรื่องน้ำเพื่อบริโภค และการเกษตร โดยมีการสหกรณ์ และแรงงานร่วมกัน
- จัดงานกองทุนผ้าป่าข้าวให้กับผู้ด้อยโอกาสร่วมกับเครือข่ายงานพัฒนา ซึ่งมี 7 จังหวัด คือ พิจิตร นครสวรรค์ ลำพูน ร้อยเอ็ด จะเข้เกรา นครนายก และชัยนาท
- จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต โดยหาแนวร่วมศึกษาดูงานภายนอกชุมชน และได้นำความรู้ที่ดีมาประยุกต์ใช้ในหมู่บ้านของตนเอง เช่น กิจกรรมกองทุนน้ำมัน กองทุนถัก ทอหัตถกรรมกลุ่มแม่บ้านสุขเกษม
- ปัจจุบันเป็นคณะกรรมการเครือข่ายโพทะเลร่วมใจพัฒนา

5. นายชัยวงศ์ หรือวีระ รัชดา

ที่อยู่ 168 หมู่ที่ 1 ตำบลแหลมรัง กิ่งอำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร

อายุ 48 ปี เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน 3 6606 00813 08 7

ประวัติการศึกษา

- จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงปีที่ 7 จากโรงเรียนบ้านวังเลา ตำบลเอราวัณ อำเภอสว่างพูน จังหวัดเลย
- จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ต้องลาออก เพราะย้ายตามพ่อแม่มาอยู่จังหวัดพิจิตร
- จากนั้นจึงได้มาเรียนต่อที่ทางศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดลำปาง สมัครเรียนทางไปรษณีย์ แต่เกิดปัญหาเมื่อเรียนใกล้จะจบมัธยมตอนต้น ซึ่งทางลำปางไม่ได้ส่งหนังสือเรียนมา ทำให้เรียนไม่จบ

ประสบการณ์การทำงาน (อดีต – ปัจจุบัน)

- เป็นสมาชิกเครือข่ายฯ มาหลายปี รู้จักการบริหารงานของเครือข่าย เมื่อต้นปี พ.ศ.2543 ได้พยายามพาชาวบ้านตั้งกลุ่มออมทรัพย์ในหมู่บ้าน
- หลังจากการตั้งกลุ่มออมทรัพย์ จึงได้มาจัดตั้งกลุ่มฌาปนกิจหมู่บ้าน
- เคยนำพาชาวบ้านแห่เทียนพรรษาไปทอดทั้งที่วัด และ โรงเรียนในหมู่บ้านแหลมทอง
- ปัจจุบันเป็นคณะกรรมการในเครือข่ายโพทะเลร่วมใจพัฒนา

6. นายสวิง สุทธิประภา

ที่อยู่ 217 หมู่ 7 ตำบลห้วยแก้ว กิ่งอำเภอเบ็ญียงาราง จังหวัดพิจิตร
อายุ 68 ปี เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน 3 6606 00404 19 6

ประวัติการศึกษา

- จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ประสบการณ์การทำงาน (อดีต – ปัจจุบัน)

- ปัจจุบันเป็นกรรมการธนาคารข้าว บ้านหนองหวาย กิ่งอำเภอเบ็ญียงาราง จังหวัดพิจิตร
- เป็นผู้นำการก่อสร้างถาวรวัตถุต่างๆของหมู่บ้าน และเป็นผู้ช่วยชาวบ้านสร้างวัดในหมู่บ้านหนองหวาย
- เป็นคณะกรรมการเครือข่ายโพทะเลร่วมใจพัฒนา

7. นายสนาม นุ่มขมิ้น

ที่อยู่ 170 หมู่ที่ 7 ตำบลท้ายน้ำ อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร
อายุ 50 ปี เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน 3 6606 00010 34 1

ประวัติการศึกษา

- จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ประสบการณ์การทำงาน (อดีต – ปัจจุบัน)

- เมื่อปีพ.ศ. 2526 เคยเป็นผู้สื่อข่าวสาธารณสุข โดยได้รับรางวัลให้คนบ้านตาลใช้ส้วมซึม และช่วยงานของสาธารณสุขเป็นครั้งคราว
- เคยก่อตั้งกลุ่มออมทรัพย์บ้านกระบังดิน และร่วมก่อตั้งกลุ่มฌาปนกิจ
- ปัจจุบันเป็นกรรมการวัดของหมู่บ้าน กรรมการกลุ่มออมทรัพย์ กรรมการกองทุนหมู่บ้าน และกรรมการฌาปนกิจ
- เป็นคณะกรรมการเครือข่ายโพทะเลร่วมใจพัฒนา

8. นายสมเดช หรือสมเด็จ สาสะกุล

ที่อยู่ 98/1 หมู่ที่ 7 ตำบลท้ายน้ำ อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร
อายุ 50 ปี เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน 3 6606 00578 06 1

ประวัติการศึกษา

- จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 7
- ได้บวชเรียน 1 พรรษา

ประสบการณ์การทำงาน (อดีต – ปัจจุบัน)

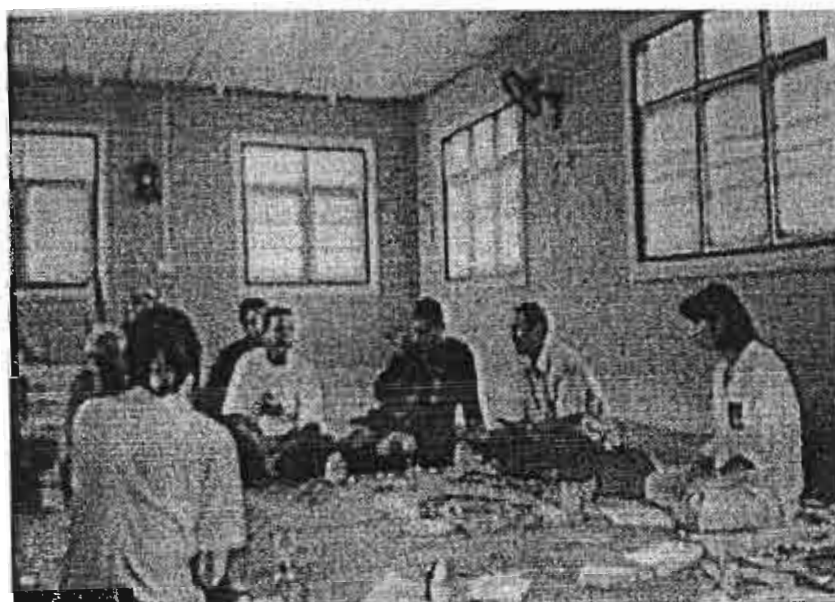
- เคยทำเรื่องขอย้ายเขตไฟฟ้าเข้าหมู่บ้าน ก่อสร้างถนนในหมู่บ้าน ขุดลอกลำคลอง และ
ประปาหมู่บ้าน -
- เป็นประธานกลุ่มต่างๆในหมู่บ้าน เช่น ประธานศูนย์ต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดจนได้รับ
ธงและป้ายปลอดยาเสพติด สนับสนุนเยาวชนเล่นกีฬาเพื่อต่อต้านยาเสพติด
- ประธานกองทุนหมู่บ้าน
- ประธานกองทุนแก้ไขปัญหาคาความยากจน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มฌาปนกิจหมู่บ้าน
- กรรมการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
- กรรมการสุขภาพประจำสถานีอนามัยตำบล
- กรรมการพัฒนาตำบล
- กรรมการพัฒนาวัดใน
- เป็นผู้นำในการแยกหมู่บ้านกระบังดิน โดยได้ผู้ใหญ่บ้านคนแรกของหมู่บ้านกระบังดิน
- เป็นผู้ใหญ่บ้านได้ 5 ปี ได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์เหรียญเงินมงกุฎไทย
- ปัจจุบันเป็นผู้ใหญ่บ้านสมัยที่ 3 โดยไม่มีการเลือกตั้ง
- เป็นคณะกรรมการเครือข่ายโพทะเลร่วมใจพัฒนา

ภาพบรรยากาศช่วงพัฒนาโครงการ

10 เมษายน 2546

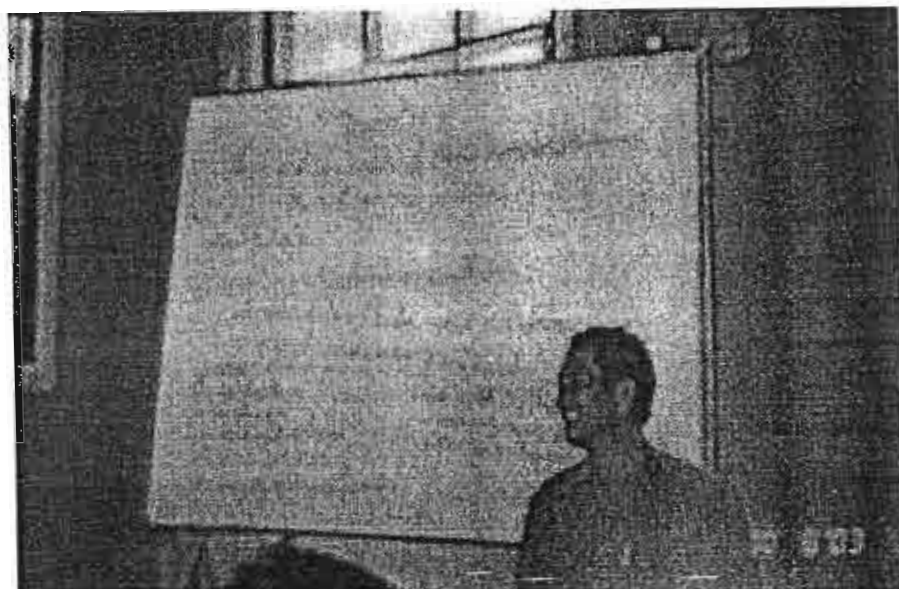

ถัดมวงพูดคุยซักถามการรวมกลุ่ม การคัดเลือกสมาชิก กิจกรรมของกลุ่ม และความช่วยเหลือ
 จากองค์กรอื่นๆ นำทีมโดยศูนย์ประสานงานวิจัยฯ พิษณุโลก ร่วมกับสกว.ภาค

โฉมหน้าของแกนนำเครือข่าย ที่จะร่วมหัวจมท้ายตลอดบทเรียนเครือข่าย

**ภาพบรรยากาศการถอดบทเรียน
การทำงานของเครือข่ายครั้งที่ 1
10 สิงหาคม 2546**

ลุงสมบัติ(หัวหน้าโครงการ) เป็นผู้ดำเนินรายการ

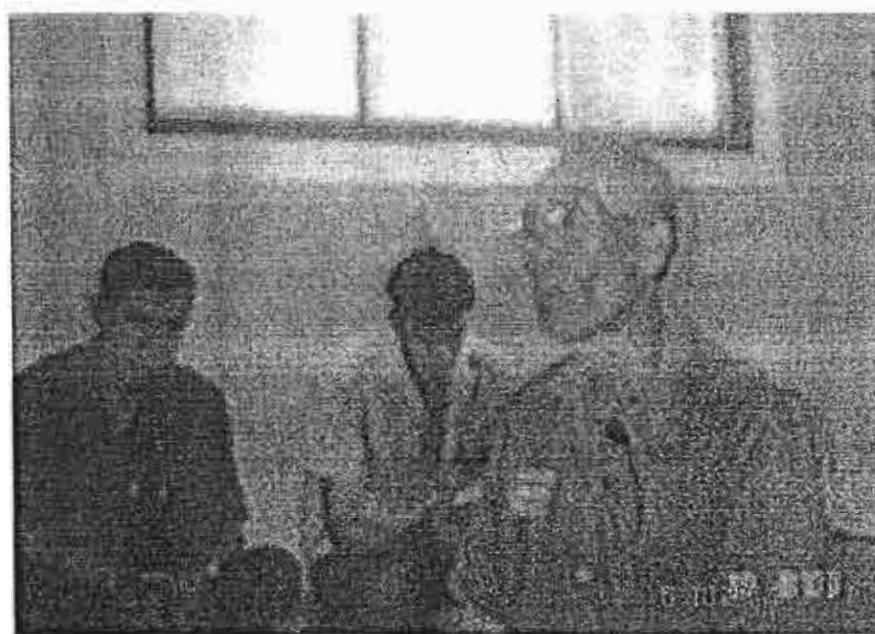
ลุงจวน (ทีมวิจัย) เป็นหนึ่งในผู้เล่าประสบการณ์ในช่วงเช้าของการถอดบทเรียนวันนี้

ในช่วงบ่ายลุงมีเป็นสองที่เล่าประสบการณ์ต่อจากลุงจวน

สมาชิกในเครือข่ายที่สนใจก็มาร่วม ต่างตั้งใจจดกันอย่างเต็มที่

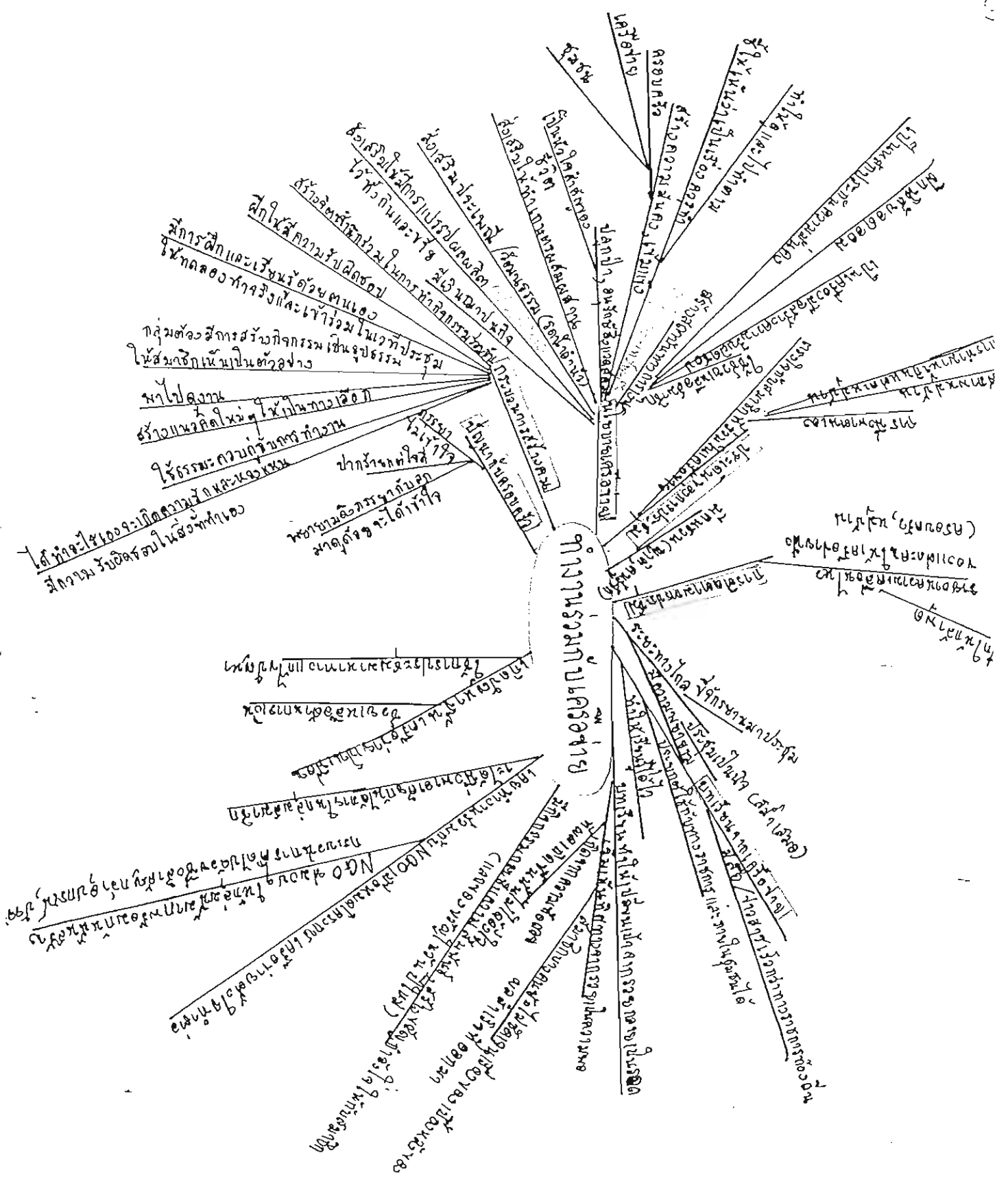

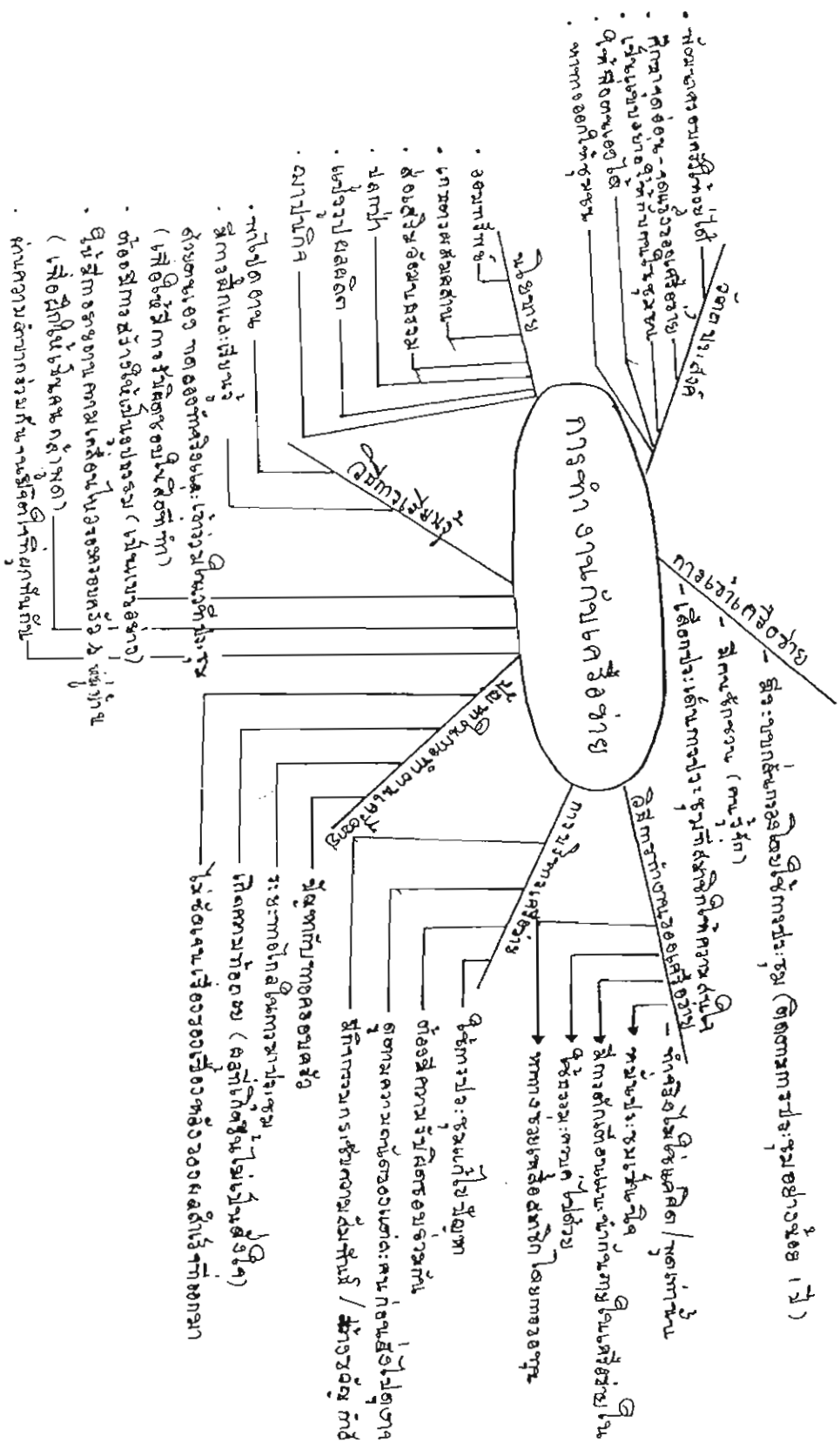
ดูมีเล่าประสบการณ์มา... สมาชิกกลุ่มหลังจะได้เพิ่มพูนเทคนิคการทำงานนะคะ

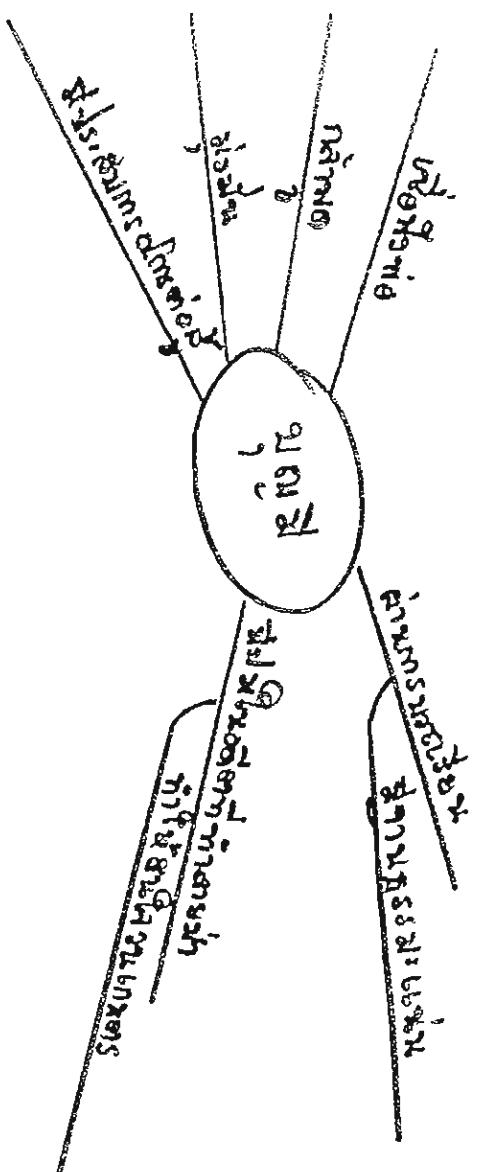

อิม... คิดแล้วระยะทางช่างเต็มไปด้วยบทเรียนมากมาย

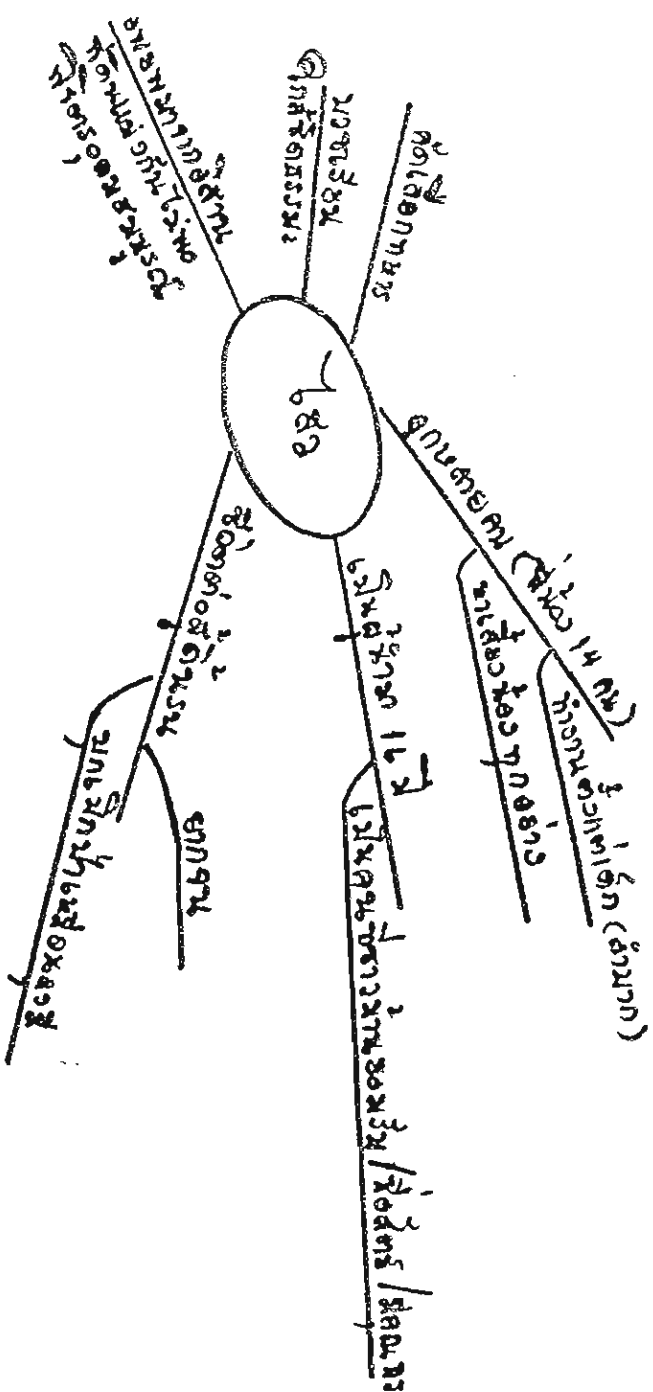
ตัวอย่างการถอดบทเรียนโดยใช้ Mind Map
ช่วยวิเคราะห์ข้อมูล

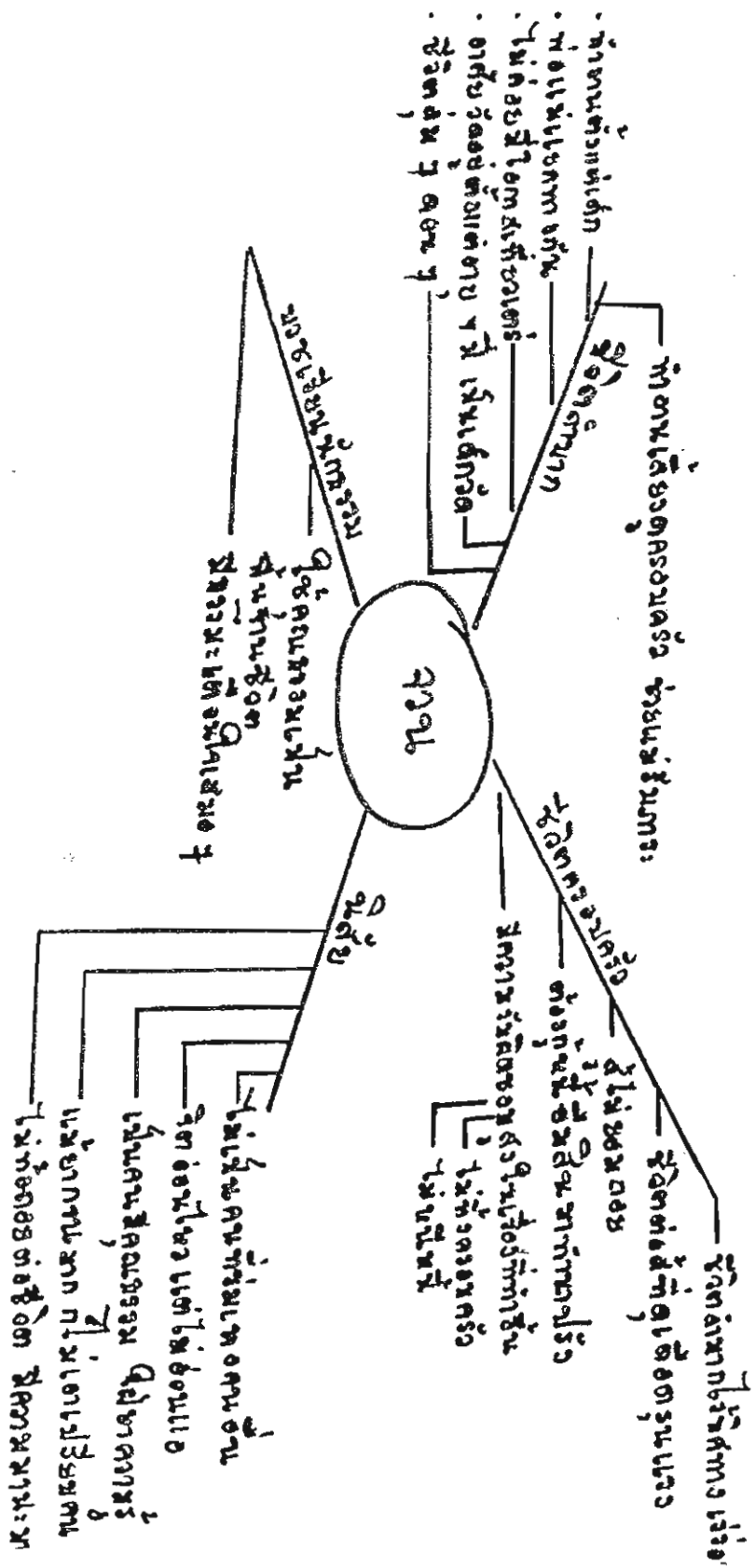

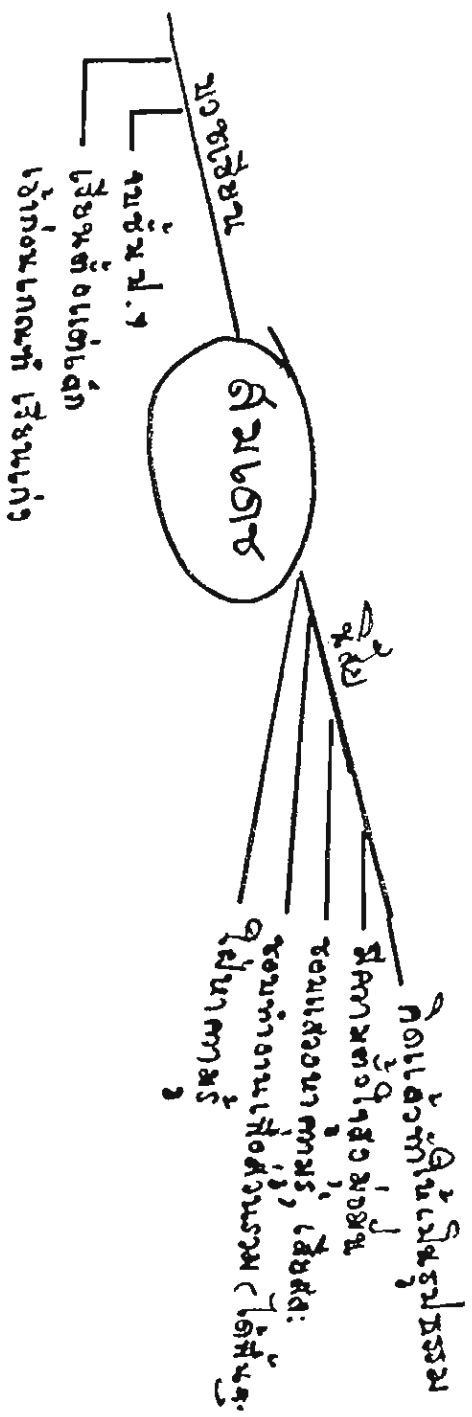
ประวัติ แผนงาน

ประวัติภาพยนตร์

ประวัติสถานศึกษา

ປະລິມານ

